

zeneKar

2011/5

A Magyar Szimfonikus Zenekarok Szövetségének, valamint a Magyar Zeneművészek és Táncművészek Szakszervezetének közös lapja

www.aho.hu
www.zene-kar.hu

**KORMÁNYBIZTOS
AZ OPERAHÁZBAN**

**A MAGYAR ZENEI ÉLETNEK
ÖSSZE KELLENE VÉGRE FOGNIA**

MEGÚJULÓ ZENEAKADÉMIA

KALENDÁRIUM

3

ZENEI KÖZÉLETÜNK

OPERA

A nulladik feladat: az Erkel Színház megnyitása

Augusztus 22-én jelent meg a közlemény: kormányhatározat alapján kormánybiztos – Ókovács Szilveszter – irányítja a Magyar Állami Operaház (MÁO) működését és gyakorolja a főigazgatói jogkört, valamint a munkáltatói jogokat az operaház dolgozói tekintetében. Felügyeli az operaház vagyonkezelésében lévő állami tulajdonú ingatlanok működését, fejlesztését; felügyeli az Erkel Színház rekonstrukciós munkálatait. Javaslatot tesz a fővárosi zenés színházi struktúra átalakítására; kidolgozza a magyar zenekultúra fejlesztésének koncepcióját, amelyben a vezető szerepet a Magyar Állami Operaház tölti be

(Albert Mária)

5

NEMZETI FILHARMONIKUS ZENEKAR

Régi-új főigazgató a Nemzeti Filharmonikusoknál

A korábbi vezetőt, Kovács Gézát nevezte ki augusztus elején a Nemzeti Filharmonikus Zenekar, Énekkar és Kottatár Nonprofit Kft. ügyvezetőjének Réthelyi Miklós nemzeti erőforrás miniszter. Kinevezése szeptember 1-jétől öt évre szól, s így a ciklus végén Kovács Géza már több mint negyedszázados zenekari igazgatói múlt-ra tekinthet vissza.

(Réfi Zsuzsanna)

8

PORTRÉ

„A magyar zenei életnek össze kellene vgre fognia”

Kilencvenegy jelentkező közül a háromfordulós megmérettetés után Hamar Zsoltot választották a Hesseni Állami Színház főzeneigazgatójának. A megbízása öt esztendőre szól, 2012 nyarán kezdődik. Egy szezon alatt közel ötven előadást kell vezényelnie, s választhat programot, művészeket. Emellett pedig három-négy hónapon keresztül turnézni kell a világban. Itthon azonban ritkán fogjuk látni, annak ellenére, hogy a karmester neve korábban felmerült a Rádiózenekar kapcsán is.

(Réfi Zsuzsanna)

10

MAGYAR RÁDIÓ

„Kérdés, milyen szobát kapunk ebben az új épületben”

A Magyar Rádió Szimfonikus Zenekara vezető karmesteri teendőinek ellátására 2011 augusztusában – a posztra kiírt pályázat elbírálását követően – Vajda Gergelyt kérte föl a Médiaszolgáltatástámogató és Vagyonkezelő Alap (MTVA). A karmester-zeneszerző megbízása 2012. július 31-ig tart, s ez a felek kölcsönös megegyezése alapján hosszabbítható meg. Vajda Gergely pályázatában arról ír, hogy a Magyar Rádió zenei együtteseinek biztos helye és más társulatok által be nem tölthető funkciója van a magyar zenei életben és az állami médiában.

(Réfi Zsuzsanna)

12

PANNON FILHARMONIKUSOK – PÉCS

„Társak vagyunk a zenekarral”

Idén már a pécsi Kodály Központban kezdte meg szezonját a Pannon Filharmonikusok, s az együttes egyben fennállásának 200. évfordulóját is ünnepli. Augusztustól új vezető-karmester áll a zenekar élén, Bogányi Tibor személyében, aki az idei évadra tervezett 42 pécsi koncertből 12 hangversenyt dirigál, s egy esten emellett csellóművészként is bemutatkozik

(Réfi Zsuzsanna)

15

ELŐADÓ-MŰVÉSZETI TÖRVÉNY

Kedvezményezettek és vesztesek

Mind a színházi, mind a zenei területet érintő változásokkal kapcsolatban megfogalmazta véleményét Gyüdi Sándor, hiszen a Szegedi Nemzeti Színház főigazgatójaként és a Szegedi Szimfonikus Zenekar művészeti vezetőjeként egyaránt foglalkoznia kell az előadó-művészeti törvény módosításának várható hatásaival. Egyértelmű pozitívumnak tartja, hogy a zenekari létszám új definíciója a Magyar Szimfonikus Zenekarok Szövetségének mindig is hangzottatott álláspontját tükrözi.

(Réfi Zsuzsanna)

18

KRITIKA

Hangversenykritika

Kritika a MÁV Szimfonikusok és a Szent István Király Szimfonikus Zenekar nyári koncertjeiről.

(Fittler Katalin)

CD

Kritika a Magyar Állami Hangversenyzenekar Brahms 21 magyar táncát, valamint utódja, a Nemzeti Filharmonikus Zenekar Liszt műveit tartalmazó CD-jéről.

(Fittler Katalin)

21

ZENETÖRTÉNET

Az amszterdami Concertgebouw királya

Machula Tibor halálát követően Margaret Campbell a „The Strad” 1983. évi, májusi számában emlékezett meg a kiváló magyar csellóművészről. Születésének 100. évfordulójához közeledve, most ennek az írásának a segítségével elevenítjük fel Machula pályafutásának fontosabb eseményeit.

(Rakos Miklós)

24

MŰHELY

Megújuló Zeneakadémia

A muzsikuskok és a zeneszerető közönség egyaránt örömmel fogadta a hírt, hogy hosszas huzavonák után végre elkezdődhet a Zeneakadémia teljes rekonstrukciója. Előző lapszámunkban Batta András rektor és tanácsadója Devich János nyilatkozott a pályázattal kapcsolatos nehézségeiről, az elhúzó felújítás okairól. Most Lakatos Gergely, a Zeneakadémia főmérnökét kérdeztük a technikai, akusztikai megoldásokról.

(Werner Judit)

28

A harmadik finanszírozási forrás

Az állami alapfinanszírozás, valamint az adományok és szponzorálások mellett a saját bevétel a kulturális intézmények lényeges bevételi forrása. Cikksorozatunk a zenekarok lehetséges saját bevételeinek formáit és lehetőségeit tárgyalja. A zenekarok számára más finanszírozási forrásoktól való függetlenségük érdekében stratégiai cél lehet a saját bevételek részarányának növelése.

(Rita Gerlach-March/Lorenz Pollmann, Sven Scherz-Schade, Peter Gartiser cikkei nyomán – Das Orchester 2011/5)

32

HANGVERSENYNAPTÁR

38

PRÓBAJÁTÉKOK

17, 20, 42

NEMZETKÖZI IFJÚSÁGI ZENEKAR koncertezett Szegeden. Olasz karmester, erdélyi és partiumi szólista közreműködésével tizennégy-tizennyolc éves magyarországi, romániai, vajdasági, valamint itáliai fiatalokból álló zenekar koncertezett Szegeden, a Honvéd téri református templomban.

ELFELEDETT OPERÁVAL ünneplik alapításuk 200. évfordulóját a Pannon Filharmonikusok. Az együtttest létrehozó Lickl György zeneszerző, karnagy elfeledett operájának előadásával ünnepli alapításának 200. évfordulóját decemberben a pécsi Pannon Filharmonikusok zenekar, amely a következő évadban székhelyén 42 hangversenyt, és számos vendégszereplést tervez.

WESSELÉNYI UTCAI új épületében kezdte meg 126. tanévét a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem. A ház ünnepélyes átadására október elsején, a zene világnapján kerül sor, amikor az intézmény a közönség számára is megnyitja kapuit. Az évnytitón a tanárokat és a diákokat Réthelyi Miklós köszöntötte. A nemzeti erőforrás miniszter kiemelte: a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetemen sokszínű és magas színvonalú képzés folyik, amelynek értékeit őrizni és fejleszteni kell. Rámutatott: a kormány megkülönböztetett figyelmet szentel a zenei nevelés, ezen belül a hangszeres képzés fejlesztésének. A miniszter reményét fejezte ki, hogy 2013-ban az egyetem jelenleg felújítás alatt álló Liszt Ferenc téri főépülete is megnyílhat újra az oktatás számára. A Wesselényi utcai épület – mutatott rá – nem pótolja, de kiegészíti az 1907-ben épült zenepalotát, amelyben a világ egyik legszebb hangversenyterme található.

SALVATORE LICITRÁT – akit hazájában „új Pavarotti”-ként is ismertek – motorbaleset érte Szicíliában. A nyolc napig kómában fekvő énekes 43 éves korában hunyt el. A cataniai Garibaldi kórház jelentése szerint Licitra nem nyerte vissza öntudatát az augusztus 27. történt balesete után, amelyben súlyos mellkasi sérüléseket szenvedett. Az orvosok feltételezése szerint a baleset Licitra agyában fellépő vérellátási zavar miatt történt. Az énekes nem viselt bukósisakot.

QUARTTISSIMO elnevezéssel Európai Vonósnégyes Fesztivált rendeznek szeptember 30-tól október 2-ig a fehérvárcsurgói Károlyi kastélyban. A fesztivál keretében a francia Quatuor Voce, a hazai Auer és Rondo Kvartett, valamint a romániai Arcadia Quartet ad koncertet a felújított Károlyi kastélyban. Műsorukon Haydn, Enescu és Beethoven vonósnégyesei szerepelnek. A fesztivál a francia ProQuartet – Európai Kamarazenei Központ és a Károlyi József Alapítvány együttműködésével, a budapesti Francia Intézet, a román Kulturális Intézet, az Osztrák Kulturális Fórum és a székesfehérvári önkormányzat támogatásával valósult meg.

A NEMZETI FILHARMONIKUS ZENEKAR részt vett a szeptember 25-ig tartó rangos bukaresti XX. Nemzetközi George Enescu Fesztiválon. A fesztivál érdekessége, hogy több koncertjét nem csupán a román fővárosban hallhatták a zenebarátok. Az NFZ egyhetes turnéja során fellépett szeptember 12-én Kolozsváron és szeptember 15-én Marosvásárhelyen is.

ÖTÖVÖS PÉTER szeptember végén veszi át a Velencei Biennále Arany Oroszlán életműdíját. Kurtág György után ő a második magyar zeneszerző, aki elnyerte ezt a jelentős elismerést. A díj indoklása is utal az elődökre: Ötvös azt az erős magyar zenei hagyományt képviseli, amelyet Bartók Béla, Ligeti György és Kurtág neve jelez. Az európai zenei életben Karlheinz Stockhausen és Pierre Boulez munkatársaként a 60-as évek óta részt vett a legfontosabb zenei kutatásokban. Stockhausen kedvelt karmestere volt, a 70-es évek végén pedig Boulez nevezte ki az akkor alapított párizsi Ensemble InterContemporain zeneigazgatójának. Ez az egyedülálló tapasztalat érlelte széles körű zenésszé és alkotóvá, aki az utóbbi 20 évben zeneszerzőként is az élvonalba tartozik.

ELHUNYT DOBSZAY LÁSZLÓ zenetörténész, életének 77. évében A Zeneakadémia egyházzene tanszéke és a Magyar Egyházzenei Társaság gyászmisével búcsúzott tőle szeptember 20-án a VI. kerületi Avilai Nagy Szent Teréz plébániatemplomban. Az augusztus 26-án meghalt Széchenyi-díjas zenetörténészt, karnagyot, a Széchenyi Irodalmi és Művészeti Akadémia volt elnökét, a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem professor emeritusát végakarata szerint családi körben temették el. Batta András, a Zeneakadémia rektora Dobszay Lászlóra emlékezve azt írta: „a Kodály utáni magyar zenepedagógia legnagyobb alakja hagyta itt mélyen bevésődő nyomát.”

MEGNYITOTTA 2011/2012-es zenei évadát a Miskolci Szimfonikus Zenekar, amely sokszínű koncerteket és magas színvonalú ígér a borsodi megyeszékhely közönségének. A Miskolci Szimfonikus Zenekar évadnyitó társulati ülésén Kovács László, a zenekar művészeti vezetője mutatta be az idei zenei évad koncertkínálatát. A karmester azt mondta: hosszas szakmai egyeztetés után állt össze a program. „Az a cél lebegett előttük, hogy sokszínű, egyedi és színvonalas programokat kínáljunk a miskolci közönségnek” – fogalmazott.

A MAGYAR ÁLLAMI OPERAHÁZ megtartotta évadnyitó társulati ülését, amelyen Ókovács Szilveszter kormánybiztos bemutatta vezetőtársait: Héja Domonkos megbízott főzeneigazgatót, Solymosi Tamás megbízott balettigazgatót és Mozsár István megbízott ügyvezető igazgatót. A kormánybiztos a dalszínház 128. évadját megnyitó társulati ülésen hangsúlyozta: ahogy Széchenyi István rámutatott, az utunkba gördülő kövekből lépcső is építhető, tehát minden nehézség ellenére lehetséges magasabb régióba emelkedni, és kinek-kinek beöltöni a hivatását. A dalszínházban a társulat együttműködésével a szimbolikus lépcsőn fokról-fokra fölépíthet az intézmény – vélte az operaénekes, akit augusztus 22-i hatállyal nevezett ki Orbán Viktor miniszterelnök az operaház kormánybiztosának. Ókovács Szilveszter vezetőtársait bemutatva elmondta, hogy Solymosi Tamás megbízatása szeptember 5-től, Héja Domonkosé szeptember 6-tól, a házhoz visszakerülő Mozsár Istváné pedig augusztus 29-től érvényes, valamennyiüké addig, amíg az övé, legfeljebb 2013. augusztus 22-ig. A társulati ülés hagyományai szerint több „házi” díjat adtak át: a Simándy-emlékplakettet Pataki Potyók Dániel (tenor), a Melis-díjat Batori Éva (szoprán) kapta. Örökös tag lett Berkes János (tenor), posztumusz Örökös tag címet adományoztak Bordás György és Külkey László magánénekeseknek.

GYŐRIVÁNYI RÁTH GYÖRGY, a Magyar Állami Operaház megbízott főzeneigazgatója – a posztra hamarosan kiírandó pályázatra tekintettel – visszaadta megbízását Ókovács Szilveszter kormánybiztosnak, az intézmény frissen kinevezett vezetőjének – a kor-

mánybiztos megköszönte Győriványi Ráth György karmester tizenegy hónapos munkáját és önzetlen lépését, amellyel lehetővé tette a pályázat mielőbbi lefolytatását. Leszögezte, hogy a továbbiakban is igényt tart a művész közreműködésére operaházi produkciókban, ezért megerősítette és aláírta a Győriványi Ráth Györggyel kötött karmesteri szerződést, amely a 2011–12-es évadban változatlanul 22 estére, köztük több premierre is vonatkozik.

TÁVOLABB AKARJÁK ÜLTETNI egymástól a BBC zenekarainak zenészeit az új munkaegészségügyi szabályok miatt, emellett fül-dugót és rágógumizást javasolnak nekik. A brit sajtó- és kulturális orgánus 50 oldalas jelentésben inti zenekarainak muzsikusaikat, hogy zajos környezetben dolgoznak és veszélyben a hallásuk, mi több, egész egészségük.

ERKEL OPERÁJÁVAL nyílt meg a Magyar Állami Operaház 2011–12-es szezonja szeptember 4-én este. A Bánk bán ősváltozatának kissé húzott verzióját állítja színpadra Káel Csaba, vezényel Héja Domonkos, Gertrudis szerepében pedig Marton Éva tér vissza a színpadra.

A NEMZETI ERŐFORRÁS MINISZTER döntött az előadó-művészeti bizottságok létszámáról és összetételéről. A testületek névsorát csütörtökön hozta nyilvánosságra a kormányzati portálon a szaktárca. Az előadó-művészeti törvény augusztus 18-án hatályba lépett módosítása alapján Réthelyi Miklós miniszter döntött a színházművészeti, táncművészeti, valamint zeneművészeti bizottság létszámáról és összetételéről.

ALÁÍRTÁK A ZENEAKADEÉMIA felújításának kivitelezői szerződését; a dokumentumot Batta András, a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem rektora, valamint a három kivitelező, az Arcadom Zrt., a Laki Épületszobrász Zrt. és a Swietelsky Magyarország Kft. vezetői látták el kézjegyükkel.

VAJDA GERGELYT kérte fel a Magyar Rádió Szimfonikus Zenekara vezető karmesteri teendőinek ellátására a 2011/2012-es évadra Böröcz István, a Médiaszolgáltatás-támogató és Vagyonkezelő Alap (MTVA) vezérigazgatója. A fiatal zeneszerző-karmester megbízatása 2012. július 31-ig tart, amely a felek kölcsönös megegyezése alapján hosszabbítható meg. A karmester emellett az alabamai Huntsville Szimfonikus Zenekarának (Huntsville Symphony Orchestra - HSO) élén is megkezdte a 2011-12-es évadot, amelynek programját már ő állította össze. Az új szezon és más amerikai munkái mellett készülöben van egy új darabja is.

KOVÁCS GÉZÁT, a korábbi vezetőt nevezte ki a Nemzeti Filharmonikus Zenekar, Énekkar és Kottatár Nonprofit Kft. ügyvezetőjének Réthelyi Miklós nemzeti erőforrás miniszter. Kovács Géza kinevezése szeptember 1-től öt évre szól.

DEBRECEN ÉS KECSKEMÉT kulturális együttműködési megállapodást köt, melynek keretében a jövő évben kiállításokat, koncerteket rendeznek a partnervárosban, de az együttműködés kiterjed ifjúsági együttesek, csoportok cseréjére is – jelentették be a két város kulturális ügyeért is felelős alpolgármesterei hétfőn Kecskeméten.

A NEMZETI ERŐFORRÁS MINISZTERIUM a Filharmónia Budapest Nonprofit Kft.-t bízta meg a Bánk bán Los Angeles-i bemutatójának előkészítésével. A Megakoncert közölte: örömmel értesültek arról, hogy a kormányzat továbbra is támogatja az opera bemutatóját.

A NEGYEDIK NEMZETKÖZI ARMEL OPERAVERSENY és Fesztivál szegedi döntőjét a korábbi novemberi időszak helyett október 6. és 15. között tartják. Továbbra is öt operaház produkciójában mutatkozhatnak be a versenyszerepekre kiválasztott énekesek.

A döntő zsűrijének elnöke Raymond Duffaut, a Chorégies d'Oranges Fesztivál igazgatója lesz, tagjai: Rost Andrea Kossuth-díjas szoprán, Esther Lehoczky, az Arte kulturális csatora zenei főszerkesztője, Walter Kobéra, a bécsi Neue Oper igazgatója, Henry Littke, több brit zenei szervezet képviselője, és Luca Targetti, a Milánói Scala egyik (casting director) igazgatója.

ERKEL-SZOBROT avattak a székelyföldi Kovászna központjában. Kiss László, gyulai szobrászművész alkotását Gyula város önkormányzata adományozta a székely testvérvárosnak, viszonzva azt a székely kaput, amelyet a háromszéki város tavaly ajándékozott Erkel Ferenc szülővárosának.

LISZT FERENC RŐL nevezték el az SZTE Zeneművészeti Karának kamaratermét. Liszt Ferenc születésének bicentenáriuma alkalmából a zeneszerző nevét viseli keddtől a Szegedi Tudományegyetem (SZTE) Zeneművészeti Karának kamaraterme. A barátságos és bensőséges hangulatú koncertteremben elsősorban szóló és kamarahangversenyeket rendeznek, de lehetőség nyílik multimédiás előadások megrendezésére is.

LIGETI GYÖRGY RŐL, a Bartók Béla utáni nemzedék kiemelkedő komponistájáról nevezik el a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem új, Wesselényi utcai oktatási központját - jelentette be Batta András rektor. Az épületet hivatalosan október elsején, a zene világnapján avatják fel, ekkor tartják a névadó ünnepséget is.

FISCHER ÁDÁM vezényletével nyitotta idei évadját a párizsi Garnier Opera: Mozart Titus kegyelme című művét szeptember 10. és október 8. között kilenc alkalommal láthatja a közönség. Az előadásnak egy másik magyar vonatkozása is van: Publius szerepét Szabó Bálint éneklie.

A BRIT ALEXANDER ULLMANT találta az első díjra érdemesnek a 45. Budapesti Nemzetközi Zenei Versenyek idei sorozatában, a Nemzetközi Liszt Zongoraversenyen a Nagy Péter vezette zsűri. A második díjat az orosz Ilja Kondratyev, a harmadikat pedig ifjú Balázs János nyerte. A díjakat – az első hely 12 ezer, a második 8, a harmadik pedig 5 ezer eurót ér – a hétfő esti gálakoncerten adták át a Művészetek Palotájában, itt méltatták a versenyzők teljesítményét is. Különdíjak – fellépési lehetőségek, turné meghívások – is gazdára találtak.

A nulladik feladat: az Erkel Színház megnyitása

Ókovács Szilveszter kormánybiztos operaházi tervei

Augusztus 22-én jelent meg a közlemény: kormányhatározat alapján kormánybiztos – Ókovács Szilveszter – irányítja a Magyar Állami Operaház (MÁO) működését és gyakorolja a főigazgatói jogkört; valamint a munkáltatói jogokat az operaház dolgozói tekintetében. Felügyeli az operaház vagyonkezelésében lévő állami tulajdonú ingatlanok működését, fejlesztését; felügyeli az Erkel Színház rekonstrukciós munkálatait. Javaslatot tesz a fővárosi zenés színházi struktúra átalakítására; kidolgozza a magyar zenekultúra fejlesztésének koncepcióját, amelyben a vezető szerepet a Magyar Állami Operaház tölti be.

I A bír nem szólt róla, vajon mennyiből kell megoldania és milyen sorrendben ezt a hatalmas feladatsort. A kérdés azért is érdekes, mert úgy tudni, az intézmény hónapok óta tarozik muzsikuskoknak a hangszerükhez szükséges „alkatrészekre” fordítandó pénzzel, énekesek szerződésai nincsenek kifizetve.

– Nyolcszázmillió ígérettel ültem le a kormánybiztosi székre. Ez a pénz azóta már a számlánkon van, és az esztendő végéig ledolgozhatjuk a tartozásokat, ha közben magunk is aktívak leszünk a mecenatúra felhajtásában. Nyilvánvaló, hogy a napi működéshez szükséges dolgokat fizetjük ki első körben.

I Milyen sorrendben lát hozzá a feladataihoz?

– Mire a lap megjelenik, „szabadulok” a Duna Televízióból, a néhány hetesre csökkentett felmondási időt és az átadás-átvételi procedúrákat végig kell vinnem, ezt morális kötelezettségemnek tartom. Az Ybl-palotában hegynyi és viszonylag gyors megoldást

kívánó dolog szakadt a nyakunkba. Az Erkel Színház újraindítását nulladik feladatként szoktam említeni, de már a mínusz sokadik is beelőzött... A helyzetemet tehát nem tekinthetem úgy, bármily kényelmes is volna, hogy máris lebeghetnék a vizek fölött, és nagy távlati célok megfogalmazásával tölthetném az időmet. A munkáltatói jogkör gyakorlása bizony, most megköveteli a szóda víz problémakörébe való betekintést is, például: vesszük vagy fizetjük a védőitalt? Ezzel párhuzamosan kell kezelnem a magyar zenei élet megújítását kitéző feladatomat is. Magyarán: nagyon nehéz konkrét sorrendet mondani, egyszerre problémabokrokat tudok csak. Az Erkel ügyének indítása kapásból nem egyszerű: annak a kikapintását jelenti, miként lehetne a közbeszerzést gyorsan lezongorázni. Milyen kormányzati lépésekre van szükség, kiknél lobbizzak, hogy 2012 decemberére megnyílhasson? A kollektív szerződés és a ház belső működését szabályozó, az új vezetői struktúrát rögzítő szervezeti és működési szabályzat (SZMSZ) kimunkálása és a mi-

niszterrel történő elfogadtatása a másik fontos és nagy csomag. Hátra van még néhány vezetői kinevezés, amit meg kell tárgyalni. Tudom, kiket akarok, de több részletet pontosan tisztázni kell. Mielőbb neki kell fogunk az évad áttekintéséhez, és rögtön elkezdni a következő három évad programjának modulszerű megalkotását. Ezek az elsődleges ügyek, amelyek közé rendre „be-esik” egy-egy, vagy inkább tíz-tíznapos teendő. Az operativitás az ügyvezető igazgató világa, de az elején nem bánom, ha rajtam több súly van. Fontos megtanulnom azt is, mi a mások dolga. No, és szóba kell állni a sajtóval, hiszen bár még kevésbé az előadásainkról írnak, ám valójában örülök annak, hogy az Operaházban lévő változásoknak híret viszik, és ezzel is nekünk segítenek.

Ha a kollektív szerződés és az SZMSZ módosítása elkészül, talán nem kell többé a szódavízzel bajlódnia...

– Most is ott vár két vaskos postakönyv az asztalon. Megoldani ezeket nem nekem kell, szignó vagy néhány sor elég hozzá, a tömegük mégis szerfelett fárasztó. A Duna Televízióban csak idén kétezer-háromszáz irat ment át rajtam, a teljes postám. A legtöbb levélre magam válaszoltam, de az Opera jóval nagyobb cég, lényegénél fogva más is: itt a delegálásnak hamarabb és olajozottabban kell működnie. Remélem, később egy-egy kulcsszó is elég lesz a vezetői értekezleten arra, hogy értsem, mi van a háttérben.

Miért látja szükségét, hogy az évadot úgymond áttekintsék a vezetőtársaival, Héja Domonkos megbízott főzeneigazgatóval és Solymosi Tamás megbízott balettigazgatóval?

– Már a nyitó előadáson (Bánk bán) úgy éreztem, hogy hatalmas súly nyomja a vállam, miközben érthető módon nem lehetett közöm ahhoz, amit láttunk-hallottunk. Viszont csak néhány hónapig mutogathat az ember hátra, amíg képbe kerül. Az operanékesi nagyon individualista pálya, biztos, hogy mi ketten sem tudnánk megegyezni egy-egy szopránról illetően, melyik a jobb és mire? – a viszont rajtam verik el a port, akkor engedtessek meg az is, hogy én döntsek, pontosabban: hogy mi döntsünk, hisz a másik pozíciót viselő karmester, Kovács János véleményét is kikérjük majd. A felelősséggel a jogokat kéz a kézben kell járni. Világos, mert praktikus, hogy nem fogunk nagy számban belenyúlni közeli előadásokba. Ám ahogy távolodunk a jelentől a jövő felé, úgy lesz egyre több a változás, ha problé-

mát találunk. Ha nem találunk, még jobb. De hát nincs überelhetetlen szereposztás, és évad közben is ezer dolog történhet: énekesek jó passzba, rossz passzba kerülhetnek, megsérülhet vagy épp felgyógyulhat egy táncos. Az biztos, hogy a jobbítás szándéka és legjobb szakmai tudásunk vezet minket, nem a l'art pour l'art felforgatás vágya.

Hogy látja, sok vagy kevés az énekes a budapesti operaházban?

– A közalkalmazott magánénekesek száma nem éri el a negyvenet. Ezt én nem tartom soknak, egy ekkora repertoárt játszó operaházban ennyi kell, pláne, ha az Erkel is visszatér. Viszont a szerkezete nem jó a közalkalmazotti gárdának. Vezető művészek, főszerepek énekesek helyett a napi közép- és kisszerepek robotosainak kellene ott lenniük, akik lehetőségeik, szerepkörük, elköteleződésük és munkabírásuk miatt bármikor képesek a három-négy rivaldás kolléga mögé-mellé varázsolni az előadást. Azt szeretném, ha a lehetőségekhez képest mindenki jól érezné magát az öltözőben és a színpadon is. Ettől még természetesen ki-elgondolkodhat azon, akarunk-e társulat nélküli operaházat, én viszont most biztosan nem akarok.

Ezt az egész keserves státusz kérdést nem lehet hosszabb, mondjuk 3-5 éves időtartamú szerződésekkkel megoldani, garanciát vállalva a foglalkoztatásra?

– Volt szerződésterv, amely évekre huszonhárom előadást garantált volna az egyik énekesnek. Ez jelenleg értelmetlen, mert nem tudjuk, mi van a futó évadban, mi lesz a következőkben. Mi lesz, ha az illető nem sikeres? Mit tehetünk, ha bebetonoztuk, miközben szerepkört kellene váltania? Ha szülni megy, visszatérhet-e ugyanazzal a szerződéssel, miközben az a két darab, másfél centis rózsaszín izomszalag ilyenkor furcsán is viselkedhet? Mi teszünk, ha arra a fakra öt év múlva mégsem lesz feladat? E kérdés felett muszáj elidőzni, nagy időtávokban egyre csökken a teljesítés esélye, növekszik az érdekmúlásé. Várnék azért is, mert nem tudni, mikorra készül olyan törvény – a tervről már többször hallottam –, amelyik a nemzeti főintézményeket külön pozícióba helyezné. Márpedig ha változnék az intézményi forma, egyértelmű, hogy változik a foglalkoztatási forma is.

Milyen repertoárt részesítene előnyben?

– Itt se vessük el a súlykot néhány hét után. Annyi bizonyos, hogy közel a Wagner-év, 2013. Liszt Ferenc és lánya, Wagner Cosima,

valamint a gazdag magyar Wagner-hagyomány okán is indokolt a készülődés, természetes együttműködésben a „szomszédvár-ral”, a Művészetek Palotájával. De ez nyilván a praktikus közeljövő. Távolilag két út kínálkozik a budapesti Háznak. Az egyik a mahleri, az ő idejében erős volt a Mozart-játék, illetve az akkori jelenidő muzsikája, de hisz Mascagni, Puccini, de még Wagner is „kortársnak” számított. Mahler ezen kívül azt tartotta, hogy a budapesti operaház dolga preferálni a magyar műveket, a magyar nyelvű játszást: érdemes a Királyi Lépcsőházba kirakott tablókat tanulmányozni. Úgy vélem, nemzeti szerepünkben adódóan is az egyik fő feladatunk az Erkel-hagyomány életben tartása. Személyes kedvencem a Hunyadi László – beleilibabörösödik az ember, ha arra gondol: volt egy muzsik, aki a semmiből, igazi előzmény nélkül megteremtette a romantikus magyar operát, méghozzá teljes pompájában! A másik út sem ismeretlen, a dánok pár éve például leszúrták a körzőjüket és megnézték, hogy 500 kilométeres körzetben mások mit játszanak. Ezt mérlegelve sorra hozzák ki a vízparti új koppenhágai ház Wagner-produkcióit, a teljes Ring után Tannhäuserük is megjelent nemrég DVD-n: érdekes, friss előadások, csupa jó dán énekessel. Héja Domonkos vonzódik Richard Strauss-hoz, én szintén, Erkel egyaránt szeretjük, és tudjuk, hogy az Operaház a magyar operanéklés és klasszikus balett egyetlen letéteményese. A Mozart-hagyomány megalapozott, a XIX. sz-i és a verista olasz repertoár mindig is erős volt Magyarországon. Szemben velük a francia és a szláv irodalmat nálunk nem érzem hangsúlyosnak, ráadásul itt élünk tőlük körülvéve, így csak egy-egy csúcs darabját szorgalmaznám ennek az ouvre-nek. Ne mi menjünk rá a Prokofjev-életműsorozatra, és Janaček is autentikusan szól kétórányi autóútra innen.

Nem gondolja, hogy az operairodalom ennél lényegesen gazdagabb?

– Lényegesen nem gazdagabb. Az a műfaj vagyunk, amelyik húsz szerzővel leírja tekintélyt parancsoló, négyszáz éves múltjának csúcsteljesítményeit. A gyerekek számára meseoperák, daljátékok adhatnák a kulcsot a komolyabb alkotások megfejtéséhez. Az évadban kínálhatunk egy-egy különlegességet, zenei ínycsemegek való programot, ha elkészül a Zeneakadémia Liszt Ferenc téri főépülete, a kisterem viszszaadja a zsinórpadrólását, tip-top kis színház lesz, ahol a fiatal zenészek, énekesek innovatív ötleteket valósíthatnak meg, al-

kalmanként formálva a közönség ízlését. Nem melleleg a X. terem is új, gazdagabb felszerelést kap, mini-operaként Menottit, Mozartot, Hindemithet elbír majd – nagy előny, hogy Batta András rektor úr nem egyszerűen nyitott, hanem lelkes is. Az irány, amelyet Győriványi Ráth György, a leköszönt főzeneigazgató egy-egy évadvégi barokk produkciónak az egészben történő beemelásával megkezdett, szintén érdekel, fenntartva a jogot, hogy találjuk meg a kísérleti, a kortárs és a historizáló operák helyét nemcsak a műsorban, de a játszási helyet illetően is.

I Tudjuk, Budapest egyelőre nem mérhető Bécshez vagy Münchenhez, ahol kicsi, delikát műhelyek szolgálják a jövőt. Különös helyzet, a Magyar Állami Operaház „kamaraszínháza”, az Erkel Színház az „anyánál” nagyobb befogadó képességű. Viszont az Erkel segíthet abban például, hogy megtalálja funkcióját a Rádiózenekar. Főként, de nemcsak rajtuk lendíthetne a teátrum.

– Az Erkel természetesen sosem volt kamaraszínház, illetve amikor akként használták Britten darabjában, a The Turn Of The Screw-ban, akkor sem működött az ötlet. De a lényegre térve: a létszám, amely most játszik az Andrassy úton semmiképp sem elegendő az Erkel is kiszolgálni. Visz a szél több kőszá ötletet is: a Rádiózenekar (amely most az MTVA-é) mint rezidens együttes legyen jelen, vagy szerveződjön egy teljesen új zenekar, illetve az is, hogy bővítsük az operaházi társulatot akkorára, amekkora régen volt. Bármelyik elképzelést veszem, mindegyik előnye, hogy muzsikusokat juttat szereplési lehetőséghez, megmentünk egy zenekarnyi kollégát. Én bármelyik megoldásnak örülnék, tudva, hogy az Erkel alkalmas minőségi felvételek készítésére, hiszen jó az akusztikája. Viszont a Rádiózenekart kevésbé tudom elképzelni színpadon, mint a Rádiózenekart az árokban: más habitus, más hangkarakter és más létszám kell egy színházba, mint stúdióba. Tegyük hozzá: Magyarország igazán megérdemelne egy rádiófelvételeket kis túlzással lapról olvasva készítő kórust, ez nem szabad, hogy luxusnak látsszék. Inkább az foglalkoztat, hogy az Erkel Színházban, miután ismét fogadhatja majd a közönséget, lesznek szabad esték, ezekhez keresnek partnereket, zenekari, oratorikus vagy zeneszínházi projektek számára. A legszebb álmaim között pedig szerepel, hogy a klimatizált Erkel valamilyen retrospektív országos opera- és balettfesztivál színe-

lyévé lépjen elő, amely a POSZT mintájára az elmúlt évadot szemlézi.

I Felújítják-e az operastúdió működését?

– Az viszont luxus, hogy operastúdiót üzemeltessünk a Zeneakadémia opera tanszékének tőzsomszédóságában. De meggyőződésem, hogy a két intézménynek együtt kell működnie – úgy, mint régen. Ma nincs perszonalunió, ahogy hajdan, amikor az ot-tani tanszakvezető volt az operaházi főzeneigazgató vagy főigazgató, mégis lehetséges megteremteni, hogy az operai vezetők rendre monitorozhassák a zeneakadémiai növendékeket, az Erkel Színház pedig egy-fajta színpadi gyakorlatként, diplomaterepként is szolgálhasson.

I Nem a hallgatók alapképzésére gondoltam, hanem arra a külboni gyakorlatra, hogy például egy Szentpéterváron diplomázott énekest elküldenek posztgraduális tanulmányokra egyszerre Berlinbe és mondjuk Bolognába, hadd csiszolódjon a személyisége.

– Ha arra gondol, hogy megtanulják, miként alakuljanak komplexebb egyéniséggé, nyitottak legyenek a nemzetközi sztárság extra igénybevételére, ilyen program már fut, épp a Zeneakadémián. Ám nem tagadható, az Operaházból jelenleg hiányoznak az énekmesterek és azok az úgynevezett coach-ok is, akik nemcsak az olasz, német vagy más nyelvet, a helyes kiejtést sajátítatják el az énekesekkel, hanem az egyes művek, korszakok stílusát is. A korrepetitorokon rengeteg múlik, őket is segíteni kell kurzusokkal, felvételekkel.

I Olyasmint mondott az évadnyitó társulati ülésen, hogy meg kívánja tartani az emberi kapcsolatokat, hiszen volt a házban énekes és kommunikációs vezető is. De hozzátette: a régi nexus nem jogosít fel senkit arra, hogy kiváltságokat várjon el. Úgy tudom, nébányan már kértek Öntől négyszemközti beszélgetést.

– Nem kétséges, átmeneti állapot a mostani, és nem mindenkinek sikerül azonnal átállnia. A kilincselés gyakorlat volt a Házban, befordulni a titkárságra, és legalább valamilyen ígérettel távozni. Ebből sportot csináltak sokan – miközben abszurd, hogy lefektetett kitűzéseket akarnak megváltoztatni mások kárára, az meg már szinte groteszk, hogy az egyik énekesnő lebeszélne a másiktól, aztán bejön a másik, és fordul a kocka. Ám októberre feláll a teljes vezérkar, adigra lezárom a Duna tévés dolgaimat is. Nem fogom lerekeszteni viszont az igazga-

Tanulmányok:

- 1984–1988 Lovassy László Gimnázium, Veszprém, gimnáziumi érettségi
- 1989–1992 Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskola, Győr, kamaraművész, zeneiskolai magánének-tanár
- 1993–1997 Liszt Ferenc Zeneakadémia, Budapest, operaénekes, énekművész, magánének-művésztanár

Szakmai életút:

- 1992–1993 Kodály Zoltán Zenei Általános Iskola, Bp., hangképző tanár
- 1995–1999 Váci konzervatórium, magánének- és operatörténet-tanár
- 1999–2000 Oktatási Minisztérium, EU-főosztály, fejlesztési tanácsadó
- 2000–2002 Miniszterelnöki Kabinet, parlamenti tanácsadó
- 2001–2002 Erkel Színház, ügyvezető
- 2002–2005 Magyar Állami Operaház, kommunikációs igazgató
- 2005–2010 Hír Televízió, főmunkatárs
- 2010–2011 Duna Televízió, vezérigazgató
- 2011 – Zeneakadémia Gazdasági Tanácsa, elnök
- 2011 – Magyar Állami Operaház, kormánybiztos

Egyéb médiamunkák:

- Bartók Rádió – jegyzet, interjú, operaközvetítés
- Lánchíd Rádió – közéleti adás
- Klasszik Rádió – portréműsor, magazin
- Radio Jam – zenei műsor
- Magyar Nemzet – zenésfilm-rovat, operakritika, interjú
- Heti Válasz – rádiókritika, krocki, lemezkritika
- Nagytás – lemezkritika
- Gramofon – recenzio
- Képmás – interjú
- Ufi majd Reakció – kritikák
- MúPa Magazin – zenei publicisztika
- Fidelio Sógó és fidelio.hu – interjú
- Új Ember – kritika
- Operaélet – interjú
- EMI-HangJegyzet – recenzio
- Szódliget.hu – írás, felelős szerkesztés
- KlasszikCD.hu – műelemzés
- mindennapi.hu – zenekritika
- MTV – műsorvezetés

tósági folyosót, és őszintén ismétlem: feltétlenül megörzöm az emberi hangot, normális stílusban fogom közölni a fájdalmas döntéseket is – igyekeztem az elmúlt hetekben is így tenni már. Heti fogadónapunk lesz, amely a vezetői értekezletet kivéve csak a dolgozóké, 15-15 percre be lehet majd jelentkezni, megjelölt témával. De a szolgálati utat szeretném betartatni: én akkor következem, ha a munkahelyi vezető feloldhatatlan problémát jelez. De már abban pillanatban éreztem, hogy sose leszek többé olyan népszerű, mint ennek a mondatnak a kimondása előtt.

Albert Mária

Régi-új főigazgató a Nemzeti Filharmonikusoknál

Kovács Géza tapasztalatokról, tennivalókról, tervekről

A korábbi vezetőt, Kovács Gézát nevezte ki augusztus elején a Nemzeti Filharmonikus Zenekar, Énekkar és Kottatár Nonprofit Kft. ügyvezetőjének Réthelyi Miklós nemzeti erőforrás miniszter. Kinevezése szeptember 1-jétől öt évre szól, s így a ciklus végén Kovács Géza már több mint negyedszázados zenekari igazgatói múltja tekinthet vissza, hiszen 1989-től 1995-ig a MÁV Szimfonikus Zenekar élén dolgozott, 1995-től pedig a Magyar Állami Hangversenyzenekar, majd a Nemzeti Filharmonikusok ügyvezetője, igazgatója, majd főigazgatója lett.

I Érdemes még pályázni zenekari igazgatói posztra?

– Hát csak annak, akinek ez a szenvedélye. Több kollégám is arról mesélt, hogy a manapság megjelenő, zenekari igazgatói pályázatoknál nincs túl sok aspiráns. Roppant összetett munkakörrel van szó, és egyre több nehézséggel kell szembenézni.

I Hosszan húzódott a főigazgatói pályázat kiírása, hiszen már tavaly júniusban meg kellett volna jelennie...

– Igen, nehezen érthető, hogy miért csak idén májusban jelent meg a felhívás. Talán csak a kormányváltás sok-sok munkájával magyarázható, miért most került erre sor. Annak ellenére azonban, hogy pontosan egy évet késett, meglehetősen gyorsan lezajlott, hiszen a szakmai zsűri ajánlását követően egy héten belül Réthelyi Miklós aláírta a kinevezésemet. Az utóbbi egy esztendő azonban emiatt bizonytalanságban töltöttem, ami a tervezésnél, a valós joggyakorlásnál is gondot jelentett, remélem azonban ez semmilyen érzékelhető nyomot nem hagyott az együttesek munkáján. S azért így, kinevezett főigazgatóként

már nyugodtabban levelezek a 2015-ös turnékkal kapcsolatban.

I Ha nem jelenik meg időben egy ilyen pályázati kiírás, felmerül a kérdés, nem akarják-e átalakítani az intézmény struktúráját...

– Nyugtattak, hogy erről szó sincs, a kormány nagyra értékeli a Nemzeti Filharmonikusok munkáját. Ennek valóban akadtak kézzel fogható jelei is, hiszen elmondtuk, nagyon sok pénzt vettek el tőlünk az utóbbi években, és mi nem szeretnénk mást, csupán ezt az összeget visszakapni. Bár a pénzühiány komoly gondokat okozott nálunk, hiszen a feladataink nem csökkentek, hanem egyre sokasodtak, nem csináltunk botrányt, a hiányzó összeget sem szoroztuk fel az inflációval. Egyre jobban hiányzott azonban az elvett, közel félmilliárd forint. Most viszont – ha nem is teljes mértékben – de visszakaptuk az elmaradt pénzt, s így ismét a 2003-as évihez közelít a költségvetésünk... Azt is fontosnak tartottuk, hogy jó kollégák maradjunk, és ne más együttes kárán jussunk pénzhez. Mivel azonban akadt olyan együttes, amelynek az állami támogatása az elmúlt években folya-

matosan nőtt, úgy véltük, nem törvényszerű, hogy a miénk csökkenjen... Nem akartunk méltánytalan kivételeztséget élvezni, de ha másnak jut a közösből, akkor az sem igazságos, hogy a mi költségvetésünkben folyamatosan elvegyenek. Azon a kormányülésen, amikor döntöttek a költségvetésről, azt mondták, olyan magas szinten tesszük a dolgunkat, s olyan fontos, amit csinálunk, hogy a legkevesebb, hogy visszkapjuk, amit elvettek tőlünk.

Í Újabb feladatokkal, más elvárásokkal is jár a többlet-pénz?

– Nem, nincs új feladat, az alapító okiratunk mindet pontosan rögzíti, s tennivalóból így is van már elegendő. Egyébként most, a pályázat kapcsán visszatekinttem az együttesnél töltött tizenhat esztendőre. Amikor 1995-ben a MÁV Szimfonikusoktól idekerültem, főleg a kihívás miatt vállaltam a feladatot, komoly menedzseri teendőket igényelt ugyanis az itt kialakult komplex válság. Az együttes Művészeti Tanácsa kérésére vállaltam el a Magyar Állami Hangversenyzenekar ügyvezető igazgatói posztját. A kilencvenes évek közepén a koncepciótlanul sodródó Országos/Nemzeti Filharmonia szervezeti egységeként morális, művészi, szakmai és pénzügyi válságát élte e valaha sok dicsőséget megélt együttes. Az akkor tízéves Állami Énekkar pedig megtört, szegény rokonként, csendben küzdött pusztá megmaradásáért. Nem létezett kormányelképzelés sem a Filharmonia, sem az együttes további sorsáról, csak a pénz lett egyre kevesebb. Tőlem azt várták, hogy szabadítsam meg a zenekart a Filharmonia koloncától. Javaslataim figyelembe vételével azután ez az intézmény átszerveződött kht.-vé, s három regionális egységgé alakult, amelyek ma is sikeresen működnek. Jelenleg is sok koncertet szerveznek, s a jó kapcsolatunk megmaradt velük. De a zenekar ügyét is rendeznem kellett, s így egy vasárnap délután felhívtam Kocsis Zoltánt. Az együttes ugyanis olyan szakmai és morális állapotban volt, hogy szükségessé vált a zeneigazgató-váltás. Kocsis Zoltánt 1997 augusztusában hívtam meg e nagy terv megvalósításához. Tudtam, az ő művészi maximalizmusa, személyes ambíciója és megingathatatlan tekintélye a garancia a legmagasabb művészeti célok elérésére. 1998 januárjától az akkori pályázatomban foglaltak szerint – új nevén – megkezdte működését a Magyar Nemzeti Filharmonikus Zenekar Énekkar és Kottatár. Nem volt egyszerű a pálya, hiszen a pénz mindehhez

csak 2000-ban érkezett meg. Közben lezajlott egy roppant fájdalmas folyamat is, hiszen az együttes jelentős részétől, egy-negyedétől meg kellett válnunk... De az együttes elindult a fejlődés útján, új reper-toár-építés kezdődött. Ma már nagy tekintélyű világlapok, szakmai fórumok, számos rangos hazai és nemzetközi díj megállapítása és mércéje szerint a Magyar Nemzeti Filharmonikus Zenekar és Énekkar a világ legjobbjaihoz tartozik. Annak ellenére, hogy a büdzsénk folyamatos csökkentése eléggé nehezítette a dolgunkat. Volt olyan időszak, amikor arról kellett döntenem, hogy kényszerszabadságra küldöm az egész együttest vagy koncerteket mondunk le. Ez utóbbit választottuk....

Í Most azonban nem lesz ilyen gondjuk....

– Még mindig csak a 2003-as szintet értük el... De így most legalább a fúvósparkunkat sikerül részben felújítanunk, s jut pénz néhány olyan hangszerbeszerzésre, amelyre korábban nem.

Í Ha végignézi a művészeti együttesek igazgatójaként töltött évtizedeket, mi a legnagyobb változás ebben a feladatkörben?

– Mindig nagyon sok volt az adminisztráció, de mostanra döbbenetes mértékűvé vált. Mivel közpénzből működünk, közvetlen kormányfenntartással, így nálunk elég gyakoriak az ellenőrzések is. Eközben a nemzetközi piac sokkal telítettebbé és gyengébbé vált, a hazai források pedig csökkennek. Az amerikai piac szinte teljesen bedőlt, az európai is nagyon rossz állapotban van. Nagyon nagy dilemma ezért, hogy mikor melyik fellépésnek tegyünk eleget, ha a meghívó nem tud eleget fizetni... Minden egyes turné kapcsán nagyon alaposan mérlegelni kell, hiszen nem költhetjük értelmetlenül az adófizetők pénzét. S annyi a változás, hiszen ma már például adózni kell a napidíj után is. Korábban arra biztattak mindenkit, hogy legyen vállalkozó, majd született egy törvény, ami ezt szigorúan tiltja. Ezt azonban nem is bánom, hiszen a munkahelyeket így lehet megtartani. A mentális változások is óriásiak, hiszen ma már kinyíltak a határok, bárhol munkát vállalhat egy muzsikus. Nálunk is játszának a zenekarban nem magyar anyanyelvűek. Ezt nagyon jónak tartom. Más iskolákból jönnek ide zenészek, akik színesítik a palettát. A legnagyobb változás pedig az, hogy többen lettünk Magyarországon. Új zenekarok születtek. A húsz évvel ezelőtti reményekhez képest

sajnos a mecenatúra mára sem vált jelentőssé... Ezért is nagy öröm, hogy sikerült az előadó-művészeti törvény kapcsán elérni az adótengedést, hiszen ez komoly bevételeket eredményez. Az is nagy előrelépés, hogy összefogtak a zenekari igazgatók, megalakult, s jelenleg is jól működik a Szimfonikus Zenekarok Szövetsége. Ez egészen példátlan és nagyon komoly változást hozott a zenekari életben. Így a nemzetközi zenei szervezetek munkájában is részt tudunk venni. Az is nagy öröm, hogy az elmúlt húsz évben hangversenytermek nyíltak meg több vidéki városban, és 2005-ben a magyar zenei élet birtokba vehette a Bartók Béla Nemzeti Hangversenytermet. (Nem hencegésből, csak a történelmi hűség kedvéért jegyzem meg: van némi részem abban, hogy legnagyobb zeneszerzőnk nevét viseli e pompás koncertterem.,)

Í Milyen tervekkel vág neki ennek az ötesztendőös periódusnak?

– A jelenlegi gazdasági helyzetben, mely gyakran megoldhatatlan problémák elé állít mindannyiunkat itthon és a világban, arra törekszem, hogy ne legyen rosszabb az együttesek helyzete. Ha ennél merészebben és bátrabban gondolkodom, akkor szeretném elérni, hogy a nemzetközi zenei életben még magasabb szintre jussunk el, s ugyanolyan természetességgel emlegessék a nevünket, mint a Berlini, vagy New York-i Filharmonikusokét. A következő időszakban nagyon izgalmas feladatok várnak ránk, hiszen felvételt készítünk A csodálatos mandarinból, lemezre játssza az együttes a zongoraversenyeket. S nagyon szeretném, ha ezzel a fantasztikus társasággal együtt tudnánk ezt az öt évet megélni. Volt olyan külföldi, zenekari igazgató ismerősöm, akit több év után – pedig látszólag jól működött minden –, távozott, s azt mondta, a tíz esztendő alatt túl sokat tudtak meg egymásról... Én azonban ajándéknak tekintem, hogy annyi izgalmas emberi sorsot ismerhetek meg, s kétszáz emberrel jól tudok együtt dolgozni, élvezem a társaságukat. Mindig az volt a célom, hogy az eredményeket emberséges körülmények között érjük el. A sors kegyének tartom a Kocsis Zoltánnal másfél évtizede tartó közös munkát is. Kapcsolatunkra valamelyest rávilágít, hogy ebben a bizonytalan időszakban – tudtomon kívül! – tollat ragadott, hogy sürgesse a pályázat kiírását, mielőbbi kinevezésemet. A lehetséges munkák közül tényleg ezt szeretem a legjobban, mert nem munkának, hivatásnak érzem. R. Zs.

Kilencvenegy jelentkező közül a háromfordulós megmérettetés után Hamar Zsoltot választották a Hesseni Állami Színház főzeneigazgatójának. A megbízatása öt esztendőre szól, 2012 nyarán kezdődik. Egy szezon alatt közel ötven előadást kell vezényelnie, s választhat programot, művészeket. Emellett pedig három-négy hónapon keresztül turnéznia kell a világban. Itthon azonban ritkán fogjuk látni, annak ellenére, hogy a karmester neve korábban felmerült a Rádiózenekar kapcsán is. Azt mondja, nem bánja, hogy arra a felkérésre nemet mondott, mert ezzel is tiltakozni próbált a Rádió művészeti együtteseinek sorsa ellen. Úgy látja, az utóbbi időben a magyar zenei élet jelentős értékei kerültek veszélybe, ideje lenne végre az összefogásnak.

I Miért döntött úgy, hogy jelentkezik a zeneigazgatói posztra? Ismét szükségét érezte az állandó társulathoz tartozásnak?

– Engem mindig elkényeztet az élet, hiszen tizenhat esztendeje, mióta a pályán vagyok, kipróbálhattam a szabadúszást, de azt is, milyen egyetlen zenekarral építkezni. A két tevékenység együtt a legjobb, ehhez viszont szükség van egy állandó helyre. Ősszel a hatodik évadomat kezdem a zürichi Operaháznál, s már ez isteni ajándék. Fantasztikus kollégákkal dolgozhatom, kiváló produkciókban vehetek részt. Svájcban azonban csak alkalmazott karmester vagyok, még akkor is, ha ebben a szezonban dirigensként a legtöbb előadást kaptam. Bár ez ad egyfajta rangot, azt a művészi önállóságot semmiképp sem nyújtja, ami már hiányzik egy ideje. Wiesbadenben azonban ismét építkezésbe kezdhetek.

„A magyar zenei életnek össze kellene végre fognia”

Hamar Zsolt zeneigazgatói szerepekről, kultúrpolitikáról, wiesbadeni tervekről

„...úgy vélem, itt tudatos és aljas játszma folyik. Ennek nem is a Rádió Zenei Együttese a főszereplő, ők csupán az áldozat szerepkörét kapják.”

I Itthon nem jellemző hogy ilyen komoly, többfordulós megmérettetéseken keressék a következő zeneigazgatót...

– Tudomásom szerint külföldön két eljárás létezik. A Berlieni Filharmonikusoknál nyilván nem próbavezénnyel döntenek el, hogy ki legyen a következő vezető karmester. Amikor aktuálissá válik a személycseré, akkor a lehetséges jelölteket meghívják, s akár többéves periódus után kiválasztják a megfelelő dirigent. A berlieni zenekar alul pozícionálna magát, ha próbavezénnyel választana. De akad itthon is jó példa. Amikor Gilbert Varga nem vállalta el az ÁHZ-t, akkor ők voltak olyan okosak, hogy nem pályáztattak, hanem felkérték erre a tisztségre Kocsis Zoltánt. Ezzel az eljárással is a legjobbak közé pozícionáltak magukat. Ezért is tartottam óriási hibának, hogy pályáztatással választott néhány éve karmestert a Rádiózenekar, hiszen ezzel az együttes leértékelte magát. A másik eljárás külföldön, hogy meghirdetik a posztot, de olyan irreálisnak tekinthető verseny alapján döntenek, amelyen a karmestereknek kétszer-háromszor a Himaláját kell megmásznia... A hesseni színháznál nekem Wagner Trisztánját, Puccini Bohéméletét és Sztravinszkij Tavaszi áldozatát kellett dirigálnom, s ezek olyan művek, amelyek egy karmesteri repertoárnak a legkiemelkedőbb darabjai.

I A hazai viszonyok között viszont az sem jellemző, hogy a kinevezés jövő év nyarártól szól, tehát egy évvel a poszt betöltése előtt tudja, hogy mire számíthat.

– Több mint egy esztendővel előbb, hiszen háromnegyed évvel ezelőtt írták ki a pályázatot, annak jelentkezési ideje január eleje. Igazából két évre előre gondolkodni, s úgy vélem, ez reális is. Hiszen azok a karmesterek, akiket szeretnének a posztra megnyerni, azoknak két-három évre már tele van a naptáruk...

I Nagyon pontos megkötésekkel kapott szerződést Wiesbadenben.

– Igen, ami pontosan szabályozza, hogy egy szezonban hány előadást kell vezényelnie,

hány alkalommal, s azt is, milyen házakban kell vendégeskedni. Sőt, még arról is vannak rendelkezések, hogy ha konfliktusom van valakivel, azt milyen módon rendezzem. A színház zenei vezetése egyedül az én dolgom, abba senki nem szólhat bele, a döntéseket egyedül én hozom meg. Természetesen az intendánssal és a többi vezetővel egyetértésre kell jutnom. Ha netán más a véleményünk, akkor az intendáns vétőzhat, s új döntésre kérhet fel. De nem nyúlhat át felettem, nem dönthet helyettem. A szerződésemmnek van egy kétszáz oldalas melléklete, amely a németországi zenész munkavállalók jogait, kötelesegeit, jogállását meghatározó, teljes törvény. Ezt meg kell tanulnom, mert nem hozhatok olyan döntést, ami a hatályos törvénnyel ellentétes.

I Milyen jelentős különbségeket lát a hazai és a német viszonyok között?

– Magyarország és Németország, illetve Európa között nem az a különbség, hogy ott jó törvények vannak, itt pedig nincsenek... Itthon is léteznek ilyenek, csak ezeket nem tartjuk be. Nyilvánvalóan a németországi jóltibb társadalom, mint a miénk, bár az ott élők ugyancsak megszenvedik a mostani társadalmi, gazdasági folyamatokat. De nem az az eljárás, hogy előbb áthágjuk a törvényt, aztán ehhez igazítjuk a jogszabályokat...

I Az énekesekről is Ön dönt? S ha igen, előnyben kell részesítenie a házban lévőket?

– A szereposztás is tőlem függ. Itt társulat van, a tagjait határozott időre szóló szerződések kötik a házhoz, bennük kell elsősorban gondolkodnom, s a társulat építése is az én feladatom. Ez persze nem zárja ki, hogy hívjunk vendégeket. Az elmúlt hónapokban például A rózsalovag került színre, számos külsős művésszel. Természetesen adott helyzetben én döntök arról, ha elmegy valaki nyugdíjba, akkor kit vegyünk fel a helyére. Nem egyedül, hiszen a törvény meghatározza, hogy mit tehetek, s művészeti bizottság is

van mellettem, de mindezt én tartom kézben. A döntés az enyém, de vállalnom is kell érte a felelősséget.

┃ *Stagione-rendszerben vagy repertoárban játszanak?*

– Magyarországon nagyon divatos csak az egyik vagy a másik mellett voksolni. Úgy látom Európában réges-régen kialakult ennek az egészséges keveréke. Minden olyan előadást, amelyben sok a vendég, érdemes blokkban játszani. Ha pedig az állományban lévő énekesekre épül, s többször eladható az évben, akkor szeptemberben és tavasszal is műsorra kerül. A gyakorlatból kell kiindulni, nem szabad több pénzt elkölteni, mint ami rendelkezésre áll.

┃ *A következő szezon műsorát is Ön állítja össze?*

– Nem, az enyém a 2012/13-as program, de ennek már most neki kell kezdeni. Zürichben dolgozom augusztustól, s a két város között nincs nagy távolság, így rendszeresen el tudok menni Wiesbadenbe. Igyekszem minél több előadást meghallgatni, jobban megismerni az együttest, sokat beszélgetni a kollégákkal, hogy minél hamarabb tudjak döntéseket hozni.

┃ *Az elődjével is egyeztet?*

– Eddig még nem került rá sor, de nyilván meg fog történni, európai módon. Egyébként 1041 férőhelyes a nagyszínház, ez az operák, balettek, s időnként a próza otthona. Van kamaraszínház is, ahol 400-an tudnak leülni, itt kerülnek a színre a drámák, s ezek mellett akad 120 férőhelyes stúdiószínpad és egy külső helyszínünk is. Az Operaház szomszédságában áll Németország talán egyik legszebb és legjobb akusztikájú hangversenyterme, a csodálatos Friedrich-von-Thiersch-Saal, ahol rendszeresen ad a zenekar hangversenyeket. Öt évre kell terveznem, egyébként ez az időtartam nekem is váratlan volt, mert úgy tudom, inkább a három éves szerződés az elterjedt.

┃ *Nebéz szívvel mond le a hesseni színház miatt Zürichről?*

– Jövő ősztől új intendáns lesz Svájcban, Andreas Homoki személyében, aki már többé-kevésbé deklarálta, hogy új garnitúrával képzelet el a folytatást. Azt a státuszt, amit én ott betöltöttem, nem akarom a továbbiakban. Persze, ha meghívják vendégként, örömmel megyek. Egyébként a szerződésemben még az is elő van írva, hogy az év 12 hónapjából mennyit kell Wiesbadenben lennem, s mennyit vendégzerepelnem. Vannak kedvenc

helyeim, ilyen a Salzburgi Mozarteum Zenekara, hosszú évek óta járok oda, s remélem, ez a jövőben is folytatódni fog. A többi pedig majd elválik.

┃ *Fél az új pozíciótól?*

– Inkább pozitív izgatottság van bennem. Most már a tetemes mennyiségű tapasztalat birtokában felismertem azt az igazságot is, hogy senki sem hibátlan. A zürichi Operában is akadnak rossz döntések. Fel kell készülni, s arra törekedni, hogy az ember jól határozzon, de ha mégsem így történik, akkor be kell ismerni, hogy hibázott. Várom már nagyon 2012 nyarát.

┃ *Mi lesz Magyarországgal?*

– A hazai jelenlétem jelenleg nullára csökkent, ami egyrésztől nagyon fáj, másrészt viszont nem is bánom. Úgy vélem, olyan helyzet alakult ki a magyar zenekultúrában, ami egy-két piaci résztvevő kivételével, nem ad igazán komoly, hosszú távú, elmélyült munkára lehetőséget. Márpedig engem csakis ez érdekel. Nehéz úgy dolgozni, hogy egy zenekari instrukcióra azt mondja a brácsás, hagyjam ezzel békén, éppen a házat árverezik el... Egyelőre számomra nem világos, hogy tudatos politikai koncepció vagy koncepciótlanság eredményeképpen, de sok hibás döntés született az elmúlt évben. Emellett számos területen éppen az a gond, hogy állnak az ügyek, s ennek következtében erősen inognak a magyar zenekultúra olyan bástyái, mint az Operaház vagy a Rádiózenekar, s ez eléggé elkészerít...

┃ *Pedig korábban felmerült a neve az Erkel Színház és a Rádió Szimfonikusok kapcsán is...*

– Ezt az ötletet hallottam, többekkel beszéltem, akiktől ez az idea származott. Ha őszinte akarok lenni, tartok tőle, hogy az Erkel rendbehozatalára, működtetésére ma nincs pénz... A Rádiózenekar élére kiírt, meghívásos pályázatra engem is felkértek. Hezitáltam, mert a Rádiózenekar által képviselt szellemiséget, színvonalat fontosnak tartom, s emellett azok a kollégák, akik ott játszanak, számomra nagyon kedvesek. Volt olyan pillanat, amikor azt gondoltam, még abban az esetben is írnom kellene egy koncepciót, ha nem is nyerem meg a pályázatot, hátha a leírt ötleteimből egyet-kettőt felhasználnak. S van olyan nagy a baj, hogy mindenkinek össze kellene fogni, mindenféle hiúsági kérdéseket háttérbe szorítva. Hogy végül nem így döntöttem, annak az az oka, hogy úgy vélem, itt tudatos és aljas játszma folyik. Ennek nem is a Rádió Zenei Együttese a főszereplői, ők

csupán az áldozat szerepkörét kapják. Ezt nem akartam a pályázatommal legitimálni. Azt gondolom, hogy udvarias, de mégiscsak protestáló, elutasító válaszzal felhívtam a figyelmet arra, hogy ezt nem hagyhatjuk. A magyar zenei életnek minden prominensének össze kellene fognia, félretéve a személyes érdekeket, hiszen a Dohnányi Ernő alapította együttest veszítjük így el... Hozzákötik az Operaház hajójához, s lehet, hogy mindkettőt elveszítjük... Ehhez nem akarok asszisztálni.

┃ *Pedig ebben az évben nagysikerű előadásokat dirigált az Ybl-palotában, s Hattyúlovagja telt házak előtt került színre a Művészetek Palotájában. Lesz folytatás?*

– Az Operaházba nincs felkérésem a következő szezonra. A Müpából pedig csak arról kaptam hírt, hogy lehet, hogy ezt a darabot jövőre is műsorra tűzik.

┃ *Nemrégiben vesztettük el a magyar zenei élet fontos személyiségét, valamikori zeneszerzéstanárárt, Petrovics Emilét. Hogyan érintette az ő halálhíre?*

– Ő több volt nekem, mint zeneszerzés tanár. A Zeneakadémián mi mindannyian, akik hallgatói voltunk, tudtuk, zenét tanít, zenei viselkedésmódot, zenei etikát, mindent, amit erről a művészeti ágról tudni kell. A diplomám megszerzése után kicsit apa-fiú viszony alakult ki köztünk, s ez hét-nyolc éven keresztül tartott. Meghatározó szereplője volt az életemnek, nagyon sokat kaptam tőle minden szempontból. Furcsa iróniája a sorsnak, hogy éppen a halála napján kaptam meg a wiesbadeni felkérést... Ahogy felhívtak a jó hírrel, az jutott az eszembe, új posztom kapcsán jó lenne két embertől tanácsot kérni, de már sem Petrovics Emilhez, sem Lukács Ervinhez nem fordulhatok...

┃ *Lesz-e ideje karmesteri munkája mellett komponálni?*

– Minden interjúban azt mondom, hogy igen, borzasztóan hiányzik a komponálás, és hogy már sok tervem van, azután a következőben is ezt mondom, meg a következőben is. Lassan le fog peregni az életem homokórája és én még mindig nem írtam semmit. Mindig odaülök a hangszerhez, mindig ütögetek hangokat. Aznap, amikor leírom, nagyon tetszenek, másnap viszont már gyűlölöm őket... Talán egyszer majd megbékülök a zenémmel, s eljön a komponálás ideje is... Ez most nem az az időszak.

R. Zs.

„Kérdés, milyen szobát kapunk ebben az új épületben”

Vajda Gergely a bevezető évről, a lehetőségekről és a változás hasznáról

A Magyar Rádió Szimfonikus Zenekara vezető karmesteri teendőinek ellátására 2011 augusztusában – a posztra kiírt pályázat elbírálását követően – Vajda Gergelyt kérte föl a Médiaszolgáltatás-támogató és Vagyonkezelő Alap (MTVA).

A karmester-zeneszerző megbízatása 2012. július 31-ig tart, s ez a felek kölcsönös megegyezése alapján hosszabbítható meg. Vajda Gergely pályázatában arról ír, hogy a Magyar Rádió zenei együtteseinek biztos helye és más társulatok által be nem tölthető funkciója van a magyar zenei életben és az állami médiában.

A karmester távlati tervei között szerepel opera és koncert filmek, komolyzenei klipek gyártása is. Úgy véli, átgondolt üzleti terv alapján igen gyümölcsöző módokon lehet kulturális, zenei produktumokat világszerte értékesíteni. Nyertes dolgozatában rámutat, hogy az MR Szimfonikus Zenekarnak meg kell találnia és be kell töltenie azt az űrt, ahol újfent bizonyíthatja, hogy az ország vezető együtteseinek közé tartozik. Vajda Gergellyel szeptember 13-án, a társulati ülés előtt beszélgettünk terveiről, s az előtte álló szezonnál.

I Mivel kezd? Mit mond ezen az első találkozáson a társulatnak?

– Beszélek arról, hogy miért pályáztam, miről szól a dolgozatom, hol látom a zenekar helyét azután várom a kérdéseket. A muzsikások nyilván sok dologra kíváncsiak a jövővel kapcsolatban, s amire tudok, a legjobb tudásom szerint válaszolok. De igazából az első jó hangversenynél kezdődik majd a valódi együttműködésünk. Muzsikálás közben tudja ugyanis megmutatni az ember, hogy mire képes, mit gondol a zenéről, a zenekarról. Furcsa lesz egyébként ez a mostani bemutatkozás, hiszen a muzsikások már ismernek több közös, korábbi koncertről.

I Akárcsak gyerekkorából, hiszen édesapja, Vajda József fagottművész az együttes vezető muzsikusa volt, s Ön gyerekként gyakran végighallgatta a Rádiózenekar próbáit.

– Igen, ezért is különleges érzés ezt az együttest vezetni...

I Említette a Népszabadságnak adott nyilatkozatában, hogy nem menteni jött, hanem működtetni az együttest, levezényelni az évadot. Viszont az, hogy hány koncert, s milyen műsorral, szólásokkal hangzik fel, nagyban függ az együttes költségvetésétől. Akárcsak attól, hogy ki a fenntartó, s ez az utóbbi időben eléggé kérdésessé vált, hiszen olyan elképzelésekről is lehetett ballagni, hogy az MR Zenei Együtteseinek az Erkel Színház ad majd otthont. A kinevezése eldöntötte ezt a helyzetet, vagy még mindig bizonytalan, hogy mi lesz az együttesekkel?

– Én most nem érzem a lebegést, a bizonytalanságot. Úgy vélem, a kinevezésem kapcsán a Rádió kimondta, itt maradnak az együttesek, más irányú információt nem

kaptam. Valóban, a pályázatomban nem a megmentésről szolt, hanem arról, hogy a zenekart működtetni kell, jó koncerteket csinálni, végigvinni az évadot, vendégművészeket hívni. Arra kaptam felhatalmazást, ami egy vezetőkarvezető dolga. Építeni kell a zenekart.

I *Viszont évadtervezésre már nem nagyon jutott idő, hiszen augusztusban neveztek ki...*

– Így igaz, volt egy kész műsor, de azért némi változtatásra, művészek meghívására, program-összeállítására akadt még lehetőségem. Nagy örömmel tapasztaltam, hogy már érkezésem előtt is színes évad állt össze, s olyan muzikusok jönnek a Rádiózenekarhoz, akiket én is felkértem volna.

I *Minden interjújában hangsúlyozza, hogy a szimfonikusok karmestere lett, nem lehet azonban teljesen elkülönítve szemlélni a zenekart az énekkartól és a gyermekkórustól, hiszen adott esetben közös repertoárt kell építeni, fellépéseket tervezni, s együttműködni a két másik együttes vezetőjével. Várható személyi változás?*

– Nem tudok róla, úgy érkeztem ide, hogy Somos Csabával és Thész Gabriellával fogok együtt dolgozni, s a társulati ülés után találkozom a két kórusmesterrel. Somos Csabát már régóta ismerem, akárcsak Thész Gabriellát. Más azonban nálunk a felállás, mint a Nemzeti Filharmonikusoknál, más ezeknek az együtteseknek a dinamikája... Mindent meg szeretnék tartani, ami ennek a zenekarnak az erőssége, s ebben a kórusnak és a gyermekkarnak is jelentős szerep jut. Alapvető érdekem, hogy ami jó, az megmaradjon, s működjön tovább.

I *Azért nemrég beszélgettem a két kórus vezetőjével, s egyikük sem tudott a társulatánál ideális munkakörülményekről beszámolni. Abogy a Rádiózenekar helyzete sem nevezhető rózsásnak az utóbbi években. Tud tenni valamit azért új vezetőként, hogy jobbak legyenek a körülmények?*

– Kicsi vagyok én ahhoz, hogy az Euró Zóna vagy Magyarország gondjait orvosoljam... Viccet félretéve, azt tudom elmondani, amit tudok. Tényleg nem mentésre szerződtem, nem ez a foglalkozásom. Úgy vélem, hogy most az MTVA-s rendszerben a zenei együttesek számára is jócskán akad

lehetőség. Nem lennék itt, ha ebből a szempontból nem lennék optimista. Ez egy most készülő, hatalmas épület, kérdés, hogy mekkora és milyen szoba jut benne nekünk... Az MTVA legfelsőbb szintjéről is személyesen biztosítottak a támogatásukról. Ebből tudok kiindulni. Nyilván azért is vagyok itt, hogy megnézzem, hogyan lehet minél jobb munkafeltételeket teremteni a muzikusoknak. Ez is hozzátartozik a munkához, de vezetőkarvezetőként csak csapatban, a menedzsmenttel és az MTVA-val közösen tudok ezért tenni.

I *Öt dirigenszt kértek fel a megbízási pályázatra, ketten azonban – Hamar Zsolt és Kesselyák Gergely – visszaléptek. Hogy érzi, mivel sikerült elnyernie a posztot?*

– Talán azzal, hogy van érzékem a médiához is. Nem kívánom túlhangsúlyozni az elmúlt, lassan tíz évemet az Egyesült Államokban, de ott a médiajelenlét sokkal természetesebb, mint Európában vagy Magyarországon. Az embernek képesnek kell lennie arra, hogy azt a művészeti formát, amit csinál, prezentálja, ez hozzátartozik a munkájához. S ez fontos, hiszen nagy szerepet szánok a jövőben is a magyar kortárs zenének, s talán nekem elhiszi a közönség, hogy valóban érdemes ezekre a koncertekre is jegyet váltani. Ehhez megvannak a kialakult útjaim, technikáim.

I *Nem tartotta aggasztónak, hogy a megbízási elbírálás esztendőre szól?*

– Nem vagyok aggodós típus. Ennyi idő alatt persze együttesépítést sem lehet várni tőlem, az egy sokkal hosszabb folyamat... Mindig mindenhova arra szerződöm, hogy a megbízási időtartalma alatt a lehető legjobbat hozzam ki a helyzetből. Azt egyébként szerintem a szakmában mindenki tudja, hogy ennyi idő alatt mit lehet csinálni. Ezért hangsúlyozom, hogy az együttműködés a jó koncertekkel kezdődik. Az idei szezon bevezető év, s az MTVA sem várja el, hogy ez alatt az idő alatt csodát tegyek.

I *Mi az, amit Amerikából át tud ültetni a hazai gyakorlatba?*

– Az elmúlt néhány évben egyre több olyan próbálkozás van itthon is, amely a tengerentúlon jól működik. Ezek közé tartozik például a crossover, a Szigeten a Rádiózenekar is ilyen stílusú koncerten lépett fel. Ez a zene olyan közönséghez szól, amely-

Klarinét, karmesterpálca

Vajda Gergely 1973. augusztus 13-án, Budapesten született, muzikus szülők gyermekeként. Először klarinétot és zeneszerzést tanult, majd elvégezte a Zeneakadémia karmesterképző tanszakát is, tanára Lukács Ervin volt. Tudását a világhírű zeneszerző és karmester, Eötvös Péter vezetésével tökéletesítette. Eötvös révén került kapcsolatba a híres francia kortárszenei együttesrel, az Ensemble Intercontemporain-nel, amelyet több alkalommal vezényelt.

Magyarországon a budapesti Új Színház zenei vezetőjeként, a Művészetek Völgye fesztivál szervezőjeként is dolgozott, volt a Forrás Kamarazenei Műhely tagja, a Brass in the Five együttes művészeti vezetője, a Budafoki Dohnányi Ernő Szimfonikus Zenekar másodkarmestere, klarinétosként a Liszt Ferenc Kamarazenekar, valamint az Oszták-Magyar Haydn Zenekarban is muzsikált. Az Egyesült Államokban 2002 őszétől a Milwaukee Symphony Orchestra asszisztens karmestereként működött, s a tengerentúlon több zenekart is vezényelt, köztük a híres St. Paul Kamarazenekart és Kanadában a Calgary Szimfonikusokat. A következő években egyre több amerikai zenekar hívta meg, többek között fellépett a Montreali Szimfonikusokkal, a Philadelphia Zenekarral, vezényelt az Atlantai Operában, ahová a következő évadban is visszahívták. Állandó szerződés kötötte az Oregoni Szimfonikus Zenekarhoz, s jelenleg a Music in the Mountains Fesztivál és az alabamai Hunstville Symphony Orchestra zeneigazgatója. Karmesterként többek között a Round Top Music Festival (Texas), a Mostly Mozart Festival és a Naumburg Concerts (New York) hangversenyein, a Grant Park Music Festival (Chicago), a Le Lanaudiére (Canada), valamint a Centre Achantes (Franciaország) fesztiválok, a brüsszeli Ars Musica, a Zágrábi Biennale, a Budapesti Tavasz és Őszi Fesztivál vendégeként lépett fel. Kompozíciói elhangzottak a „Ciné muet en concert” (Musée du Louvre, Paris), a Centre Achantes, a Budapesti Őszi, valamint a Making New Waves Fesztivál, a Hangszemle, a Korunk Zenéje, a Magyar Rádió és Televízió különböző rendezvényein, és egyéb helyszínek mellett Londonban, Berlinben, Freiburgban, Saarbrückenben, Marseille-ben, Utrechtben, Milwaukeeban. Klarinétosként kétszeres Fischer Annie előadói-, valamint Kodály Zoltán zeneszerzői-, karmesterként állami Eötvös-ösztöndíjas volt. 2001-ben elnyerte a Gundel Művészeti Díjat, 1997-ben zeneszerzőként a Budapesti Őszi Fesztivál, 1995-ben pedig előadóművészként az ARTISJUS Jogvédő Iroda nívódíjával jutalmazták.

nek tagjai Beethovenre nem jönnek be, így viszont legalább megismerik a szimfonikus zenekart. Itt leginkább a jelenlét számít. Az oktatás, a közönségépítés is nagyon fontos. Sok mindent megtanultam tíz év alatt, azt is, hogyan lehet a „produktumot” eladni, milyen területeken lehet még szimfonikus zenekarral megjelenni. A Rádiózenekarban minden szempontból komoly lehetőséget látok. Ki kell találni, hogy ilyen körülmények között hogyan lehet létezni. A szimfonikus zenekarok sem így néztek ki ötven évvel ezelőtt, ötven év múlva sem így fognak kinézni. Semelyik szakmában sem lehet kényelmeskedni. Azt gondolom azonban, hogy a változás jó. Ki kell találni, végig kell gondolni, miért, hogyan csináljuk, mindez kiknek szól, és hogyan lehet működtetni. Nem lehet mindent egyenesen adaptálni Amerikából sem, de bizonyos dolgokat igen. Helyismeretre, adaptálási készségre ugyanúgy szükség van. Sosem gondolom azt, hogy egyféleképpen lehet vagy kell valamit működtetni. A tengerentúlon is igaz, hogy ami az egyik helyen bevál, az a másikon csődöt mond.

■ A Rádió zenei együtteseinél is akadtak újító elképzelések, de nem igazán váltották be a hozzáfűzött reményeket az aluljárókoncertek vagy az amatőrök profik közé ültetése...

– Azt gondolom, hogy a szimfonikus zenekarnak szimfonikus zenét kell játszania. Koncerteket, felvételeket. Ez az alap. Utána el lehet gondolkodni azon, mivel lehet még színesebbé tenni a repertoárt, de az alap az, hogy jó koncerteket kell játszani a közönségnek. Ezt sokan elfelejtik. S persze, fontos, hogy az ember értsen a médiához is, az első helyen azonban a zene áll.

■ Milyen hangzásra törekszik a Rádiózenekarnál? Szeretne egyéni hangot kialakítani?

– Persze, hogyne... De úgy van ezzel mindenki, mint a futballal, kicsit mindenki ért hozzá, s azt emlegetik, hogy hogyan csinálta ezt Reiner Frigyes. Nyilván vannak ideálok, de haladni kell a korral, tényleg meg kell találni az adott együttes helyét. A Rádiózenekarnak igenis van helye a magyar és a nemzetközi zenei életben, ha nem gondolanám így, nem ülnék minden hónapban repülőre.

■ Bérletezés vagy a televíziós jelenlét és a felvételek kápják a bangsúlyt?

– Is-is. Magyarországon a bérletezésnek óriási hagyománya van. Alapozni lehet egy bérletes közönségre. Szükség van erre a publikumra is, akár csak a tévé nézőkre, rádióhallgatókra, így mindkét oldalt lényegesen tartom.

■ Biztatták az MTVA-nál több pénzzel, új státuszokkal vagy netán létszámcsökkentésről esett szó a tárgyalásokon?

Létszámcsökkentésről nem beszéltünk, de az ellenkezőjéről sem. Abból kell gazdálkodnom, ami van, közben azonban senki sem köti meg a kezemet. Nem fogott vissza senki a műsorok terén...

■ Említette a média fontosságát Milyen stáb segíti a munkáját?

– Az MTVA stábjá. A marketing terén ez hatalmas előnyt jelent.

■ Nem ez az első hazai együttes, amelynél pályázott, hiszen néhány évvel ezelőtt a MÁV Zenekar kiírására is jelentkezett...

– Ott is a feladat érdekelt. Nekem sosem volt az fontos, hogy hol kell dolgozni, hanem az, hogy mit. Mindig arról kell beszélni, mi a projekt. Utána következik az összes többi szempont. A Rádiózenekarral való közös munka nagyon érdekel, közel áll a személyiségemhez, hiszen kortárs zenével is sokat foglalkozom, széles az érdeklődési köröm, az elmúlt tíz évben Puccini Bohéméletétől Herbie Hancock-koncertig mindent dirigáltam.

■ Nebéz volt otthagynia a portlandi együttesét hét év után?

– Nem, mert minden változás elkerülhetetlen. Arra van szükségem, hogy legyen kihívás, és hogy újból elkezdhessek építeni valamit. Hét év után jó érzéssel tudok Portlandból eljönni, mert még mindig többen sírnak, mint nevetnek a távozásomkor. Harmincnégy éves vagyok, úgy vélem a karrierépítés ebben a szakaszában fontos, hogy mobil maradjak. A Music in the Mountains Fesztiváltól, amelyet két éve irányítok, nem válok meg. A programsorozat idén ünnepelte harmincadik évfordulóját, így optimistán tekintek a jövőbe. Nem nagyon tudják egyébként itthon, hogy Amerikában hogyan működnek ezek a posztok. A tengerentúlon bizonyos számú hétre szerződik az ember. Például egy musicdirektornak nem kell mindennap az együttesrel

lennie, tíz hétre szerződik egy szezonban, de ez az időtartam a nagyobb zenekaroknál sem hosszabb 15-17 hétnél. Az, hogy van Huntsville-ben egy állásom, azt jelenti, 10 hetem foglalt, s a másik 10 hetet a fesztivál tölti ki (ebből öt hét a nyári szezonban), így aztán a programomba már ebben a szezonban is be tudtam illeszteni a Rádiózenekart.

■ Tengerentúli turnét szervez majd az együttesnek?

– Persze, szeretnék, de ez későbbi terv...

■ Közel egy évtizede dolgozik Amerikában. Miért döntött annak idején a tengerentúl mellett?

– Érdekelt a lehetőség. Jelentkeztem egy asszisztensi állásra 2002 őszén, azután három évig dolgoztam ott, majd kaptam egy rezidensi állást Portlandben, azóta ott vagyok. Azért keltem útra, mert kíváncsi voltam magamra, arra, mit tudok csinálni, mire vagyok képes. 2000-ben egyéves ösztöndíjam volt Boulez együttesénél, éltem Párizsban egy évet, sok dolgot csináltam. A tengerentúli állás volt a következő legjobb lehetőség, amit ki kellett használni.

■ Nem fél attól, hogy a jelenlegi helyzetben árgus szemek keresztüzzébe kerül a Rádiózenekarnál?

– Éljen a kihívás, ezt tudom mondani. A legjobb tudásom szerint csinálom azt, amit szerintem tenni kell ezért az együttesért. Igyekszem a legjobbat kihozni belőlük, ezért vagyok itt. Havonta jövök Budapestre, nemcsak dirigálni fogom, hanem meg is hallgatom az együttes koncertjeit. Olyan vendégkarmesterek dolgoznak majd a zenekarral, mint Kovács János, Medveczky Ádám, Hamar Zsolt, Antal Mátyás, Tihanyi László. Fontos ugyanis, hogy minél több, kiváló karmester lépjen itt pódiumra.

■ Ingázni fog Budapest és az Egyesült Államok között. Mi lesz így a zeneszerzéssel?

– Thomas Mann művéből, A varázshegyből kamaraoperát készítettem, amelyet tavaly Svájcban mutattak be, Davosban, ahol a regény játszódik. Ebből DVD készült, emlélem lesz utóélete is! Most egy zongoradarabra kaptam felkérést, egy kanadai zongorista dupla CD-jére, éppen szólódarabot írok. Szóval dolgozom.

R. Zs.

„Társak vagyunk a zenekarral”

Bogányi Tibor a Pannon Filharmonikusok élén

Idén már a pécsi Kodály Központban kezdte meg szezonját a Pannon Filharmonikusok, s az együttes egyben fennállásának 200. évfordulóját is ünnepli. Augusztustól új vezető-karmester áll a zenekar élén, Bogányi Tibor személyében, aki az idei évadra tervezett 42 pécsi koncertből 12 hangversenyt dirigál, s egy esten emellett csellóművészként is bemutatkozik Pécsen és Budapesten is. A Finnországban élő dirigens terveiről, eddigi benyomásairól mesélt.

■ *Hogyan kezdődött együttműködése a Pannon Filharmonikusokkal?*

– Az együttes igazgatója, Horváth Zsolt keresett fel Finnországban a saját zenekaronál. Egy egész próbaperiódust figyelemmel kísért, majd később több koncertre meghívott Pécsre. Korábban sosem jártam Pécsen, azonban mindig figyelemmel kísérem a hazai zenei élet történéseit, és sok jót hallottam a Pannon Filharmonikusok megújulásáról.

■ *Mikor érkezett az első megkeresés?*

– Majdnem másfél évvel ezelőtt. Ebben az elmúlt időszakban folyamatosan egyeztettem a vezetővel, megismertem a zenekar következő évekre szóló stratégiáit, és végiggondoltam, hogy az én felkészültségem és céljaim egybeesnek-e ezekben az években a pécsiek terveivel. Végül a Művészeti Ta-

nács, és az egész zenekar közösségével folytatott párbeszéd után került aláírásra a szerződéselem.

■ *Milyen eltérő álláspontokat kellett közeleltetni?*

– Kérdéses volt, hogy az ő igényeiket hogyan tudom összeegyeztetni az életemmel. Családom továbbra is Finnországban él, és az ottani zenekaromat is vezetem. Ez nem kevés szervezést és felkészülést igényel. Az első közös hangversenyünket az izlandi hamufelhőnek köszönhetjük, ami miatt jóval a tervezett első koncertem előtt váratlanul siettem segítségére az együttesnek, mivel a meghívott vendégkarmester nem tudott Pécsre utazni. A váratlan helyzetben is azonnal éreztem azt a kapcsolatot, ami miatt az életemmel való összeegyeztetést

kerestem, és nem a nehézségekre koncentráltam: munkaszerető együttesre találtam, ami előrevetítette számomra, hogy van alapja a közös munkának, ők is és én is fejlődni fogunk a következő években.

■ *Azóta már többször vezényelte a zenekart. Milyenek a későbbi benyomások?*

– Nagyon jól felkészült, komoly műhelymunkával dolgozó, pozitív és dolgozni szerető zenekar. Minden produkciót 5-6 napos próbaperiódus után adunk elő. Ez számomra szokatlanul sok idő, az eredménye azonban kétségtelen. Minden közös hangversenyünk eddig kitörő sikert aratott.

■ *Mit tart az elsődlegesnek a zenekar és a repertoárépítésben? Milyenre kívánja tenni a zenekar hangzását?*

Rendkívül széles repertoár

Bogányi Tibor a Helsinki Sibelius Akadémián végzett cselló szakon 1998-ban, majd 2001-ben Jorma Panula és Leif Segerstam növendékeként elvégezte a karmesterképzőt. Karmesteri diplomaszereplése Aulis Sallinen *Hobbit* című operájának világpremierje volt a Finn Nemzeti Operában. Fűrst János tanítványa lehetett a Párizsi Konzervatóriumban, majd Sir Colin Davisnél és Jurij Szimonovnál fejlesztette tovább tehetségét. 2000-ben második lett a Nemzetközi Panula Karmesterversenyen, és ugyanebben az évben elnyerte a Vivo Finn Ifjúsági Szimfonikus Zenekar művészeti igazgatói és vezető karmesteri posztját. 2003 és 2006 között a turkui filharmonikusok vezetői posztját töltötte be. 2008-tól a Lappeenranta Városi Zenekar zeneigazgatója és vezető karmestere. A híres, háromévente megrendezett, nemzeti Lappeenranta Énekverseny zenekarát is ő vezényelte 2010-ben. A fiatal karmester az összes nagy finn zenekart dirigálta már, beleértve a Helsinki Filharmonikusokat, a Finn Rádió Szimfonikus Zenekarát, a Tampere Filharmonikusokat és a Lahti Szimfonikusokat. Állt már az Oulu, Jyväskylä, Kuopio és Vaasa Városi zenekarok pódiumán. Számos ifjúsági zenekart is vezényelt. Szerepelt a Staatsphilharmonie Rheinland-Pfalz-zal, az Orchester National du Capitole de Toulouse-zal, a Koppenhágai Filharmonikusokkal, a Mexico Állami Zenekarral, a Macao Szimfonikusokkal, a Sanghai Operával, a Szentpétervári Nemzeti Szimfonikus Zenekarral, a MÁV Szimfonikus Zenekarral, a Debreceni Filharmonikusokkal, a Nagyváradi Filharmonikusokkal, a Marosvásárhelyi Filharmonikusokkal és a szombathelyi Savaria Szimfonikus Zenekarral. Rendkívül széles repertoárral rendelkezik, a szimfonikus zenétől a kórusműveken át egészen az operáig és balettig. Nagy sikerrel dirigálta Stravinsky *Le sacre du printemps*-jét, Bizet *Carmen*-jét és Puccini *Toscá*-ját. 2006 őszén Mozart *Così fan tutte*-jét vezényelte a Finn Nemzeti Operában, 2009-ben Verdi *Traviatá*-ját, 2010-ben pedig Mozart *Don Giovanni*-jét. 2005-ben egy olyan Bartók Béla-sorozatot szervezett és vezényelt, amely Bartók összes művét felvonultatta, beleértve A kékszakállú herceg várát, A csodálatos mandarint vagy a Concerto-t is. Csellistaként 1996-ban megnyerte a Weiner Leó Versenyt, majd 1999-ben a Kuhmo Nemzetközi Trió Versenyt, színpadon pedig máig látható hangszerével éppúgy, mint karmesteri pálcával.

– Mint vezető karmester tizenkét hangverseny műsorát és előadói gárdáját állítottam össze ebben az évadban. Mindezt kutatómunka előzte meg, alaposan végignéztem a zenekar 2003 és 2011 között játszott koncertjeinek műsorát, szólistáit. Örömmel konstatáltam, hogy hatalmas repertoárt játszott végig az együttes, akár olyan ritkán halott zeneszerzőktől is játszottak, mint Hindemith. A szakmai munka hangsúlyát ezért ebben az évadban az előadásmódra helyezem, és nem az újdonságokra. Nem a mit, hanem a hogyan kerül a fókuszba. Örökzöldekkel, szimfóniákkal teli évad lesz 2011/2012-ben, amelyeken megmutatjuk, hogy egy-egy művet hogyan lehet másképpen, akár teljesen újszerűen interpretálni. A város napját Beethoven IX. szimfóniájával kezdjük, a bérletnyitó koncertünkön Csajkovszkij IV. szimfóniája hangzott el. Termünk névadójának, Kodály Zoltánnak műveit is műsoron tartjuk, több orosz és francia szerző művét dolgozzuk fel. Az első évem inkább ismerkedés a zenekarral, a magyar zenei étellel, a stílussal, hiszen vezető karmesterként itthon még nem dolgoztam, karmesterként is keveset szerepeltem Magyarországon. A világban, Nyugat-Európában, Mexikóban, Kínában, Dél-Afrikában és Skandináviában szerzett tapasztalataimmal gyorsan felmérem a helyzetet és a lehetőségeket.

■ *Milyen alapelvek alapján állította össze a jövő szezon programját? Horváth Zsolt ugyanis azt nyilatkozta, hogy ezzel sikerült visszaszerezni azokat, akik a korábbi években elpártoltak az együttestől.*

– Zsolt elsősorban a budapesti bérletesekre gondolt. A kortárs zenét csökkentettem a programban. Szakmai szempontból természetesen fontos kortárs zenét játszani, és tenni is fogjuk, azonban ennek a mértékét egyensúlyba kell hozni a közönségigénnyel. Az elmúlt két évben ennek nem tiszteletben tartása jelentős kárt okozott a közönségünk szempontjából, ami hosszú távon a művészet kárát okozza. Úgy tudom fővárosi közönségünket már most sikerült visszaszerezni.

■ *Összehasonlítva a külföldi társulatokkal, milyenek találja a Pannon Filharmonikusokat, s Finnországból milyenek látja a magyar zenei életet?*

– A repertoár tekintetében Finnországból sokkal hagyományosabb repertoárt játszanak a filharmonikus zenekarok. Helsinkiben minden évben elhangzik például Beethoven IX. szimfóniája vagy Csajkovszkij VI.

szimfóniája. Nagyon tradíció követők az együttesek. A Pannon Filharmonikusok számomra szimpatikus, modernebb programmal dolgozik. Az együttes művészeti színvonalán túl a pécsi menedzsment munkájának színvonala is európai. Nagyon felkészült, koncepciózus, szerződést betartó csapat. Úgy érzem, fantasztikus társaság áll mögöttem, ami garanciát jelent arra, hogy ezzel a csapattal a kitűzött célokat el is tudjuk érni.

■ *Gondolom, Ön is értesült Peskó Zoltán nyilatkozatáról, s korábban Hamar Zsolt is azért távozott, mert úgy vélte, nem az ő szava dönt művészi kérdésekben. Nem tart attól, hogy Önnek is adódnak e téren nehézségei?*

■ Emiatt egyáltalán nem aggódom, ugyanis ismerem a szerződésemet, ismerem az igazgatót másfél éve, s bele tudom helyezni magam a koncepcióba. Nem is értem ebből a szempontból igazán az elődeimet. A különbség köztünk talán abból adódik, hogy másképp értelmezzük a feladatunkat. A Pannon Filharmonikusok egy autonóm művészeti együttes. A vezető karmester feladata az együttes művészeti, szakmai vezetése, segítése azon a szakmai úton, ami az együttes céljához elvezet. Az útnak, amelyen „társak” vagyunk, az én célomhoz is vezetnie kell.

■ *Említette, hogy a játék hogyanja a legfontosabb. Mely hangszercsoportokra helyezi a hangsúlyt?*

– Az első fél évben nem akarok változtatni, inkább figyelni kívánom az együttes működését, a hangzást, a játékot. Azt az első pillanattól érzékeltem, hogy egy fáradt hangszerparkkal rendelkezik az együttes, legfőképp vonós területen nagyon rosszak az instrumentumok, ez hatalmas akadály lehet a fejlődésnek. Ezen változtatni fogunk reményeim szerint. Másrészt egy erőteljes, nagyon dinamikus játékmódot szeretnék bevezetni. Ki akarom söpörni a melankóliát a társaságból. Egyelőre az együttes tagjai nagyon sokat beszélnek. A hatályba lépett Etikai Kódex mellett teljesen újfajta próbarendet próbálok bevezetni, kevés szóval, rengeteg instrukcióval, ami nem a szóból, hanem a karmester gesztusaiból, mimikájából, a „kézből” jön. Ez a finn iskola egyik erőssége: a mimika, a kezek virtuozitása, hiszen abból ért a legjobban a zenész, amikor látja már előre az ütést. Gyors felfogású, ugyanakkor a zene mélyére látó játékmódot szeretnék. Él bennem egy hangzás-ideál, amely nagyon erős vonós hangzásból és

tiszta, puha fúvós hangzásból áll. Úgy érzem, hogy nagyon jó úton haladunk, és rövid időn belül el fogunk érni eredményeket. Civilben rajtam kevésbé venni észre, de roppant erőskezű dirigens vagyok.

! Miért lett egy plusz három éves a pécsi szerződése?

– Azért, mert én nem terveztem, hogy Magyarországra jövök, nem kívánok itt letelepedni. Dinamikusan élő nemzetközi felkéréseim vannak folyamatosan, amely mellett sok operafellépésem is van, amit nagyon szeretek, de rettentő időigényes. Emellett három dolog miatt fogadtam el mégis a magyarországi ajánlatot: az egyik a zenekar miatt, az európai szintű menedzsment volt a második indok, s az általa teremtett lehetőség, a harmadik ok pedig maga a Kodály-terem, a mi Stradivarink. Ebben játszik, ebben él a zenekar. Olyan színeket tudunk elérni itt, mint sehol máshol, s olyan hangulatokat is, amelyek kivételesek. Privilegiumot jelent számunkra ez a terem, amelyben speciálisan kell játszani. Az első év arra ad esélyt a zenekarnak és nekem is, hogy kipróbáljuk egymást. Az első évben már megkezdődik a 4 évre tervezett szakmai munka, és ezidő alatt az is kiderül, hogy egymáshoz illünk-e a zenekarral. Ez egyébként nemzetközi gyakorlat, egy másik finn zenekarommal is így kezdtem, 1+3, majd 1+2 évvel. A következő négy év nem elvesztegethető sem a zenekar számára, sem a személyes karrieremben. Biztosan kell tudnunk, hogy oda juttatjuk egymást, ahova szeretnénk. Én már most érzem ennek a lehetőségét, azonban a magyarországi zenei életben még nem dolgoztam, és ez óvatossá tesz.

! Az opera is fontos szerepet játszik az életében. Elképzelhető, hogy ezügyben Pécsset is történi valami?

– Még nem látom igazán át a helyzetet, de az én vágyam, hogy ebben a fantasztikus akusztikájú teremben operát is előadjunk. Gulyás Dénes vette át az operatársulat irányítását a Pécsi Nemzeti Színházban, ez reménytelen dolog, akárcsak az, hogy az idei évadban a Falstaff kerül bemutatásra a színházban. Szcenírozott operákat biztosan színre viszünk a Kodály-teremben, ez remekül fejleszti a zenekart.

! Mennyi időt tud a jövőben Pécssett tölteni?

– A szerződéseim szerint 12 hetet. Ugyanennyi időt töltök Finnországban, a saját zenekarommal. Ez az évi 52 hétnek közel a

fele, s emellett következnek a vendégszerplések, operafellépések. A pécsi szerepvállalás jelentősen megnöveli a munkaidejüket számát, de érdemesnek tartom az együtttest arra, hogy az erőmet Finnországon kívül ide koncentráljam.

! Mi az, amivel az első szezon után elégedett lesz?

– Elsősorban hangzásbeli változásokkal. A zenekar virtuozitását akarom fejleszteni, a színskáláját, olyan irányban, amelyek már hallhatóak az első koncertek után is. Technikailag a rövidebb próbaidőszakok alatt elért azonos színvonalal leszek elégedett. Hat-hét nap felkészülés ma már nemzetközi szinten túl sok. Olyan elementáris műhelymunkára van szükség, amelynek eredményeként az első év után négy nap alatt legyen képes a zenekar bármely nehézségű koncertprogram begyakorlására. Minden adott ehhez, csak a jó hangszerekben van hiány, de talán ez is megoldódik.

! Említette, hogy ki akarnak lépni a nemzetközi porondra, ez mit takar?

– Szeptemberben megyünk Grazba, küszöbön a zágrábi vendégszerplésünk, s folyamatosan tárgyalunk Béccsel. Nagyon szeretném az együtttest Finnországban is bemutatni. Fontos a nemzetközi porond, a nemzetközi megmérettetés, hiszen a zené-

ben nem létezik regionalitás, „helyi minőség”. Jó és kevésbé jó zenekarok vannak, és zeneértő és kevésbé zeneértő közönség. Bárhol a világban. Az önreflexió fejleszthet a művészeti munkára. Hasonlóképpen a lemezfelvételekhez, melyeket tudatosan tervezek. A stúdiómunka, a felvételek visszahallgatása szintén jelentős szakmai visszacsatolást, a fejlődés egy más útját segítik.

! Hogyan fogadta a zenekart?

– Nagyon pozitívan. Gyakorlott zenekari játékos vagyok, a helsinki operaházban dolgoztam csellistaként, jól ismerem a zenekari pszichológiát is. Pontosan le tudom mérni, milyen fogadtatásban részesítettek. Nagyon jó a kapcsolatunk, s nem győzöm hangsúlyozni: komoly munka vár az együtttestre. Ami nem kezdődik, hanem természetesen folytatódik, hiszen az elmúlt 8 év feszített munkája nagyon biztos alapot nyújt a továbblépéshez. A muzsikuskok értik, érzik a stílust, nagyon jó a belső ritmika, az organizáció, minden modern, friss, rendezettek a körülmények. Emellett nagyon erőteljes prezentációra van szükség, hogy a művek mondanivalója is eljusson a közönségig. Ez az ars poeticám is. Nagyon határozott, gyors, dinamikus, erőteljes zenei prezentáció: a muzsikát nagyon egyértelműen kell játszani. Ebben várható a legérdemibb munka a Pannon Filharmonikusoknál R. Zs.

FELHÍVÁS

A GYŐRI FILHARMONIKUS ZENEKAR PRÓBAJÁTÉKOT HIRDET AZ ALÁBBI ÁLLÁSRA:

HEGEDŰ TUTTI (határozott idejű állásra)

A próbajáték időpontja: 2011. október 26. szerda 16 óra

A próbajáték helyszíne: Győr, Richter-terem (9021 Győr, Aradi vértanúk útja 16.)

A próbajáték anyaga:

- Egy szabadon választott tétel J. S. Bach szólószonátáiból vagy partitáiból
- W. A. Mozart: hegedűverseny I. tétel kadenciával (G-dúr, D-dúr, A-dúr)
- zenekari szemelvények

Jelentkezéseket a pályázók rövid szakmai önéletrajzával és elérhetőségével együtt a zenekar titkárságára (9021 Győr, Aradi vértanúk útja 16.) vagy e-mailben (office@gyfz.hu) kérjük eljuttatni 2011. október 21-ig.

A zenekari állások részletes listája és kottaanyaga a titkárságon átvethető, vagy a zenekar honlapjáról www.gyfz.hu letölthető.

Zongorakísérőt a zenekar igény szerint biztosít.

További információ a zenekar titkárságán, Ósz Gábor zenekari titkárnál. Tel: 30/86 41 693

Az álláshely betöltéséhez felsőfokú szakirányú végzettség, erkölcsi bizonyítvány, és a közalkalmazottak joglásáról szóló 1992. évi XXXIII. törvény 20. §-ban előírtak megléte szükséges.

Sikerese próbajátékot kívánunk!

Győr, 2011. augusztus 8.

Fűke Géza s.k.
igazgató

Kedvezményezettek és vesztesek

Gyüdi Sándor az előadó-művészeti törvény módosításairól, hatásairól

Mind a színházi, mind a zenei területet érintő változásokkal kapcsolatban megfogalmazta véleményét Gyüdi Sándor, hiszen a Szegedi Nemzeti Színház főigazgatójaként és a Szegedi Szimfonikus Zenekar művészeti vezetőjeként egyaránt foglalkoznia kell az előadó-művészeti törvény módosításának várható hatásaival. Egyetért a változások számos elemével, többek között azzal, hogy a színházak állami támogatása – a zenekari és énekkari támogatás már így működő rendszeréhez hasonlóan – több szempontot fog figyelembe venni, bár tart tőle, hogy az elosztás így túl sok szubjektív elemet tartalmaz. Egyértelmű pozitívumnak tartja, hogy a zenekari létszám új definíciója a Magyar Szimfonikus Zenekarok Szövetségének mindig is hangoztatott álláspontját tükrözi.

I Az előadó-művészeti törvény módosításait június 27-én fogadta el a parlament, s ezek mára már életbe is léptek. Hogyan látja ezeknek a változásoknak a hatását a színházi területen?

– A hatások nem azonnaliak, hiszen a törvényi rendelkezések – mind a színházi, mind a zenei területen – több lépcsőben lépnek életbe. A nyilvántartásba vétel új kategóriáiba való besorolás időpontja 2012 tavasza, az új rendszer szerinti állami támogatás 2013-ban esedékes, a besorolások bizonyos személyügyi szempontjai (gondolok itt a diplomások arányának küszöbértékére) 2018-tól hatályosak. Mindez bizonyos felkészülést tesz lehetővé, ugyanakkor vannak olyan változások, amelyek átrendeződésekhez vezetnek, de ezek kevésbé érintik az általam vezetett színházhoz hasonló, azaz önkormányzati intézményként működő szervezeteket.

I A Magyar Színházi Társaság tavaly novemberben jelezte, hogy nem ért egyet a változtatásokkal, s veszélyesnek tartja ezeket... Most a szakma hogyan vélekedik a módosításokról?

– A szakma nem egységes ebben a kérdésben. Az Emtv. eredeti alakjának (2008. évi XCIX. tv.) kidolgozásában a Magyar Színházi Társaság tevékenyen részt vett, a Magyar Teátrumi Társaság viszont abban a formában hevesen ellenezte. A törvényt módosítás (2011. évi LXVIII. tv.) mögött szakmai oldalról a Teátrumi Társaság állt, ezzel szemben most a Színházi Társaságnak vannak kifogásai... Ugyanakkor a törvény alkalmazása során fog több kérdésről kiderülni, valójában jó irányba változott-e. Reználtan azt is meg kell állapítanom, hogy a terület szereplőinek elvi síkon megfogalmazott véleménye mögött legtöbbször érdekek húzódnak meg, vagyis a változásokhoz való „elvi”

hozzáállást az határozza meg, hogy az illető (szerencsére nem saját maga, hanem az általa képviselt előadó-művészeti szervezet szempontjából) kedvezményezettnek vagy vesztesnek érzi-e magát.

I A legnagyobb vitát talán a hat kategória háromra csökkenése, s a függetlenek bizonytalan támogatása váltotta ki. Mit gondol minderről?

– 2008-ban azon a véleményen voltam, hogy a „függetlenek” kategóriája rendkívül heterogén a benne foglalt szervezetek működési feltételei, aktivitása és művészi színvonala szempontjából, és ez a terület teljességgel feltáratlan; ehhez képest állami támogatásuknak az előadó-művészet egészére jutó állami források 10%-ában való törvényi rögzítése soknak tűnik. Az elosztás első két évét tekintve megállapítható, hogy a keretből egyes szervezetek nagy

összegekhez jutottak – ez alapján elég furcsa függetleneknek nevezni ezeket a szereplőket –, míg mások kis támogatást kaptak, körülbelül olyan nagyságrendben, mint ahogy bármely korábbi pályázati rendszerben kaptak volna, illetve a 2013-tól esedékes módon várhatóan kaphatnak. Ez persze nehezen megjósolható, hiszen az új regisztráció harmadik kategóriájában nagyon sokan lesznek. Akik veszélyben érzik magukat, azok a „nagy függetlenek”. Úgy gondolom, a függetlenségnek ára van: aki nem akarja elkötelezni magát, nem akarja egy tulajdonos vagy fenntartó által szabott kööttségeknek alávetni magát (és tegyük hozzá, ezek a kööttségek jellemzően nem művészeti természetűek, hanem a működés bizonyos paramétereivel kapcsolatos elvárások), annak tudomásul kell vennie, hogy több forrásból kell összeszednie a költségeinek fedezetét. A rendszer nem működhet úgy, hogy a műhelyek egy részét fenntartó működteti az ezzel járó szervezeti kööttségekkel, teljesítmény-követelményekkel és vezetők kinevezésére vonatkozó jogának fenntartásával, míg mások, az ezen kööttségektől „függetlenek” esetén pedig lépjen az állam a fenntartó helyébe, hasonló nagyságrendű, szinte automatikus támogatással, de közben a működésre nézve ne szabjon feltételeket.

A másik két kategória, a „kiemelt” illetve „nemzeti” előadó-művészeti szervezet feltételei nem teljesíthetetlenek, a Magyar Szimfonikus Zenekarok Szövetségének tagjai, sőt ennél bővebb kör számára teljesíthetők, és természetesen a hivatásos színházak is ezekbe regisztrálhatják magukat. Némi bizonytalanság még ott látható, hogy a „nemzeti” kategória, melybe a törvény megfogalmazása szerint nem csupán az állam által fenntartott szervezetek tartozhatnak, valóban nyitott-e más, művészi színvonalukat és aktivitásukat tekintve jelentős előadó-művészeti műhelyek számára, vagyis hol lesz a két kategória közötti határvonal; az állami fenntartásúakon túl mely szervezetekkel köt majd az állam közszolgáltatási szerződést, azaz kiknek nyújt több évre összegszerűen is garantált támogatást.

! Lényeges változás, hogy a támogatás három elemből áll, az egyik normatív, előadásszámhoz kötött, a másik a klaszterikus és kortárs magyar műveket, a művészeti pedagógiai programokat, a harmadik pedig a magas szintű előadásokat díjazza. Mit jelent ez a gyakorlatban, a szegedi teátrum életében? Emiatt más műsorterv készül, mint korábban?

– A színházi szférában a támogatás a zenekari rendszer irányába változik, ami eddig is sok faktorból állt. A színházaknál a jelenlegi rendszerben a támogatás egyik fele a „fenntartói ösztönző résztámogatás”, ami a fenntartói támogatással arányos, a másik fele, a „művészeti ösztönző résztámogatás” pedig a fizető nézőszámmal. Nyilvánvaló, hogy ez utóbbit helyesebb lenne „kereskedelmi” ösztönző résztámogatásnak nevezni, hiszen az előadott művektől és az előadás színvonalától, egyáltalán mindentől függetlenül a piaci siker mellé áll; akinek sok nézője, ebből nagy bevétele van, még az államtól is többet kap; tehát az állam a „művészeti” résztámogatásával a nagyobb közönségvonzó képességű, tehát nagyobb jövedelemtermelő képességű produkciók kiállítását juttatja plusz forrásokhoz, ezzel egyáltalán nem érték-központú. Végső soron a közvetlen haszon és az állami támogatás is a „hígabb” műfajokat hozza előtérbe. Ami a szegedi színházat illeti, eddig sem az anyagi szempontok határozták meg a reper-toárt. Művészi célkitűzéseink vannak, másrészt a város egyetlen színházaként sokféle nézői igényt kell kielégítenünk; e kettő után csupán harmadik szempont az állami támogatás alakulása.

A problémát abban látom, hogy a sok új szempont (a feltett kérdésben felsoroltaknál jóval több is van) nehezen kezelhető, azaz nehezen váltható át forintokra. Ki mondja meg, hogy hány Shakespeare-előadás ér egy mai magyar mélylélektani monodrámát? Hány ausztriai néző ér egy magyarországit, hány magyarországi ér egy felvidéki magyart? Hogy aránylik, mondjuk, a jelentős művészeti nevelési aktivitás és a határon túli misszió támogatása? Véleményem szerint elég sok szubjektív elem kerül a mérlegelésbe, a véleményezési-döntési mechanizmus széttagoltabb lett – valószínűleg ennek a hatásaitól tartanak a változások ellenzői.

! Még tavasszal Márta István nyilatkozta, hogy a módosítások lehetőségét adhatnak arra, hogy a magas színvonalon működő társulatok a jövőben több évre előre pályázzanak. Valóban lesz erre lehetőség?

– Erről beszéltem az imént a „nemzeti” és a „kiemelt” előadó-művészeti szervezet kategóriák kapcsán. Akinek sikerül a „nemzeti” kategóriába feljutnia, több évre előre, a közszolgáltatási szerződésben garantált összegű állami támogatáshoz juthat. Bízom benne, hogy ez nem csak elvi lehetőség a nem állami fenntartású szervezetek számára is,

vagyis akár vidéki színház vagy zenekar is lehet „nemzeti”. A szegedi színház neve „nemzeti”, hasonlóan a győri, pécsi, miskolci színházakéhoz, de a hasonló méretűek közül a debreceni Csokonairól van elnevezve; nyilvánvalóan nem a név a döntő. Meggyőződésem, hogy a nagy, több tagozatú vidéki színházak – a felsoroltak – nemzeti missziót teljesítenek, a „nemzeti” kategóriában a helyük; hasonlóan az ezen városok egy részében az operajátszás révén a színházakkal szorosan együttműködő zenekaroknak is.

! Többletforrás nem várható – nyilatkozta a módosítás kapcsán L. Simon László. Ez hogyan érinti a szegedi színház gazdálkodását?

– Nyilvánvalóan negatívan. Az is köztudott, hogy az önkormányzatok is anyagi gondokkal küzdenek, sőt, a nézők is, vagyis a fenntartó támogatás, az állami támogatás és a fizetőképes kereslet, azaz a bevételi oldal mindhárom tényezőjének kilátásai kedvezőtlenek, miközben a költségek árszintje növekszik. Nagyon nehéz körülmények között gazdálkodunk. Mivel nem akarunk kevesebb és alacsonyabb művészi színvonalú előadást adni nézőinknek, a szükséges felújításokat és beruházásokat halasztgatjuk, és a művészeinket, dolgozóinkat nem tudjuk olyan szintű jövedelemhez juttatni, amit megérdemelnének – ezen a súlyos áron maradunk egyensúlyban, ami hosszú ideig nem tartható.

! Milyen változtatásokra kényszerül amiatt, hogy a felsőfokú végzettséggel bírók arányának a társulatban minimum 60-70% -osnak kell lennie?

– Ez nálunk nem okoz gondot. Bár országosan a színészek körében nagyon magas a diplomával nem rendelkezők száma, ez nálunk kisebb mértékben jellemző, továbbá a szegedi színházra nézve az arányt tovább javítja, hogy az opera tagozat művészei majdnem kivétel nélkül diplomások.

! Szeptember 2-án tartotta alakuló ülését a Színházművészeti, Táncművészeti, Zeneművészeti Bizottság. Hogyan vélekedik ezekről az új intézményekről, mennyire kompetensek a tagjai?

– Nem teljesen világosak a véleményezési-döntési kompetenciák, ezért a működés kilátásairól most még végképp nagyon nehéz nyilatkozni. A tagok hozzáértő és a terület különféle szegmenseit a lehetőségekhez képest együttesen megjelenítő szemlélyek.

I Nemcsak színházi szempontból látja a változásokat, hanem zenei téren is, hiszen a Szegedi Szimfonikus Zenekar vezető karmestere. Az önkormányzati támogatás kivétele a kritériumrendszerből mennyiben alakítja át az együttesek finanszírozását?

– A színházak állami támogatásának még fennálló rendszerével kapcsolatban korábban megfogalmaztam a kritikámat, a zenekari rendszerrel viszont alapvetően elégedett voltam. A változtatások közül örömmel üdvözlöm, hogy a zenekari létszám új definíciója a Magyar Szimfonikus Zenekarok Szövetségének mindig is hangoztatott álláspontját tükrözi. Ami az önkormányzati támogatást illeti, áttételesen most is szerepel a szempontok között, hiszen az szinte kizárólag a bérekre és a rezsire fordítódik, ezen belül a nagyobbik részt jelentő bértömeget pedig elsősorban a foglalkoztatottak száma határozza meg (ami szempontja a támogatásnak). Az önkormányzati támogatásnak a rezsire fordított részére most kétségtelenül nem fog állami támogatás rakódní, de ez valahol igazságos! Egy zenekar működésének – ezen most a próbaterem, az irodák, a raktárak stb. fenntartását, a kommunikációt értem – a rezsije nagyjából azonos, illetve ez is a létszámmal arányos. Ahol a zenekar több épületet kezel, pl. hozzá tartozik egy koncertterem működtetése, ott az ennek rezsijére fordított önkormányzati támogatásra eddig rakódott állami támogatás, míg azokban a városokban, ahol a koncerttermet nem a zenekar működteti (vagy nincs is koncertterem), ott a koncertek helyszínének rezsijére fordított önkormányzati forrást nem egészítette ki a központi költségvetés – ez nem volt egészen rendben! A béreken és rezsien túl tapasztalatom szerint egyetlen önkormányzati fenntartó sem finanszírozott más kiadásokat (hangszervársárlást, kottát, vendégművészek tiszteletdíját, vendégszereplések költségeit), ennek a forrása mindenütt az állami támogatás volt. Az arányos állami támogatás bizonyos mértékig ösztönözhetne volna a fenntartókat a saját támogatásuk növelésére, de a realitás az, hogy a magára a zenekarra (azaz a bérekre és a fenti értelemben vett közvetlen rezsire) fordítandó összegben túl semmit sem tudtak adni, illetve azzal taktikáztak, hogy milyen egyéb kiadásokat helyezzenek a zenekarhoz, amelyekre – fedezetük a zenekar önkormányzati támogatásában megjelen-

vén – állami támogatás rakódik. Ennek a gondolatmenetnek a jegyében én nem vagyok ellene a változtatásnak. A fenntartók által közvetlenül a zenekarra fordított támogatás (a bér és működés rezsije; ennél többet egy sem adott) a foglalkoztatottak számával arányos, ami kritériuma a támogatásnak és az új definíció révén helyesen kifejezi a fenntartók által vállalt terheket.

I A székesfehérvári színház igazgatóválasztását elbalasztották, arra bivatkozva, nem tudják, ki lesz a teátrum fenntartója. Ez tényleg általános kérdés, s minden színházat érinthet?

– Amiről egészen biztosan szó van, az az önkormányzati törvény módosítása, melynek következtében a megyék várhatóan nem lesznek intézményfenntartók. A színházak egy részének fenntartója nem a városuk, hanem a megyéjük, más részüket egy megye és a megyeszékhely közösen tartja fenn. Ezeknél a színházaknál megjósolhatóan változások lesznek (ugyanígy a Savaria Szimfonikus Zenekar esetében is), de a többi teátrum fenntartója információim szerint nem változik.

R. Zs.

FELHÍVÁS

A GYŐRI FILHARMONIKUS ZENEKAR PRÓBAJÁTÉKOT HIRDET AZ ALÁBBI ÁLLÁSRA:

Nagybőgő tutti

A próbajáték időpontja: 2011. október 27. csütörtök, 14 óra

A próbajáték helyszíne: Győr, Richter-terem (9021 Győr, Aradi vértanúk útja 16.)

A próbajáték anyaga:

- Vanhal: D-dúr koncert I. tétel kadenciával vagy
- Dittersdorf: D-dúr koncert I. tétel kadenciával
- zenekari szemelvények

Jelentkezéseket a pályázók rövid szakmai önéletrajzával és elérhetőségével együtt a zenekar titkárságára (9021 Győr, Aradi vértanúk útja 16.) vagy e-mailben (office@gyfz.hu) kérjük eljuttatni 2011. október 25-ig.

A zenekari állások részletes listája és kottaanyaga a titkárságon átvethető, vagy a zenekar honlapjáról www.gyfz.hu letölthető.

Zongorakisérőt a zenekar igény szerint biztosít.

További információ a zenekar titkárságán, Ősz Gábor zenekari titkárnál.

Tel: 30/86 41 693

Az állás betölthető: 2011. november 1.

Az álláshely betöltéséhez felsőfokú szakirányú végzettség, erkölcsi bizonyítvány, és a közalkalmazottak jogállásáról szóló 1992. évi XXXIII. törvény 20. §-ban előírtak megléte szükséges.

Sikeres próbajátékot kívánunk!

Győr, 2011. augusztus 29.

Fűke Géza
igazgató

FELHÍVÁS

A GYŐRI FILHARMONIKUS ZENEKAR PRÓBAJÁTÉKOT HIRDET AZ ALÁBBI ÁLLÁSRA:

II. hegedű szólamvezető

A próbajáték időpontja: 2011. október 25. kedd 16 óra

A próbajáték helyszíne: Győr, Richter-terem (9021 Győr, Aradi vértanúk útja 16.)

A próbajáték anyaga:

- Egy szabadon választott tétel J. S. Bach szólószonátáiból vagy partitáiból
- W. A. Mozart: hegedűverseny I. tétel kadenciával (G-dúr, D-dúr, A-dúr)
- zenekari szemelvények

Jelentkezéseket a pályázók rövid szakmai önéletrajzával és elérhetőségével együtt a zenekar titkárságára (9021 Győr, Aradi vértanúk útja 16.) vagy e-mailben (office@gyfz.hu) kérjük eljuttatni 2011. október 21-ig.

A zenekari állások részletes listája és kottaanyaga a titkárságon átvethető, vagy a zenekar honlapjáról www.gyfz.hu letölthető.

Zongorakisérőt a zenekar igény szerint biztosít.

További információ a zenekar titkárságán, Ősz Gábor zenekari titkárnál.

Tel: 30/86 41 693

Az álláshely betöltéséhez felsőfokú szakirányú végzettség, erkölcsi bizonyítvány, és a közalkalmazottak jogállásáról szóló 1992. évi XXXIII. törvény 20. §-ban előírtak megléte szükséges.

Bérezés: megegyezés szerint

Sikeres próbajátékot kívánunk!

Győr, 2011. augusztus 8.

Fűke Géza s.k.
igazgató

Hangversenyekről

Évadzárás a MÁV Szimfonikus Zenekarnál

Június 9-én a Lukács Miklós bérlet 6. koncertjén Bartók-esttel búcsúzott a Budapesti Operettszínháztól a MÁV Szimfonikus Zenekar; a következő évadban az Erdélyi, a Lukács és a Varga sorozatokra az Olasz Kultúrintézetben kerül sor. Baráti Kristóf szólójával a II. hegedűverseny mellett Kocsis Zoltán hangszerelésében az I. román tánc, továbbá az Erdélyi képek, a Két kép és a Táncsvit szerepelt a műsoron, a hangverseny karmestere Kocsis Zoltán volt. Az ismertetőket tartalmazó füzetke címlapján feltüntették az együttes büszkeségét, ne fedje senki egy pillanatra sem a szakmai elismerést, a Bartók-Pásztory díjat. S valóban, a programösszeállítás méltó a zárókoncert rangjához; ugyanakkor nem kellett attól tartani, hogy „túlvállalta” volna magát a zenekar. Az előadók az elsődleges kihívást nyilvánvalóan a dirigens személye jelentette – Kocsis hírhedten magas elvárásai arra inspirálják (mindenkori) muzsikustársait, hogy felülmúlják önmagukat. Összeszedettség jellemezte tehát a zenekari játékosokat, s az a szándék, hogy elhittessék hallgatóságukkal: közérthető a bartóki zenei nyelv.

A népzenei tónus és a jellegzetes bartóki hangzásvilág egyaránt anyanyelve a zenekarnak; legalábbis, Kocsis irányításával a rubato és a giusto karakter hasonlóképp meggyőző volt. A viszonylag rövid tételek megformálása szinte magától értetődő természetességgel történt, s hála Kocsis Bartók-értésének, a Hegedűverseny interpretációjában oly biztosan érvényesültek az árnyok, hogy a műben rejlő rendkívül koncentrált formai fegyelem megkönnyítette a befogadás már-már magától-értetődő biztonosságát. Baráti a tőle immár megszokott perfekcióval játszott, a gyakori fellépési lehetőségeknek köszönhető imponáló pódiumbiztonsággal, rutinnal. Vélhetően még magasabbra állította magának a mércét, mert – ellentétben muzsikustársaival és a lelkes közönséggel – rajta nem érződött a mű elhangzását követően a meglepődöttség öröme (legalábbis, remélhetőleg ezzel magyarázható, nem pedig valamiféle korán jelentkező fásultság vagy belefáradás előjeleként). A Táncsvit esetében az interpretáció vitalitása volt magávalragadó – ezért

sok apró pontatlanságot meg lehetett bocsátani a zárószámhoz érve már kevésbé koncentrálni-tudó muzsikuskoknak. Nekem személy szerint az egész este folyamán a zenekari játékban nagyon imponált a vonós-unisonók igényessége. Nemcsak hogy „együtt volt” egy-egy szólam, s valamennyi szólamon belül az összes pult, hanem az unisono játszandó zenei anyag megformáltsága is mindig egységes volt. Beért a többéves igényes műhelymunka gyümölcse!

Csaknem egy héttel később (**június 15-én**) másfajta kihívás várt a zenekarra: a Magyar Nemzeti Múzeum dísztermében kellett fellépnie. Ráadásul – a díjtalan belépés következtében – „kiszámíthatatlan” közönség előtt. Az egyébként többnyire fegyelmezett (rutinos) hangversenylátogatók mellett szép számmal jelentek meg olyanok, akiknek elképzelésük sem volt a koncerttermi viselkedés alapvető illemtanáról. De ezzel a muzsikuskok valószínűleg nem sokat törődtek – mert aktuálisabb figyelni-valót jelentett az akusztikai viszonyokhoz való alkalmazkodás. A korántsem zenekari játékhoz tervezett, rendkívül visszhangos terem nehezíti a zeneileg igényes összjátékot; a ténylegesen megszólaló hangzás minőségében rendkívül nagy a karmester felelőssége.

A török vendégdirigens, Rengim Gökmen felismerte a helyzetet, s egyértelműen az intések-mozdulatok pontosságára törekedett. Ennek köszönhető, hogy Liszt Magyar fantáziájában már annyira „érezte” a teret, hogy nem szorítkozott metrikus taktírozásra, hanem ahol a zene megkívánta, képlékenységet engedett egy-egy tempón belül. A zongoraszólot honfitársa, Rüya Taner játszott, érzékenyen, ám nyilvánvaló elfogódottsággal, hiszen – dicsérje bár Liszt-interpretációját a nemzetközi kritika – stílusbiztonságáról ezúttal magyar hallgatóság előtt kellett számot adnia. A programkezdő rövid török darab (Turgay Erdener: Teo) után Bruch Hegedűversenyében a 11 éves szólistának, Elisso Gogibedaschwilinek szeretetteljes figyelemmel, ideális zenekari kíséret jutott.

Az est második részének műsorán Beethoven VII. szimfóniája szerepelt.

A fellépés-sorozat harmadik eseményének jutott a legnagyobb, legszélesebb körű

érdeklődés. **Június 21-én** világpremierre került sor a Művészetek Palotájában: Kodály Psalmus hungaricusát követően első ízben csendült fel Arany Jánostól A walesi bárdok, Karl Jenkins megzenésítésében. Tetszetős magyarázattal lehet értelmezni, hogy miért alakult így a műsor, ám felesleges, hiszen ott és akkor az eszmei, hitvallásszerű rokonság aligha tűnhetett fel. A régóta tervezett versmegzenésítés végre realizálódott – monumentális nemzetközi előadógárda tolmácsolásában hangzott fel. A műsorvezetővel, köszöntőkkel, többnyelvű irodalmi idézetekkel (szavallattal) felvezetett bemutató – reprezentatív nemzetközi kulturális eseményként elégséges lett volna önmagában is. Ráadásul, lehetetlen volt nem gondolni arra, hogy külső felkérésre készült műveket mekkora különbség választhat el egymástól. Hogy a Psalmus remekmű, az már annakidején, az ősbemutató közönsége számára is egyértelmű volt – egyszerre tudták érzékelni a több idősíkon hangoztatott ars poetica értékű gondolatot, s annak a zenei kifejezés több szintjén való elmélyítését. Ott a szöveg-értés alapkövetelmény volt – a Peter Zollman angol fordításban megzenésített Arany-ballada esetében sokszorosan más a helyzet. A magyar hallgató (legalábbis bizonyos életkortól felfelé) belső szinkrontolmáccsal követte a szakaszokból épülő oratorikus művet. A gyönyörű kivitelezésű műsorfüzetben két nyelven szerepel a szöveg, tehát az olvasható verzió lehetővé teszi az értő zenehallgatást. Mélységek és dualisztikus ellentétek helyett színekben gazdag, változatos apparátust foglalkoztató szakaszok sorjázta, miközben háttérbe került a vers formaszerkezete. Az ízig-vérig napjaink közönségének szánt, problémátlan hallgatni-való kínáló mű monumentalizmusa sohasem freskót, hanem mindig plakátot idéző, kiegyenesítve a soroló szerkezetet, kavalkádot villant fel, közel- és távolképek váltogatásával, rendkívül hatásosan.

A Psalmus előadását Takács-Nagy Gábor vezényelte, az ősbemutató dirigense maga a szerző volt. Itt a zenekarnak „állásszilárd-ságból”, tartásból kellett vizsgáznia, felvilantva a hangos dinamikai skáláján a legkülönbözőbb színárnyalatokat.

Elhangzott a mű, következett az ováció – ami óhatatlanul is azt érezte, hogy a pre-

mier aktusa kulturális eseménnyé nemese-
dett. Sem közben, sem utóbb nem tanácsos
azon filozofálni, vajon milyen utóélete lehet
majd e nagy vokális és zenekari apparátust
igénylő műnek, s főképp nem érdemes azon
szomorkodni, hogy nemzeti öntudatunk ta-
lán sohasem jut el addig, hogy hasonlóképp
megbecsülje a magyar tematikájú irodalmi/
történelmi alkotások hazai szerzők általi
megzenésítését – zenei értékének
megfelelően vagy épp attól függetlenül.

Megkezdődött a Vajdahunyadvári Nyári Zenei Fesztivál

Az idei évadot szimfonikus zenekari kon-
certek nyitották: július 11-én a Szent István
Király Szimfonikus Zenekar, 14-én pedig a
MÁV Szimfonikus Zenekar adott koncertet.

Először Záborszky Kálmán vezényletével
Beethoven-estre került sor, műsorán a Pro-
métheusz-nyitánnyal, Szabadi Vilmos szóló-
jával a D-dúr hegedűversennyel, majd a VI.,
Pastorale-szimfóniával.

A környezet, mint mindig, varázslatos, a lá-
togató hagyja elvarázsolni magát. Ennek
megfelelően elengedi magát és vár. Ebből
az alap-gesztusból adódóan, jó közönség
jutott az előadóknak. Hozzájárult ehhez az
inkább többé mint kevésbé ismert műsor –
amikor a hallgató alapesztusa az volt, hogy

várta a felcsendülő hangokat-dallamokat,
nemritkán eleve tudva azt, hogy mi fog kö-
vetkezni. Az ilyen figyelem azzal a haszonnal
jár, hogy rögvest feltűnnek olyan sajá-
tosságok, amelyek a korábban ismert in-
terpretációkhoz képest újdonságot hoztak.
Megélhető az ilyesmi többletként csakúgy,
mint eltérésként – de az ismert kompozíciók
műsorra tűzésekor általában lehet számolni
ezzel.

A Prométheusz-nyitány – az Erocából is-
mert fordulatokkal – ideális bevezetés volt,
szépen is szólt. A közönség könnyen hozzá-
szokott ahhoz, hogy erősítés hiányában a
halk részeken úgyancsak hegyezni kell a
fület. A Hegedűverseny igencsak próbára
tette a türelmet, s ennek elsődleges oka
abban keresendő, hogy – nem tudni, mi
okból, de voltaképp a hallgatóság számára
teljesen mindegy, hogy miért – valamiféle
biztonsági megoldásra törekedett a karmes-
ter. Záborszky Kálmán felkészítő-gyakorló
játékra emlékeztetően, szinte csupán tak-
tírozott, eléggé részletező beintésekkel.
Összetartotta az együttest, az tény – de va-
jon tényleg ilyen rövid pórázra engedve kell
vezetni ezeket a muzsikusokat? A nagyobb
zenei egységek összefogását, a formálást, a
dallamok ívének megrajzolását teljesen
mellőzte a karmester – s ennek megfelelően,
eléggé földközeli maradt az előadás. Kicsit
nehézkés és nagyon iskolás volt. Erről a

tényről azért Szabadi Vilmosnak gyakran si-
került elterelni a figyelmünket; gyönyörű
színű hegedűhangja önmagában is gyö-
nyörködtető volt, s hogy alatta/mögötte
többnyire pontos volt a kíséret, az szinte
kielégítőnek tűnt. Hogy bátrabb-felszaba-
dultabb játékkal mennyivel nagyobb hatást
tudtak volna kelteni, azt azokon a helyeken
mérhettük le, ahol fokozást követően átütő-
erővel, elementárisan szólt a muzsika. Leg-
jobban a játék-örömet hiányoltam – talán
ha biztonsággal lehetett volna kockáztatni
gyorsabb tempóválasztást, ez a probléma
fel sem merül.

A VI. szimfónia kezdete ígéretes volt – ám
egy idő után ismét bekövetkezett a hangot
hangra sorjázató, rövid-léptékű muzsiká-
lás. S ahogyan csökkent a muzsikusok által
gondolatban összefogott zenei egység, úgy
kezdtek elmosódni a karakterek – úgyhogy
a zárótétel végén a hallgató úgy érezte, nem
befejeződött, hanem abbamaradt a ciklikus
kompozíció.

Ami a felkészülést illeti, lelkiismeretes
műhelymunka előzhette meg a szereplést.
Szép példája volt ez a koncert annak, hogy a
szabadtéri muzsikálás nem szükségszerűen
igénytelen, remekművekkel is kikapcsoló-
dást biztosítón szórakoztató tud lenni.

Fittler Katalin

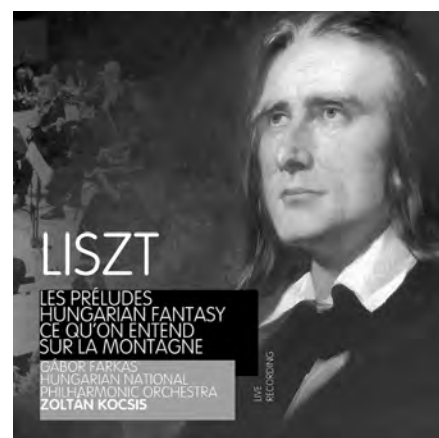
CD-kritika

A Nemzeti Filharmonikusok új CD-felvételéről

A magyarországi Liszt-émlékév nyitó-
hangversenyére 2011. január 22-én került
sor a Művészetek Palotájában. A Bartók
Béla Nemzeti Hangversenyteremben tar-
tott estét megörökítő korongon az ünne-
pelt két szimfonikus költeménye (a Les
Préludes és az Amit a hegyen hallani), va-
lamint Farkas Gábor szólójával a Magyar
Fantázia szerepel, a Nemzeti Filharmoniku-
sok tolmácsolásában, Kocsis Zoltán ve-
zényletével.

Egyaránt számot tarthat a hangverseny kö-
zönségének az érdeklődésére, s mindazo-
kéra, akik nem lehettek ott jelen. Ez utób-
biak képviselőjében állítom: az egykori

hallgatóság számára rendkívül tanulságos
lehet a program újrhallgatása felvételtől.
Akik az élőzenére esküsznek, annak min-
den esetlegességével, azokat ez a felvétel
megerősíti meggyőződésükben: egészen
kivételes mértékben „átjön” a hangszóró-
kon az interpretáció vitalitása. (Ezt azok is
érezkelik, akik nem egykori emléküket
elevenítik fel.) Ugyanakkor, szembesülhet-
nek – az ismételtetőségből származóan – a
hangrögzítés rendkívüli hasznával. Hallga-
tóként bárki megtapasztalhatta, hogy a
hangzás megannyi részlete (akár részlet-
szépsége) felett elsikkad a figyelem (nem
kivételesen ez alól a kritikus tudatos kontrollja
sem!), a felvétel jóvoltából viszont (több-
szöri) újrhallgatáskor mind teljesebbé vá-
lik a korábban elsősorban élményként
megélt muzsika.

A fentiek evidenciának tűnhetnek – ám in-
dokolt, hogy épp e felvétel kapcsán kerül-
tek említésre. Aki meghallgatta, minden
bizonytal egyetért azzal, hogy nem túlzás

szuperlatívuszokban áradozni erről az egészen kivételes Liszt-élményről.

A felelősség furcsa, kétélű dolog. A perfekcióra törekvés gátolhatja az előadókat a felszabadult zenélésben, a kontroll pillanatnyi lazulása viszont azonnal kirívó hibát (gikszt) eredményezhet. A Szküllá és Kharübdisz közötti navigálás ezúttal remekül sikerült.

Biztonságos formai építkezés, kidolgozott részletek, a partitúra megannyi utasításának értelmezett megvalósítása. Éppen ezért egyaránt megunthatatlan az ismert és a szinte ismeretlen szimfonikus költemény, s éppen ezért hallgatható odaadó figyelemmel a Magyar rapszódia. Történetek ezek a művek, amelyeket a hangszereket ízes előadásban szólaltatnak meg. Beszédszerű, érzelem- és indulatközvetítő a játékok, egyszersmind hangulatilag saját világot teremtő mindhárom kompozíció esetében.

Farkas Gábor, akinek a Liszt-művek zenei anyanyelve alaprétegéhez tartoznak, nemcsak szólóművek előadójaként remek, hanem zenekari szólólistaként is. A zenekarral való összjátékából valami zsigeri természetesség árad, olyannyira, hogy az összhatás már-már evidensnek hat. A szólista és a kíséret összjátékán nem érződik, hogy karmesteri utasítások sorozata eredményezné – ilyen kivételes esetekben a karmesteri pálca afféle varázspálca, amely inkább jelképe a megvalósuló folyamatoknak, semmint munkaeszköz a karmester kezében.

Aki ebben az interpretációban ismeri meg a ritkán műsorra tűzött Amit a hegyen halani című darabot, értetlenkedhet, hogy miért nem tartozik a zenekarok alapreper-toárjába. És itt a helye, hogy ismételtén rámutassak az előadók felelősségére (ami főként ismeretlen művek és bemutatók alkalmával rendkívüli!): hiszen nekik köszönhetően kelnek hangzó életre a művek, s ha ők érdektelenül-szenvtelenül (az értéknek kijáró megbecsüléssel) tolmácsolják a kottába leírtakat, aligha képesek figyelemfelkeltőt (s a figyelmet ébren tartót) produkálni. Tehát, azt az üzenetet közvetítik, hogy az adott darab nem fontos (érdek, értékes, stb.) – s méltatlan sorsra ítélik a legnemesebb hallgatnivalót is.

A végeredmény szempontjából teljesen mindegy, hogy a rangos esemény jelentett-e megkülönböztetett inspirációt, tényleg meggyőződéssel-szeretettel adták tu-

dásuk legjavát, vagy „véletlenül” sikerült ilyenre a jól előkészített produkció. Ez a koncertfelvétel ékes bizonyítéka annak, hogy a professzionális muzikusok nem szükségszerűen válnak „védetté” a zenei szépséggel szemben. A figyelem, az érdeklődés légköre, a felvétel (véltetőleg) inspiráló hatása arra készítette a zenekari muzikusokat, hogy zeneigazgatójuk irányításával teljes odaadással, intenzív jelenléttel álljanak a művek szolgálatába. Az eredmény: e felvétel meghallgatásával újabb rajongókat lehet szerezni Liszt muzikájának.

(WARNERCLASSICS 2564 66722-6)

A Magyar Állami Hangversenyzenekar – CD-koronon

1987-ban az Olasz Kultúrintézetben rögzítették Brahms 21 magyar táncát, a Magyar Állami Hangversenyzenekar tolmácsolásában, Antal Mátyás vezényletével. A Nemzeti Filharmonikusok előd-szervezetét halljuk a CD-ként új felvételen, s előadásuk ma sem tanulságok nélküli. Brahms az eredetileg zongorára négy illetve két kézre szánt táncokat két sorozatban 1869-ben illetve 1880-ban jelentette meg, azóta különböző apparátust foglalkoztató átíratok sokasága népszerűsíti (s néha vulgarizálja) immár külön-külön is a tételeket. A zenekari verzió hét szerző hangszerelése: Brahmsé, A. Halléné, P. Juoné, M. Schmelingé, H. Gálé, A. Parlowé és A. Dvořáké.

Brahms magyar táncainak többféle sors jutott; némelyiknek a túlzott népszerűség többet ártott, mint másoknak a kottabazártság. Elég, ha a legismertebbek ráadásszám-funkciójára gondolunk – ami gyakran gesztus-értékű akar lenni. Mindenesetre, az előadók bizton számíthatnak olyankor vastapsra...

A táncok sorozatát hallgatva nyilvánvaló, ezúttal valamiféle rehabilitációról van szó (akár tudatosan, akár „csupán” a korrekt kottaolvasásnak köszönhetően). Tény, hogy aki a szalonzenei mellékízt keresi, a nótázós szabadosságát valamely tételnek, meglepődik.

Kiérlelt-szép interpretációban hall romantikus muzsikát – nem többet és nem kevesebbet. Ugyanakkor meg kell jegyezni, az egész kicsit emlékeztet arra, amikor népdalokat népi énekesektől stúdióban „gyűj-

töttek”. Másként szóltak ajkukon természetes közegükben a dalok, mint olyan helyen, ahová elfogódottan léptek be a személyükben hiteles előadók. A felvétel-szituációról sem több, sem kevesebb rutinnal nem lehet (s nem is szabad) megfedkezni – ugyanakkor, aligha lehet spontán őszinte muzsikálást kívánni együttstől. Éppen ezért, a remekül eltalált tempók között feltűnik olyan is, amelyik némi feszengésről árulkodik, kissé mesterkéltnek hat. Ugyanez figyelhető meg az agogikus helyeknél (régóta tapasztalat, hogy nyilvános mesterkurzusok alkalmával mindenki jobban tudja az adott feladat megoldását, mint aki abban a situációban van, hogy követnie kell a mester utasítását; a sakk-vakság akusztikus variánsáról van szó). Néha egy új tematikus-melodikus anyag gondolatnyival korábban jön, a biztos formálókészség birtokában szabadabb tagolást, máskor bátrabb tempó-módosítást is helyénvalónak éreznék – de aki már végigélt felvételt, tudhatja: a sokadik ismétléskor másként működik az időérzés, sőt, a játszanivaló iránti felelősségérzet is. „Hivatalból” nehéz lazának, könnyednek lenni – s vérbeli mulattatónak kell lenni annak, aki nem unja meg ugyanazoknak a szellemes történeteknek a vég nélküli elmondását.

Különböző megfontolások összevetésével, végeredményben egyértelműen pozitívan értékelhetjük ezt az interpretációt. Megannyi sallangtól, manírtól tisztította meg a táncokat, a kedély, a hangulat – szolid keretek között – mindig egyértelmű. A klasszicizáló eszménynek hódoló Brahmsportréját sajátos látószögből juttatja érvényre.

(HUNGAROTON CLASSIC – HCD 32699)

Fittler Katalin

Az amszterdami Concertgebouw királya

MACHULA TIBOR (1912. június 30. Kolozsvár – 1982. december 18. Abcoude, Hollandia)

Machula Tibor halálát követően Margaret Campbell a "The Strad" 1983. évi, májusi számában emlékezett meg a kiváló magyar csellóművészről. Születésének 100. évfordulójához közeledve, most ennek az írásának a segítségével elevenítjük fel Machula pályafutásának fontosabb eseményeit.

„Egyes csellistákban varázslatos életerő lakozik. Ők túllépnek azon a tudatosan irányított, fizikai alapokra épülő játékmódon, ami lehet szép és magával ragadó, de nélküli az intellektus jelenlétét. Machula Tibor rendelkezett mindkét képességgel. Olyan tökéletesen kovácsolta egybe ezeket a tulajdonságokat, hogy még egy rendkívül intelligens ember sem tudta volna megmondani, hogy játék közben mit érez, vagy mire gondol.”

Az előbbi értékelést 1982 december 18-án bekövetkezett halálát követően, egykori tanítványa és jóbarátja, Graham Elliott adta róla.

„Tibi”, Machula Tibor Magyarországon, Kolozsváron született 1912 június 30-án. Hét éves korában kezdett csellót tanulni a budapesti zeneakadémián Schiffer Adolfnál, aki Popper Dávid kortársa volt. (Megjegyzés: Machula 1919-1923 között végezte a négy akadémiai előkészítő osztályt Schiffer Adolfnál, majd – 1923-1927 között szintén Schiffernél – a négy akadémiai osztályt. Ezt követően három évig tanult a philadelphiai Curtis Institute-on.)

Még alig volt 12 éves, amikor bemutatkozó hangversenyén Haydn D-dúr csellóversenyét játszotta a Budapesti Filharmoniai Társaság zenekarával, Bernard Tittel vezényletével. Ezt olaszországi turné követte, majd elnyerte a Popper Dávid által alapított ösztöndíjat. 1927-től – Hubay Jenő tanácsára – a philadelphiai Curtis Intézetben tanult. Itt fe-

jezte be tanulmányait az angol csellistánál, Felix Salmond-nál. Tizennyolc évesen visszajött Budapestre, ahol Schramm Pál zongoristával együtt rögtön szerződte őt egy hosszú turnéra Róth Miklós, a Budapest Trio hegedűse. Szingapúrban, Jáva szigetén, Szumátrán, Ceylonban és a Holland Kelet-Indiákon koncerteztek. Jelentős sikerük volt Finnországban is, ahová Machula később még többször visszatért, és ahol sok tanítványa volt.

Berlini Filharmonikusok

Machula Tibor még csak 24 éves volt, amikor a Furtwängler irányítása alatt működő Berlini Filharmonikusok vezető csellistája lett. Tizenegy évig volt a zenekarnál, mely időszak alatt felvették vele a legjelentősebb csellóversenyeket, Furtwängler vezényletével. 1947-ben jött el Berlinből, és az amszterdami Concertgebouw vezető csellistája lett. Távozásának jelentőségét megindítón összegezte a hamburgi Arthur Troester professzor, aki ezt mondta róla: „Elveszítettem egy jóbarátot, akinek ritka emberi tulajdonságai szinte felbecsülhetetlenek. Abban a rendkívüli örömben volt részem, hogy kilenc évig ülhettem Machula Tiborral a Berlini Filharmonikusok első pultjánál. Nemcsak csodálatos kolléga, de a legkedvesebb, legrendesebb barát volt, amilyent csak kívánhat magának az ember. Nemes lelkű, elbűvölő személyisége miatt a zenekar minden egyes tagja kedvelte. Amikor elhatározta, hogy Amszterdamba megy, ez pótolhatatlan veszteséget jelentett a zenekar számára.”

Játékáról Troester professzor a következőket mondta: „A rendkívül intenzív játék nála tökéletes technikával párosult. Mesterien uralkodott hangszerén, behízelgően szép hangon játszott. Hangja valósággal elbűvölő volt.”

Bernard Haitink

Bernard Haitink karmestertől származik egy érdekes megfigyelés, amely Machula Amszterdamban töltött, első napjaival kapcsolatos. Haitink akkor még főiskolás volt, és a Concertgebouw szinte valamennyi koncertjén jelen volt. Emlékszik az első

hangversenyre, amikor Machula vezette a csellószólamot. Úgy látszik, hogy Mengelberg, a zenekar művészeti vezetője – átmeneti intézkedésként – akkor három hónapra szerződte Machulát, mielőtt az átköltözött volna Amerikába, hiszen mindig ez volt a vágya. „A közönség már a koncert kezdetétől fogva – Brahms első szimfóniája ment – tudatában volt, hogy a cselló-szólamban új élet kezdődött. Ott ült ez a gömbölyded, bár nem kövér ember, kissé kerekded alkattal, arcát kedvesen a cselló felé fordítva. Úgy tűnt, a vonó teljes hosszúságát kihasználva siklik a húrokon, s közben intenzíven működő bal kézzel ad acélos tartást a cselló hangjának.”

Concertgebouw

„Amint tudjuk, Machula 30 évig volt a Concertgebouw-nál. Egyeduralkodónak számított – a zenekar királya volt. Csak ritkán fordult meg, hogy utasításokat adjon – persze ha az ember kerekded alkatú, ez nem is olyan egyszerű. Elvárta a szólam tagjaitól, hogy kövessék őt, és ha ez megtörtént, minden nagyszerű volt. Ha a többi muzsikusként is így tett, még jobb lett minden. Amikor Herman Krebbers lett a koncertmester, már kezdett kialakulni némi egyensúly. A világ minden részéből jöttek Machulához, pedig ő nem erőltette ezt. Sem öntelt, sem erőszakos nem volt. Sőt ellenkezőleg, igen barátságos, szerény ember volt. Ha vitára került sor a zenekarban, általában Machula volt a döntőbíró: Ide figyeljenek uraim – kezdte, és elmondta mindazt, amit bölcsessége és élettapasztalata diktált.” Haitink felidézte, hogy nemrégiben, amikor megnézte a Berlini Filharmonikusok fenn-

állásának 100. évfordulója alkalmával készült filmet, „kiszúrta” a fiatal Tibort, amint ugyanazzal a nagy odaadással játszik, ahogyan az élethez és a zenéhez viszonyult.

„Tibor rendkívül szeretett csellózni, a muzika volt az élete. Emlékszem, egyszer a Taras Bulba próbája előtt – nagy rajongója volt Janáčeknek –, Tibor így szólt hozzám: „Gyere Bernard, ma lóháton vadászunk.”

Machula gyakran fordult meg szólistaként a nagyobb európai zenekaroknál. Már maga a tény, hogy eljátszotta a csellóirodalom nagy részét Haitink, és más vezető karmesterek vezényletével, azt bizonyítja, hogy kiterjedt repertoárja volt. Machula Amszterdamban nemcsak a zenekar vezető csellistájaként, hanem szólistaként, kamarazeneesként és tanárként is hírnevet szerzett. Amszterdam zenei életében hagyományosak voltak az őszi koncertek, amikor Bach csellószvitjeit adta elő. Mivel minden állami alkalmazásban álló zenekari tag számára ez volt az előírás, 65 éves korában,

1977-ben nyugdíjba kellett mennie. Graham Elliott mesélte nekem, hogy azon a héten, amikor nyugalomba vonult, vele vacsorázott. Amikor a jövőről kérdezte, így válaszolt: „Életem reneszánsza csak most kezdődik.” És tényleg olyan ember volt, aki számára mindig akad munka.

A Concertgebouw-nál töltött utolsó héten háromszor játszotta el a Richard Strauss „Don Quijote”-t, amiről a Philips cég felvételt is készített. Kár, hogy szólistaként nem csináltak vele felvételeket a Concertgebouw zenekarával, mivel ez ellenkezett a zenekar műsorpolitikájával. De mintegy kárpótlásként, a Schumann-csellóverseny felvételére – amely a Berliini Filharmonikusokkal készült, Furtwängler vezényletével – nemrégiben bukkantak rá a Német Rádió archívumában. Ez 1982-ben hanglemezen is megjelent. Machula Tibor nevét Angliában csak kevesen ismerték, leszámítva néhány idősebb muzsikust – azokat a kortársait, akik az 1950-es években itt tanultak. Egyszer volt szólóestje a Wigmore Hall-ban, akkor a BBC felvételt is készített vele. Főleg Hollandiában volt igen tevékeny, de kapott zenekari és szólófelkéréseket Európa más országaiból is. Sok 78-as fordulatszámú lemez készült vele, amelyek ma hanglemezgyűjtők birtokában vannak. Don Quijote-felvétele nemrégiben jelent meg a Philips-nél (9500 440).

Tanítás

Abban a szerencsében volt részem, hogy kaptam egy emlékeztető kottát Graham Elliott-tól – aki két évig nála tanult Hollandiában –, amelynek segítségével bepillant-

tunk Machula tanítási módszerébe. Hogy Graham fizetni tudjon a csellóórákért, állást vállalt a Holland Rádiónál, ahol hetente négy napon át, napi hat órát dolgozott. A két órás ebédszünetben és az esti órákban gyakorolt. Elmesélte, hogyan történt ez:

„Amikor Tiborhoz kerültem, azt képzeltem magamról, hogy értelmes, gondolkodó csellista vagyok. Tanultam Angliában és az Egyesült Államokban, eltöltöttem négy évet a London Philharmonic Orchestra-nál, néhány évet a London Symphony Orchestra-nál, valamint alkalmasszerűen más zenekaroknál.”

Graham hamar rádöbbedt, hogy még sokat

kell tanulnia. Igen lelkiismeretes volt, és mint tanítvány, teljesen belemerült a munkába. Az órákra pontosan, a megbeszélte időben érkezett, ahol kávéval és süteménnyel kínálták. Utána legalább 15 perc telt el a világ dolgainak „rendbetételével”. Aztán Machula meghallgatta a soron következő Cossman-etüdet (Duport és Popper etüdjai mellett ezek nélkülözhetetlenek a mesteri csellótechnika elsajátításához), és nem csupán megkérdezte, hogy gyakoroltam-e, de meg is hallgatta, az elejétől a végéig. Ha nem ment, addig kellett játszanom, amíg jó nem lett. Újra meg újra, míg teljesen elégedett nem lett vele. Aztán meghallgatta a hangsort, amit gyakoroltam. Az első kilenc hónapban képtelen voltam megszabadulni a C-dúr skálától, míg végül teljesen tiszta nem lett. Bár két éven át tíz naponként volt csellóóráim, mindvégig kért tőlem Cossman-etüdet. Azt szokta mondani: „Bár az ujjak már nem képesek pontosabban intonációra, így viszont karban tudjuk tartani belső hallásunkat.” Az intonáció persze rendkívül sokat javult, sokkal biztosabbá vált.

A Cossman-etüd után az ember eljátszotta a skálát 4, 8, 12 és 32 hangot kötvé, gondosan ügyelve a hangképzésre. Bár sok tanár nagy ujjmozgást kér a növendéktől – magáról odakoppanó billentéssel –, ő kis ujjmozgást alkalmazott olyankor is, amikor a kart nem emeljük el a fogólapról.

Arpeggiók

Graham megmutatta Machula igen érdekes ujjrendjét az arpeggiók gyakorlásához.

„Miután eltöltöttem Tibornál körülbelül 18 hónapot, felhívott telefonon, hogy kitalált egy jobb módszert az arpeggiók gyakorlásához, mivel a nehéz fekvésváltás ilyenkor intenzívebb gyakorlást igényel. Mindegyik csoportot addig kell gyakorolni, míg tökéletes játékbiztonságra nem teszünk szert; ezekhez később még hozzá jön az alsóbb regiszter is. Csodálatos, hogy még 65-66 éves korában is kereste a jobbnál jobb megoldásokat (lásd a kottapéldát).

„Az arpeggiók után az oktávok következnek – arpeggiók oktávban –, majd a decimák, tercek, négy különböző ujjazattal.” Naponta mintegy fél órára volt szüksége ennek a tömörked mennyiségnek az eljátszásához. Nekem beletelt egy órába is, és elment vele a csellóóra egyik fele. Aztán egy kis pihenő következett, majd az ember végigjátszott egy etüdet, vagy azt a gyakorlatot, amivel éppen készült. Mialatt nála tanultam, soha nem kellett beszélnem a tanult gyakorlatról. Átvettem Tiborral a 21 Duport-etüdet, valamint Popper 40 „Hohe Schule” etüdjét. Nem csak tudta valamenyt kotta nélkül, de bármikor be is tudott kapcsolódni, ahol éppen tartottam. Ha hibáztam, vagy rossz volt az ujjrend, megállított és a hibát ki kellett javítani. Ha már jól ment a gyakorlat, a harmóniában szereplő hangokból kíséretet szerkesztett hozzá. Ha versenyművet vagy szonátát tanultam, négyes-fogasokkal játszotta csellón a zongora- vagy zenekari kíséretet. Ezt nem tanulta be előre, minden alkalommal másképpen játszotta. Ha az etüd véget ért, következett a versenymű, a szonáta vagy a Bach-szvit, ami éppen soron volt. Híres szállóigéje volt: „A gyakorlást kezd mindig Cossman-etüddel. Ha ez már rendben van, és még marad idő, kezdj skálázni. Ha még utána is marad idő, foglalkozz a soron lévő gyakorlattal. Ha még mindig

marad idő, gyakorold a versenymű vagy a szonáta egyik tételét.”

És igaza volt. Az intonáció és a biztonság mindig fontos volt. Elmondható, hogy a legkisebb erőfeszítéssel maximális eredményt ért el mind a vonótechnika, mind pedig balkéz vonatkozásában. A problémát mindig egyszerűen közelítette meg, és az eredmény bámulatos volt.

„Úgy látom, Tibor utoljára 15 hónappal ezelőtt volt nálam. Még mindig meg akart bizonyosodni arról, hogy minden nap az ő módszere szerint gyakorolok. Ez alkalommal is segített megoldani egy problémát, ami egy szokatlan oktávmenet volt.

Így szól: „Amikor oktávokat játszol, nem jó, ha oktávról oktávra csúszol – egyik hangról a másikra. Tartsd ki az oktávot a fekvésváltás közben, és gyakorold ki mindig egyik hangot lassan.” Amikor igen

lassan eljátszottam az oktávmenetet, azt mondta. „Ezen a módon játsz el naponta hússzor, és ne gyorsítsd fel egészen addig, míg újra találkozunk.” A következő csellóórán már nem volt semmi probléma, és azóta sincs veled gond.”

Machula másik erőssége volt, hogy tökéletesen ismerte a partitúra minden egyes részletét. Graham felidézte az egyik csellóórán hallottakat abból az időszakból, amikor hónapokon át foglalkoztak Dvořák csellóversenyével.

„Az első tételnél – amikor a dallam igen lassú tempóban, újra megjelenik –, Tibor megjegyezte: „Ezt ne énekelj ki túlságosan, mert különben a fuvola nem jön át. Aztán eljátszotta a harmóniát és hozzáfűtölte a fuvola szólómat. A harmóniában szereplő hangok felett csak a fuvolát lehetett hallani. Teljesen igaza volt.

„Ez az egyetlen hely, ahol neked kell rugalmasnak lenni – mondta Tibor – a fuvola itt nem tud alkalmazkodni.” Nem az a fajta zenész volt, aki egyszerűen csak jó technikával rendelkezett. Ízig-vérig muzikus volt.”

Graham – akinek amerikai tanára igen komplikált vonóváltást alkalmazott – egyszer megkérdezte Machulától, ő hogyan csinálja ezt. „A kápnál kezdem a vonóhúzást, aztán elmegyek a csúcsgig, és visszajövök.”

Ez neki nyilván ilyen egyszerű volt, ezért tűnt úgy, hogy zökkenőmentesen, különösebb erőfeszítés nélkül vált vonót.

„Játékából rendkívüli meggyőzősége áradt, mu-

szikálását a Zen jelenléte hatotta át (a Zen jelentése a buddhista vallásban: megvilágosodás).

A természetesség – ez volt az alapvető megközelítési mód játékában. Hogy hogyan hajlítsa be valaki a könyökét, és mit tegyen a kisujjával vagy a hüvelykujjával – ez nem tartozik ide. Szokta mondani, hogy valójában csak az számít, mit hozunk ki magunkból.

Graham egyszer megkérdezte Machulától, hogyan tartja karban repertoárját, milyen módon tartja készenlétben az összes versenyművet, és a Bach-szvíteket. „Azt válaszolta, hogy ha valamit jól megtanulunk elsőre, később már csak elő kell húznunk a fiókból. És ez valóban igaz. A nála tanult darabokat egy év elteltével is elő tudom venni, és elegendő néhány nap, hogy visszatérjenek régi emlékeim. Mindig reménykedtem, hogy még tanulhatok nála, de erre már nem nyílt lehetőségem.”

Graham kételkedik abban, hogy a tanításban az Európában elterjedt mesteriskolamódszer lett volna a Machula által követett út. „Az egyik legnagyobb hangszerjátékos volt, akit valaha ismertem, de nem volt olyan öntelt, mint sokan mások. Nagyon kedves ember volt. Képtelen volt megbántani növendékeit mások előtt. Emlékszem, amint az egyik csellóórán – amikor egészen nyilvánvaló volt, hogy rossz felfogásban játszom a darabot – így szól: „Nem akarlak megszégyeníteni önmagad előtt, de” –, és

elmagyarázta, hol követtem el a hibát. Néha, amikor az ember „gőzerővel” játszott, ide-oda rángatva a zenét, így szól: „Nem! Nem! Nem! A zenét már megírták. Hogy eljátszd – ez a te dolgod.”

International Music Seminar (IMS)

Bár többször is lett volna lehetősége mesteriskola vezetésére, csak kivételesen fogadta el Hilary Behrens meghívását, hogy 1975 tavaszán, csellóprofesszorként vegyen részt a Prussia Cove Nemzetközi Zenei Szemináriumon. Az esemény egyúttal boldog találkozást jelentett számára Végh Sándorral, az IMS művészeti igazgatójával, aki szintén a magyarországi Erdélyből származott. Gyermekkoruk óta ismerték egymást, mindketten a budapesti zeneakadémiára jártak. Hilary Behrens, a Nemzetközi Zenei Szeminárium igazgatója a következőket mesélte

nekem a Machulával történt, emlékezetes találkozásról. „Igen élénken emlékszem, milyen megindítóan játszotta Dvořák csellóversenyét az egyik alkalommal. Akkoriban még a Concertgebouw szólócsellistája volt, de műsorán szerepeltek a versenyművek és a Bach-szívek is, és ezeket mindig előadásra kész állapotban tartotta.”

Utoljára 1982 szeptemberében vett részt a Prussia Cove rendezvényén, amikor az International Music Seminar a Schumann-csellóverseny akkoriban megjelent lemezével ajándékozta meg.

„Egy kis teremben összezsúfolódva hallgattuk a lemezt, amely Tibor jelenlétében szokatlan, kellemes, különleges emocionális élményt jelentett számunkra. Büszkén, szerényen, de ő is a ránk jellemző kiváncsisággal hallgatta a művet, a saját előadásában, Furtwängler vezényletével, ahogyan egykor játszotta.

„Első látogatása alkalmával, mintegy kísérletképpen, az International Music Seminar megszervezte az első – ahogy mi elneveztük – „nyitott kamarazenei programot”. Az ötletnek az volt a lényege, hogy a próbán híres művészek üljenek be az együttesbe, és együtt játsszanak a külön az erre az alkalomra meghívott kiváló, fiatal muzikusokkal. Az OCM-et (Open Chamber Music) szeminárium jelleggel hoztuk létre szeptemberben, majd fokozatosan fejlesztettük ki.

A szemináriumnak jellegzetes arculata volt, amely – ellentétben a mesterkurzusokkal –

finom árnyalatokkal, sajátos visszhanggal egészült ki. Tibor az utolsó három évben, 1980-tól kezdve – szeretetre méltó feleségével, Squirrel-lel együtt, aki joggal mondhatja magát kiváló festőnek – buzgó támogatója és tanácsadója volt célkitűzéseinknek.

A professzionista művész

„Neki köszönhetően több emlékezetes előadásra került sor a Prussia Cove keretében. Elképesztő technikával rendelkezett, amit kemény munkával élete végéig megőrzött. Mindig kész volt arra, hogy megtanuljon egy új művet, amit korábban nem volt alkalma előadni. Ebben a tekintetben ragyogó példaként állt a fiatalok előtt, akik nagyon tisztelték rugalmassága miatt. Igazi nagy, professzionista művész volt. Előadói stílusának különlegessége volt, hogy saját kifejezőmódját, az általa elképzelt színeket, a tempó megváltoztatása nélkül is tökéletesen érvényre tudta juttatni. Emlékszem, hogy a fiatal muzsikusok milyen csodálattal tapasztalták ezt a tulajdonságát egy triópróban, amikor csak nehezen tudták követni. Miután a kérdéses helyet többször is átbeszélték és átpróálták, Tibor kisebbségben maradt. Így szól – és ez nem volt rá jellemző: „Nos, ezt én inkább a saját felfogásom szerint csinálnám, úgy, ahogy érzem, Önök ketten viszont másképpen szeretnék. Mivel elismerem az Önök zenei felkészültségét, alkalmazkodni fogok előadásmódjukhoz.” És így is tett.

Hilary Behrens így emlékezik: „Egyszerűen képtelenség felbecsülni, szavakba foglalni azt a veszteséget, ami Machula Tibor halálával az International Music Seminar hallgatóit, és szervezői gárdáját érte. Milyen csodálatosan járult hozzá a Szeminárium tevékenységéhez muzsikálásával és humorával, melegszívű, nemeslelkű személyiségével! Tibornak nem akad párja, helyét soha nem fogjuk tudni megfelelően pótolni a zene világában.”

Machula egyik jó tulajdonsága volt, hogy tudott lelkesedni más csellisták játékáért. Sok olyan muzsikus van, aki igen kritikusan viszonyul a többiekhez. Egyszer egyik tanítványa a versenyek egyre emelkedő színvonaláról kérdezte. Azt válaszolta: „Ez félelmetes. Nem hiszem, hogy ezek a fiatalok jó úton járnak. Annyira jók.” És ez éppen az ellentéte annak a válasznak, amit oly gyakran hallunk: „Tehetségesek – de...”

Christopher Bunting

Ugyanez az őszinteség csendül ki abból a történetből, amit Graham Elliott mesélt. Egyszer, amikor Machula éppen a münchen-

ni zenei versenyre utazott – ide zsűritagnak hívták meg –, Graham előtt a bírák neveit tartalmazó brossúrát lengetve, rámutatott a névre: Christopher Bunting.

(Megjegyzés: a 2005-ben elhunyt Christopher Bunting Casalsnál tanult. Kiváló angol csellista és tanár volt. A hangszerjátékot pszichológiai alapon közelítette meg. Erről szóló írása „On the Craft of Cello Playing” címmel jelent meg.)

Megkérdezte Graham-tól: „Őszinte ember?” Ez volt a legfontosabb kritérium – az őszinteség.

Az akkor feltett kérdésnek lett végül érdekes következménye, hogy ő és Christopher Bunting igen jó barátok lettek. Ha az utóbbi Hollandiában, vagy annak közelében koncertezett, mindig meglátogatta Machulát. „Tibor volt az egyik legkedvesebb, legnagyobb lelkű ember, akit valaha ismertem. Nem volt komplikált személyiség, egyenes volt minden tekintetben. Mindig bátorította a fiatalokat és elismeréssel szólt más csellistákról – ami ritka tulajdonság a zenészek között.”

Van egy mulatságos történet a hangszerével kapcsolatban. Ez egy Peter Guarnerius volt, hosszú éveken át ezen játszott. Volt egy birtoka a Dordogne térségében (Dél-Franciaországban), ahol körülbelül hét hetet töltött el minden nyáron. Az egyik alkalommal Amszterdamból utazott oda, és a Guarneriust Wolkswagenjének tetejére erősítette fel. Bizonytalanul szemlélte, majd megszólalt. „Nem valami vidám látvány.” Majd hirtelen eszébe jutott, hogy van a padlásszobában egy másik csellója, amit a magyar Spiegel János készített. Ez már fiatal korától a birtokában volt. Lehozta a csellót, feltette a Wolkswagenre, és attól a naptól nem vett a kezébe másik hangszert. De vonói is tükrözték egyéniségét. Legalább hat, hasított bambuszából készült vonója volt, amelynek csúcát és kápáját a Derby-ban működő mester, a néhai Laurence Cocker csinálta. A vonó közepének erős rezgő képessége miatt (strong vibratory quality) Machula a

bambusz-vonókat részesítette előnyben, amelyek ugyanazon az alapon működtek, mint a horgászbót.

Machula nemcsak alkatilag volt kerekded – kerek egészet alkotott zenélése és életfilozófiája is.

Bár erős magyar akcentussal beszélt angolul, szókincse gazdagabb volt mint sok embernek, akik Angliában születtek. Elképesztően tájékozott volt az angol irodalomban, és otthonosan mozgott az orosz, a francia, a német, a holland és jóformán valamennyi európai nyelvben. Imádott olvasni, képes volt órákig üldögni, könyvvel a kezében.

Amikor Herman Krebbers-szel játszotta a Brahms-kettősversenyt Buenos Aires-ben, ezt az előadást utána „une révélation sensationnelle”-nak (szenzációs kinyilatkoztatásnak) kiáltották ki. Amikor később Amszterdamban, Menuhin-nal játszotta a művet, ottani előadásait a kritika „felejthetetlen”-nek nevezte. És talán ezzel a szóval lehetne a legjobban összegezni, milyen is volt Machula – az ember, és a muzsikus. De ehhez talán még azt is hozzá kell tenni, hogy – „pótolhatatlan”. Kívánhat-e ennél jobb sírfeliratot bárki is azért a szolgálatért, amit a muzsikáért, az emberekért tett?

Közreadta: Rakos Miklós

Most jelent meg!

Rakos Miklós: Egy veszprémi hegedűs családfa ágai

A könyv egy híres veszprémi hegedűs családfa ágait mutatja be hét fejezetben:

Ruzitska Ignác, Ridley-Kohne Dávid, Auer Lipót, Mischa Elman, Eddy Brown, Jascha Heifetz, Nathan Milstein.

Már kapható a Rózsavölgyi, a Kodály és a Dohány utcai Neuma zeneműboltban.

Megújuló Zeneakadémia

„Sajnos Magyarországon ritka az a helyzet, amikor az üzemeltető a tervezés pillanatától részt vesz a munkában...”

A muzsikuskok és a zeneszerető közönség egyaránt örömmel fogadta a hírt, hogy hosszas huzavonák után végre elkezdődhet a Zeneakadémia teljes rekonstrukciója. Előző lapszámunkban Batta András rektor és Devich János rektori tanácsadó nyilatkozott a pályáztatás nehézségeiről, az elhúzódó felújítás okairól. Most Lakatos Gergelyt, a Zeneakadémia főmérnökét kérdeztük a technikai, akusztikai megoldásokról.

I A rekonstrukció a Nemzetközi Tanácsadó Mérnökök Szervezete (FIDIC, Federation International Ingénieurs Conseils) ajánlásai szerint történik. Ezt Önök kérték, vagy hozzátartozik az EU pályázat-hoz?

– A szervezettel mi nem vagyunk közvetlen kapcsolatban. A FIDIC-nek van egy ajánlásrendszere arra, hogy a Zeneakadémia rekonstrukciójához hasonló méretű építőipari beruházásokat milyen szerződéses környezetben kell lebonyolítani. A FIDIC egy francia székhelyű szervezet, de a kidolgozott szerződéses keretrendszer alapvetően egy angolszász minta, amelyet arra találtak ki, hogy hogyan lehet projekteket egy egységes, sok tapasztalat alapján átgondolt környezetben, jogászok bevonása nélkül, jogilag megalapozottan, egységes normarendszerben lebonyolítani. Tehát olyan jogi keretet próbáltak teremteni, amelyben a mérnöki szempontok érvényesülnek. Ezzel az ajánlásokat kidolgozók a projektek lebonyolítását szerették volna gyorsítani. Rendelkezésre áll tehát egy jól kidolgozott szerződés minta, amit egy adott

projektre aktualizálni kell. A magyarországi támogató hatóság, – a Nemzeti Fejlesztési Ügynökség – az Unió forrásból finanszírozott építőipari beruházások esetében pontosan egy ilyen normarendszert kérés. Ez pusztán egy ajánlás, aminek segítségével a kivitelezés egy világos folyamat eredményeképpen valósul meg.

I Ma még semmi nem utal a Zeneakadémia környekén arra, hogy már lázas munka folyik. Mikor lesz az első „kapavágás”?

– Augusztus 26-án végre aláírtuk a kivitelezővel a szerződést. A konkrét munkálatok megkezdése előtt nagyon sok adminisztratív, jogszabály által meghatározott, vagy a kivitelezés szervezéséhez szükséges feladata van a kivitelezőnek: bejelentések, közterület foglalás, a felvonulás megszervezése, stb. Kiemelkedő jelentőségű műemlék épület lévén nagyon részletes, szinte minden épülettartozékra kiterjedő átadás-átvételt, leltárt kell készíteni. Nem utolsó sorban, az építkezés megkezdése előtt – állagmegóvás céljából – el kell bontani az orgonákat.

I Érinti-e a homlokzatot az átépítés?

Igen. Több mint 15 éve újítták fel a homlokzatokat, ezekről a munkákról mára azonban kiderült, hogy nem lettek időtállóak. Nagyon sok homlokzati sérülést feltétlenül ki kell javítani. Az előző felújítás ráadásul nem terjedt ki minden részletre, például a bronz szobrokhoz nem nyúltak hozzá. A főhomlokzatot uraló Liszt-szobrot is szükséges megvizsgálni, hogy kell-e javítani, vagy elég csak tisztítani és konzerválni. Egy ekkora szobornak nagyon komoly tartószerkezete van, ennek az esetleges sérüléseit, károsodásait pontosan fel kell mérni. Ezen túlmenően szükséges az épületben néhány tartószerkezeti beavatkozást elvégezni, amely az épület állékonyságát – reméljük további több, mint száz évre – biztosítja, hiszen ennek az épületnek átfogó rekonstrukciójára nem került sor az elmúlt száz évben, többnyire csak gyors javítások, foltozások fordultak elő.

I 9800 m² helyett 11 000 m² alapterületet ígérnek a felújítás után. Honnan nyerek ezeket a tereket?

– A Zenekar olvasói bizonyára jól ismerik a színpad mögötti terek szűkösségét. Ezeket a területeket muszáj megnövelni. Erre két lehetősége volt az építészeknek. Az épület körúthoz közelebbi, hátsó traktusában az 5 méter feletti belmagasságú, kiszolgáló területeket kettéosztották. Ez hátul tulajdonképpen két toronyszerű területen a színpadi kiszolgáló helyiségek bővülését eredményezte. Másrészt a két hangversenyterem légkondicionálását egy új gépészeti szárny megépülésével lehet megvalósítani. A nagyterem fölött, természetesen nem érintkezve a teremmel, egy gépészeti hidat építenek be, a több mint 7000 köbméter levegőt kondicionáló légkezelő számára.

! *Költözik a kazánház?*

– Igen, a Király utcai szárny negyedik emeletére. A jelenlegi helyén hangszertár lesz. A felújítás szempontjából szerencsés adottság volt, hogy a nagyterem alatt volt a kazán, ami a mai biztonsági, tűzvédelmi előírások miatt itt nem maradhatott. Ez egy hatalmas légterű terület, amelyet a tervek szerint „por-szárazza” teszünk, és több szintre osztva ez a rész fogja adni a nagyterem kiszolgáló bázisát. Itt lesznek a nagytermi hangversenyzongorák, ha vendégzenekarok jönnek, ide viszik a hangszerek tokjait. Ezt a több szintre osztott tárolót egy süllyesztő fogja összekötni a színpaddal.

! *Mi történik a zongorajavító műhellyel?*

– Kikerül az épületből, de a napi munkához szükséges műhelykapacitást tartjuk csak fenn. Ezt a terveken készlelti zongoraműhelynek hívtuk, ahol a zongorákkal kapcsolatos napi tevékenységeket el lehet végezni, de mondjuk, nem lehet ipari körülményeket igénylő tevékenységeket végezni, pl. rezonánst lakkozni.

! *Milyen változások lesznek az előtérben?*

– Az elég szerencsétlen beépítésű jelenlegi női öltöző helyett a belső udvarban lesz a közönségbüfé, amely délelőttként művészbüféként fog működni. Tehát a főbejárat melletti büfé megszűnik, amitől egy kicsit „fellélegezhet” az előcsarnok. Ennek az épületnek közönségforgalmi szempontból nagy hátránya, hogy az előtér viszonylag kicsi. (Nem véletlen, hiszen Korb Flóris és Giergl Kálmán eredeti tervében a Zeneakadémia épülete a körútig tartott volna. Mivel az akkor már ott álló bérházat nem sikerült megszerezni, viszonylag szűkösebb adottságú telekkel kellett gazdálkodni.) Az első

A Kisterem archív fényképe az eredeti csillárral, a nézőtérrel nézve. A színpad bätterében az eredeti, díszes kidolgozású vasfüggöny látható

emeleti ruhatár is megszűnik, a földszinten lesznek besűrítve a fogasok. A tervezők kiszámolták, hogy ez kivitelezhető és a ruhatári kiszolgálás ideje sem nő meg jelentősen. Így az első emeleten is bővül a közönségforgalmi tér, a koncertlátogatók oda tudnak menni az ablakokhoz. Az alagsorban egy nagyon komoly vizesblokk-bővítés lesz a közönség számára. Ezt fizikailag máshol nem lehetett kialakítani, ez volt az egyetlen lehetőség. Ennek eredményeként megszűnhet a szünetekben a sorban állás a mosdóknál.

! *Mennyi Zsolnay kerámiát kell pótolni? Van ezekre vonatkozóan Pécselt valamilyen dokumentum, vagy most kell a régieket „másolni”?*

– Alapvetően arra törekszünk, hogy a meglévő csempéket, kerámiákat restauráljuk, a kivitelező is erre törekszik. Szerencsére, azoknak a csempéknek, amelyek nagy számban sérültek (pl. a fekete lábazati szegélycsempék), nem annyira speciális a gyártástechnológiája. Az eoizinmázás díszítőelemek közül nagyon kevés van, amely sérült, vagy hiányzik. Úgy hírlük, a kékes színű eoizinmázát nehezebb reprodukálni. Ilyet csak a lépcsőkorlátokon lévő díszgömbök tartalmaznak. Sajnos hiányzik belőlük, ezt mindenképpen megpróbáljuk pótolni.

! *Róth Miksa üvegablakai nem tűnnek restaurálandónak...*

– Ezeket nem régen restaurálták. Ettől függetlenül, minden egyes darabot átvizsgálunk, és ha úgy ítélik meg a szakértők, hogy meg kell erősíteni, akkor ezt meg fogjuk tenni.

! *A könyvtár változatlanul marad?*

– A könyvtár történelmi részét restaurálják, az változatlan marad. Az új beépítésű, udvari része a könyvtárosok kezdeményezésére picit átalakul. A terek funkciója változatlan.

! *Nem régen halálos áldozatokkal járt, amikor pánik tört ki egy szórakozóhelyen. Az emberben sokszor rossz érzés volt, amikor az Akadémiáról egy-egy telház koncert után préselődött ki a tömeg, néhez lengőajtókkal viaskodva, sőt, télen a posztófüggönnyel rángatva. Azt hiszem, szerencse kérdése volt, hogy soha nem történt baj. Változtatnak a közönség közlekedésén?*

– Át szeretnénk alakítani az épület közlekedési rendszerét, de nem csak emiatt. A világon egyetlen hangversenyteremben sem keveredik a közönségforgalom a művészforgalommal. Ez mind biztonságtechnikailag, mind művészi oldalról lényeges, hogy elválasztódjon. A tervezés során a kérdést kiemelten kezeltük, és a műemléki kötöttségek mellett azt hiszem sikerült megnyugtató megoldást találni. A művészek bejárata a Király utcában a villamoshoz közelebbi bejárat lesz. Szeretnénk, ha a közönség az épületet első sorban a főbejáraton keresztül közelítené meg.

Restaurátorok által feltárt eredeti felület és díszítés a Nagyterem fa falburkolatán, amelyet a felújítás során visszaállítanak

■ *A Zeneakadémia sajnós elbírásúlt a nagy értékű hangszerlopásokról. Mit szándékoznak tenni a nagyobb biztonság érdekében?*

– Az első lépést már megtettük az egyetem életében. A Wesselényi utcai épület már egy elektronikus beléptető rendszerrel van felszerelve. 2005-ben óriási felzúdulás volt, hogy a Művészetek Palotájának bizonyos részeit csak belépővel lehet használni. Az idő viszont ezt a rendszert igazolta. Egy ilyen nagy forgalmú épületben valahogy kontrollálni kell az emberek mozgását. A Zeneakadémia problémája, hogy az épületen belül oktatási, hangversenytermi és turisztikai funkció keveredik. Ennek a három funkciónak a találkozási pontja az előcsarnok, ahonnan eddig bárhová szabadon el lehetett jutni. Ki kell alakítani azokat a pontokat, ahol a közlekedés mágneskártyával kontrollálható, ezeket a pontokat az esti koncerteken így le tudjuk zárni azok elől, akiknek nincs jogosultságuk a hangversenytermi részen kívül az épületben más-hová eljutni. Igyekezünk a mágneskártyák előnyeit pl. a gyakorlótermekbe való bejutásnál is kihasználni. Az épület jelentős biztonságtechnikai rendszerrel lesz felszerelve. Ez riasztórendszerből, és egy belső zart

láncú kamerás rendszerből áll. Lesz egy biztonságtechnikai szoba, ahol mindez folyamatosan figyelemmel kísérhető. A nagy forgalomra való tekintettel lesz egy diszpécser központja a háznak, ahová az összes gépészeti és épületfelügyeleti rendszer adatai befutnak, a biztonsági rendszer adataival együtt. Itt 24 órás ügyelet működik majd.

■ *Ilyen módon ez egy lényegesen drágább üzemeltetési épület lesz...*

– Igen, de nem csak emiatt. A klimatizálás fogja jelentősen megnövelni a költségeket.

■ *Térjünk rá a nagyteremre, a muzikusokat nyilván ez érdekli legjobban. Azt hallottam, hogy más lesz a színe, mint eddig...*

– Inkább úgy fogalmaznék, hogy a színe ugyanaz lesz, mint ami régen volt. Mindkét terem sokkal gazdagabb díszítéssel rendelkezett, mint amit ma láthatunk. Ezek nyomokban előkerültek, tehát pontosan tudjuk, hol, milyen motívumok voltak. Ezeket szeretnénk visszaállítani. A nagyterem faburkolata a feltárások alapján sötétebb tónusú lesz.

■ *Változik-e, javítható-e a színpadi világítás?*

– A nagyterem átadása óta folyamatos probléma a világítás. Mindenféleképpen korszerűsítjük, igyekszünk úgy megoldani, hogy a külső szemlélő csak azt vegye észre, hogy szebb a terem megvilágítása, de a műemlékvédelmi szempontokat is messze-menően figyelembe vesszük. A világítási pozíciókat úgy kell megválasztani, hogy az a zenekari munkát ne zavarja. A zenészeknek a felső megvilágítás kedvez, így látják a kottát, és nem világít semmi a szemükbe, ha felnéznek a karmesterre. A néző számára ez viszont előnytelemné teheti a látványt, mert így a zenészek arca árnyékban van. Remélem sikerült olyan világítási pozíciókat találni, amely műemlékvédelmi szempontból is megfelelő, mindenkinek előnyösebb, és lényegesen nagyobb fényt eredményez.

■ *Változni fog a színpad mérete?*

– Igen, körülbelül egy méterrel lesz mélyebb. 30 centiméterrel a nézőtér felé, és 70 centiméterrel a kórusülés rovására hátrafelé tudunk bővíteni. A Zeneakadémia nagytermében állandó probléma, hogy a színpadi mélység nagyon kicsi. Pont egy sor fűvősnak hiányzik a helye. Ez az egy méter többlet nagyon sokat számít. Ennek persze része, hogy az orgona játszóasztalát is el kell tudni sülyeszteni.

■ *Felújítják az orgonát?*

– A nagytermi orgonát – amit az épület orgonái közül a közönség a legjobban ismer – jelentősen átépítették, az eredeti sípanyagnak csak egy része, és az is némán található meg a mostani hangszerben. A homlokzati sípok eredetileg szóltak, a 60-as években végzett orgona-átalakításnál váltak néma díszsípokká. Nagyon szeretnénk, hogy a rekonstrukció keretében legalább a homlokzat meg tudjon újulni olyan módon, hogy ne csak a régi fényt nyerje vissza, hanem újra meg is szólaljon. Nem adtuk még fel azt az álmot, hogy a nagytermi orgonát az 1907-es pompájában állítjuk helyre.

■ *Megmarad a szokás, hogy az orgona-ülésein is ülnek nézők?*

– A műszaki lehetősége meglesz, azonban igyekszünk úgy kialakítani, hogy a közönség ne a művésztérleteken keresztül közelítse meg.

■ *Ezek a zenekari székek maradnak?*

– Igen. Ezek tradicionális, tonett stílusú székek, megőriztük az összeset, szükség szer-

rint felújítjuk. Úgy érezzük, hogy ez a típusú székek a Zeneakadémiától elválaszthatatlan.

■ *A nézőtéri székekre sokkal több panasz volt. Mi lesz a változás?*

– Nagyobbak lesznek, ezáltal a nézőtér befogadóképessége körülbelül 200 fővel csökken. Megnöveljük a széksorok közötti távolságot, és az egymás melletti székek távolságát is, ezzel növelve a komfortfokozatot. Kivételt az erkélyeken lévő székek képeznek, mivel az ívek miatt oda nem lehet nagyobb székeket betenni.

■ *Lesz-e olyan változtatás, ami az akusztikát befolyásolja?*

– Egy külön szakértői csoport csak azon dolgozik, hogy a változtatások ne befolyásolják a teremakusztikai viszonyokat. Ez érvényes a székcserékre, ami nem is biztos, hogy csere lesz, most abba az irányba tartunk, hogy a régi alkatrészek felhasználásával alakuljon ki az új széksor. De érvényes ez a pódium-felújításra is, amellyel kapcsolatban egy műszaki egyetemi szakértői csoport másfél évig csak azon dolgozott, hogy a pódium jelenlegi viselkedését lemodellezze, és a tervezett megoldásokat ugyanerre az állapotra meghatározza.

■ *Hangversenyek alatt az utcazajból legfeljebb szirénát lehetett hallani, annál erősebb volt a folyosói zaj besűrűsödése.*

– Ezzel a problémával tisztában vagyunk, és amennyire a műemléki keretek engedik, annyira igyekszünk ezeket a hanggátlási problémákat megoldani. Ez zömében a nyílászárókat érintő kérdés, a nagytermi közönségforgalmi ajtóknak jelenleg gyakorlatilag nincs hangszigetelése. Ezeket szeretnénk úgy felújítani, hogy megfeleljenek az elvárt követelményeknek.

■ *Mekkorák lesznek a zenekari öltözők?*

– Lényegesen nagyobb öltözőkapacitás lesz az épületben, mint eddig. Lesz két nagyméretű csoportos öltöző az alagsorban, amelyekből az egyik kettéválasztható, tehát meg tudjuk oldani kórus és zenekar együttes elhelyezését is. Ezekhez külön vizesblokk tartozik majd. A földszinten lesznek a szólítoöltözők, négy hagyományos (vizesblokkal, zuhanyzóval), és az eredeti művészszoba, amely egy elegáns művész-társalgó funkciót kap.

■ *A kisterem lényegesen változik?*

– Olyannyira, hogy ott az eredeti állapot visszaállítására törekszünk. Például volt zenekari árok – ennek a kontúrjai ma is jól láthatóak – amely az eredeti helyén lesz helyreállítva... Csupán annyi lesz a változás az 1907-es állapothoz képest, hogy egy korszerű alsó gépészettel fogjuk tudni mozgatni a zenekari árok magasságát. A kisteremnek nagyon gazdag volt a díszítőfestése. A világos szín adott volt, hatásában a nagyterem ellentétéként is mondhatjuk. Ezt a világos alapon sötétebb díszítőfestést vissza fogja kapni. Fényképek alapján újragyártjuk azt a két csillárt, amelyeket feltehetőleg karbantartási nehézségek miatt elég hamar leszereltek.

■ *Vannak-e olyan megoldások, amelyek nem kivitelezhetők, pedig szükség volna rá, mondjuk műszaki, vagy műemlékvédelmi okokból?*

– Műszakilag mindenképpen jót tenne az épületnek, ha nagyobb lehetne a közönségforgalmi terület. A már említett okok miatt kisebb területen kellett építkezni, ennek nyomait magán viseli az épület. Szerencsére a megoldás így is rendkívül elegáns.

■ *Úgy tudom, hogy hangmérnökként rendkívül sok felvételt jegyez, nyilván személyesen is kötődik a Zeneakadémiához. Mi a legkedvesebb, legszebb része a munkájának?*

– Minden nap van ennek a munkának egy pici szelete, amiért az ember úgy érzi, hogy

érdemes, és kell is ezt csinálni. Most éppen az orgonabontás kapcsán, amikor előkerülnek a nyomok, egyértelműen megmutatva, hogy 1907-ben hol volt az orgona, és látszik a padlón, hogy valóban ültek diákok akkor az orgona karzaton. Ennek nyomait egyébként az irattárban is megtaláltuk, sőt, azt is lehet tudni, hogy botrány volt, mert a diákok a közönséggel szemben számfűlet mutattak koncert közben. Ezért telepítették át őket a 2. emeletre. A kihasználatlan tér miatt az 1967-es átépítéskor előrébb hozták a hangszert.

Nagyon megtisztelő és felemelő ebben a folyamatban részt venni. Különleges motivációt ad, hogy az üzemeltetési oldalról kerültem ide. Sajnos Magyarországon ritka az a helyzet, amikor az üzemeltető a tervezés pillanatától részt vesz a munkában. Ez korábban a Művészetek Palotájában sem tudott megvalósulni. Mi az első perctől kezdve ott voltunk, és el tudtuk mondani az igényeinket. Ez valószínűleg hozzájárul, hogy funkcionálisan nagyon átgondoltak a tervek. Az átgondoltság tükröződik a Wesselényi utcai új épületben is.

■ *A jelen állás szerint mikorra számolja, hogy tényleg meg fog nyitni a Zeneakadémia?*

Az ismert okok miatt a tervezett időpont már többször változott. A kivitelezővel kötött szerződésünk alapján 2013. március végén át kell adniuk az épületet. Ez alapján a 2013–2014-es hangversenyévad elindulhat a Zeneakadémián.

W. J.

ÖN IS LEGYEN ELŐFIZETŐNK!

A Magyar Szimfonikus Zenekarok Szövetségének, valamint a Magyar Zeneművészek és Táncművészek Szakszervezetének közös szaklapja

Megjelenik: évi 6 alkalommal, 2011-ben előfizetőknek: **2300 Ft/év**

Eljut: a magyar szimfonikus zenekarokhoz, zenei intézményekhez és a zene iránt érdeklődőkhöz.

Foglalkozik: A magyar és külföldi zenei közélet aktuális történéseivel, szakmai érdekességekkel, hangverseny-kritikákkal, zenetörténeti írásokkal, hangszertörténettel és a zenészek egészségi bántalmaival, illetve azok megelőzésével és gyógyításával, valamint hangverseny-programokkal. Interjúk, friss hírek és hangversenyprogramok online is olvashatók: <http://www.zene-kar.hu/>

Megrendelhető: e-mailben: info@zenekarujsg.hu

Rita Gerlach-March/Lorenz Pollmann

A harmadik finanszírozási forrás

Lehetőségek a zenekarok bevételeinek növeléséhez

Az állami alapfinanszírozás, valamint az adományok és szponzorálások mellett a saját bevétel a kulturális intézmények lényeges bevételi forrása. Cikksorozatunk a zenekarok lehetséges saját bevételeinek formáit és lehetőségeit tárgyalja. A zenekarok számára más finanszírozási forrásoktól való függetlenségük érdekében stratégiai cél lehet a saját bevételek részarányának növelése.

Különbséget kell tenni az elsődleges és másodlagos sajátbevételek között. Elsődleges bevételnek számít pl. a zenekar bevétele koncert-jegyek eladásából vagy pedagógiai programokból. Másodlagos bevételnek számítható a kereskedelmi tevékenység, kávézó vagy bár működtetése, terem bérbeadása és egyebek.

Egy zenekar produkcióinak értékesítése szempontjából a vevőkör igényeinek felmérése alapvető feladat. Ezt követően a különböző marketing-módszerek felvázolása következik, amelynek mindenkor a szisztematikus menedzsment-eljárás részét kell képeznie. Alkalmazása nem történhet meg gondolatlanul, annak mindenkor átfogó piaci és környezeti analízisre kell épülnie. E célból a piackutatás ill. hangverseny-látogatók összetételének elemzése elengedhetetlen, amely gyakorlat a zenekaroknál ma még nem általános. Egy zenekar sajátbevételeinek optimalizálása a szolgáltatás – ár-értékesítési – valamint kommunikációs-politika kialakítása alapján történhet.

Szolgáltatás-politika

A szolgáltatás-politika magában foglalja egy zenekar alap- és kiegészítő tevékenységének analízisét, tervezését, kölcsönhatásait és kontrollját. Ide számít az új programok fejlesztése és kínálata. Példa egy új szolgáltatásra a Berlini Filharmonikusok digitális koncertterme, amely a koncertélvezetet élőben az interneten keresztül teszi lehetővé. Egy másik példát azok a zenekarok mutatnak, amelyek vezető személyiségeknek rendeznek szemináriumokat, ahol menedzserek a dirigálásról szerezhetnek tapasztalatot. Az új

média alkalmazása, mint pl. a Smartphone Application a New Yorki Filharmóniánál, szolgáltatás-innovációnak tekinthető. A szolgáltatás-politika további eljárásai közé tartoznak az ajánlatok variációi (pl. művek bevezető előadásai közbeni gasztronómiai kínálat), amelyek alkalmazkodnak a különböző célcsoportokhoz és látogatói igényekhez (pl. várandós anyák vagy kisgyermek számára rendszeresített bérletek vagy egyes koncertek). A közönség vonzására a különböző célcsoportok számára összeállított kedvezményes bérleti ajánlatokkal nyílik lehetőség. A bérlet-variációknál azonban könnyen kialakulhat az áttekinthetlenség. A Chicago Symphony Orchestra erre egy különleges bérletformával reagált: A „Create Your Own Series” mottó alatt a látogatók 20 százalékos kedvezménnyel öt-tíz koncertből álló egyéni bérleteket állíthatnak össze.

Alapszolgáltatás (elsődleges bevételi forrás)

- Koncertek
- Koncert-bevezető előadások
- Zenepedagógiai programok/pedagógiai aktivitások (még) nem koncertlátogatók számára is

Kiegészítő tevékenységek (másodlagos bevételi forrás)

- Programfüzetek
- Zenekari magazin
- Ruhatár
- Parkoló
- Gyermekfelügyelet
- Vezetés az épületben
- Próbálátogatások
- Beszélgetések művészekkel
- Koncertutazások
- Workshopok, szimpóziumok
- Teremkiadás vendégzenekaroknak vagy külső rendezőknek
- Nyilvános kávézó (általában belvárosi helysín esetében), gasztronómia
- Zenekari shop:
 - CD-k és DVD-k
 - Levelezőlapok és plakátok
 - Muzsikusokról, zeneszerzőkről és művekről szóló irodalom
 - Kották
 - Kereskedelmi cikkek zenekari logóval
- Más kulturális intézményekkel való kooperáció

Árpolitika

Árpolitika alatt mindaz az eljárás értendő, amelyeket egy zenekar program-ajánlatánál kialakít. Ez függ egyrészt kultúrpolitikai feladataitól, másrészt a magas, közép és alacsony árfekvésű jegyek konkrét ajánlatától. A zenekaroknál tipikus differenciálás a közönség fizetőképessége szerinti besorolás (pl. diákjegyek, családi jegyek, stb.). Az ár-variációknál a kiválasztott jegyek árát időlegesen megemelik (pl. jótékonyági koncertek), vagy csökkentik (pl. maradék jegyek). A zenekarok sokoldalú tevékenységénél adódik a lehetőség egy csomag-árra (pl. koncert jegyek és imbisz a szünetben). Ezek a kínálatok külső partnerekkel kooperálva is elképzelhetők. Példák erre: koncertlátogatás mellé menü és hotelszállás valamint ünnepi ár vagy pl. opera & múzeum kombi-rabatt jegy, sokoldalú kulturális érdeklődés felkeltésére vagy potenciális új közönség megszólításához.

Értékesítési politika

Az értékesítési politika számos olyan eljárást foglal magában, amelyek a zenekari teljesítményt és a publikumot szolgálják. Mivel a zenekar alaptevékenysége (koncert vagy ismeretterjesztés) szellemi aktivitás, nem lehet közvetlenül értékesíteni. Ezért a terjesztési politikai eljárás a zenekaroknál a szolgáltatási ígéret dokumentációjára (pl. koncertjegyek vagy bonok) szorítkozik. Ezen túlmenően ide számíthatók az összes materiális többleteljesítmények (programfüzetek vagy hirdetések). Az értékesítésnél meg kell különböztetni direkt és indirekt értékesítést. A direkt értékesítésnél közvetlen szolgáltatás és ellenszolgáltatás jön létre a zenekar és a közönség között. Példa erre a jegyeladás a zenekar honlapján keresztül, a saját jegyiroda, az esti jegypénztár vagy a zenekari shop árusításai. A zenekar produktumainak indirekt értékesítésén a közvetítőn keresztül történő disztribúciók, mint pl. független jegyirodák, utazási irodák, hotelek, turista irodák, elővásárlási helyek, könyvesboltok és iskolák értendők. Az eladhatóság nyilvánvalóan növelhető egy differenciált értékesítési szisztémával. Különösen a könyvesboltokkal és áruházakkal való kooperáció, ahol a zenekari shop cikkeinek árusítása történik, alkalmas új cél-

csoport figyelmének felkeltésére. Itt olyanokra is számítani lehet, akik még nem tartoznak a koncertlátogatók közé.

Kommunikációs politika

Kommunikációs politika alatt az információknak a célcsoport érdeklődésének felkeltésére irányuló tervszerű közvetítését kell érteni. A kommunikáció jelentősége magától értetődik. Ha a közönség a zenekar programjairól nem szerez tudomást, nem is érdeklődhet iránta. A kommunikációhoz egy zenekarnak sokféle eszköz áll rendelkezésére. Ide számítanak a hirdetések, sajtó-tájékoztatók, direktmarketing, események, személyes árusítás, on-line kommunikáció és egyebek. Ehhez manapság már nemcsak a zenekar honlapja tartozik, ha-

nem új lehetőségként a szociális média-alkalmazások, mint pl. a Facebook. Így például „ízelítőként” DVD részletek jelenhetnek meg a YouTube-on, amelyeket kommentárok és további ajánlások követhetnek. A Twitter mikroblog-szolgáltatásának útján rövid lejáratú rabatt akciók hirdethetők meg és egy zenekari blog-ban egy CD-felvétel háttér története is ismertethető.

Kitekintés

A felsorolt lehetőségek példával szolgáltathoz, hogy milyen sokszínű módon lehet egy zenekar saját bevételeit növelni. Az operatív marketing bemutatott négy eszköze mindazonáltal nem tekinthető egymástól elkülöníthető területnek, hanem stratégiaileg kell őket alkalmazni. Azon kívül a marketing

eszközök bevetését nem lehet egyedül siker-garantálnak tekinteni. Példaként említhető, hogy az USA közpénzből alig támogatott zenekari finanszírozásukat a különböző forrásokból személyiségek részvételével, mint pl. egy neves muzsikussal vagy menedzserrel/vállalkozás-vezető segítségével biztosítják. Azon kívül egy zenekar költségvetésének a 85 százalékát kitevő személyi kiadások mellett az egy százalékos növekedéshez a jegyárakat rögtön négy-öt százalékkal kell emelni. Minden külső megszorítás mellett, amelyhez pl. a jegyárak és honoráriumok értendők, a bevétel növelése egy nehéz, de mindig fontosabbá váló vállalkozás. A sikerhez vezető úton azonban továbbra is nagy szerepet játszik a zenekar minősége valamint programjainak igényessége és dramaturgiája.

Sven Scherz-Schade

Kihasztnátlan potenciálok?

Közpénzeken kívüli finansziális lehetőségek

A német zenekari élet sokrétegűségével és sűrűségével még mindig világszerte egyedülálló. Magját képezi a 133 közpénzen fenntartott zenekar. Néhány éve azonban súlyos nyomás nehezedik rájuk, jövőbeni támogatásuk érdekében új utakat kell keresniük. A szponzorálásnak, adományoknak és a saját bevételek növelésének nőtt a jelentősége. Vajon milyen lehetőségek adóttak erre egy zenekar számára? Az előnyöket és hátrányokat mérlegelni kell.

A jövőbeni kulturális támogatásról szóló eszmecsereket egyre nagyobb szerepet kap az ún. „harmadik forrás”. A helyi és állami közpénzekből fenntartott operaházaknak, színházaknak és zenekaroknak alapvetően lehetőségük van a támogatásokat pénz vagy szakmai teljesítés formájában egy „harmadiktól” is megszerezni. Ezek elsősorban szponzorok, alapítványok és privát személyek, amelyek gyakran egy-egy intézményhez kötelezik el magukat. Az elmúlt három évben az egyes intézmények mellett működő támogatást-szervező egységek – ami tisztán finansziális szerepüket illeti – a teljes kulturális területen hatalmas jelentőségre tettek szert. Szinte minden nagyobb kulturális intézménynek van szponzori részlege. Itt ön-

kéntesek működnek közre, akik különböző tevékenységekkel támogatják „saját” intézményüket. Többek között pénzszerzéssel foglalkoznak. „A baráti-körökről szóló tanulmányunk szerint a Szövetségi Köztársaságban ezek a szervezetek átlagban a kulturális intézmények költségvetésének 14 százalékát adják” mondja Stephan Frucht, a Német Gazdasági Kultúrkör üzletvezetője. Kulturális területen a privátgazdasági részvételt itt különös figyelem kíséri. Így a Kultúrkör a Handelsblatt újsággal és a Kölni Egyetem Kereskedelmi Kutató Intézetével kooperálva 2010 áprilisában tanulmányt hozott nyilvánosságra *Vállalati kulturális támogatás Németországban* címmel.

Matching Funds

Aki valaha foglalkozott kulturális statisztikával, tudja, hogy milyen nehéz a 16 szövetségi állam privát kulturális támogatásáról megbízható adatokat szerezni. A Kultúrkör tanulmánya azért is példaképpül szolgál, mert itt a tudományos módszer érthető és követhető. Ez sajnos nem mindig természetes, mivel a kulturális terület fejlődő kommercializálódó (üzleti alapokra helyező) folyamatában számos „consulter” és kulturális menedzser-tanácsadó nyüzsg, és „komolytalan” vagy „tudománytalan” tanulmányokat produkál. Az említett tudományos vizsgálati módszerre alapozott tanulmányhoz 5100 vállalatot szólítottak meg, 315 küldte vissza a kitöltött kérdőíveket. 265 ezek közül úgy nyilatkozott,

hogy foglalkoznak kulturális támogatással. A tanulmány eredménye a megkérdezettek erre a körére támaszkodik, ugyanis ebből világosan kitűnik, hogy a zenekari kultúrát érintő zenei terület és a zenés színház a vállalatoknál a legmagasabb értéket képviseli. „Ez a leggyakrabban támogatott kulturális terület” mondja Stephan Frucht: „Eredményeik szerint a vállalatok 71 százaléka a zenét vagy a zenés színházakat segíti.” Ezek fontos harmadik forrás adományozók. Bizonyos feltételek mellett még adakozóbbakká válnak, ha az intézmények – mint ahogy ez például Niedersachsenben történt – lehetőséget adnak egy úgynevezett Matching Fund-hoz csatlakozni. Egy ilyen alap egy fajta adományozási versenyt gerjeszt. Amennyiben az intézmény a privát-gazdaságból talál egy harmadik forrás adományozót, amely egy bizonyos összeget kilátásba helyez, lehetőség van arra, hogy közpénzekből egy ilyen alaptól ezt az összeget még egyszer megnyerje. A közpénzekből bázisfinanszírozásként mint „első forrás” kapott támogatást és az adományozóktól és szponzoroktól („harmadik forrás”) elnyert hozzájárulást az állam mint „második forrás”-kiegészítést rendelkezésre bocsátja. Ilyen módon a pénzek megnegyszeresződhetnek. Egy ilyen Matching Fund-ot egy operaház vagy egy zenekar az önkormányzatokkal vagy szövetségi államokkal együtt hozhat létre, és a privát gazdaság oldaláról több partner csatlakozhat hozzá. Stephan Frucht meg van győződve arról,

hogy „itt még nagyon sok lehetőség nyitva áll.”

Deficit-finanszírozási készpénzajándék

A német zenekari területre pillantva kitűnik, hogy a harmadik forrás megszerzésének eljárása a menedzsmentben különbözőképpen valósul meg. Ahhoz, hogy a pénzszerzéssel szisztematikusan és tartósan foglalkozzanak, a zenekari vezetőségnek valószínűleg nincs szüksége egy külön osztályra. De ehhez előfeltétel felelősségteljes munkatársak alkalmazása. Hogy aztán ezeknek professzionális „fundraisereknek” és marketing szakembereknek kell-e lenniük, az adott személyzet kvalitásától függ. Stephan Frucht szerint lényeges a vállalkozók vagy mecénások „nyelvének” ismerete. Nagy előny, ha a zenekarban valaki kontaktszemélyként használható. Egy művész ugyanis egy harmadik forrás-adományozó szakmailag felkészült marketingszakemberrel szemben tekintélyt jelent. Bizonyos helyzetekben a művészi aura döntő szerepet játszik.

Az 1990-es években a zenekarok jogi formájáról sok eszmecsere folyt, ahol a privát gazdasági elkötelezettségre való tekintettel a kft. gyakran előnyösebbnek tűnt a városi regionális saját üzemeltetésű vállalattal szemben. Ma azonban tudjuk, hogy ez általában nem így van. Ha a kft.-be tömörült tagok nem értenek egyet, a kft. üzletfejlődése hamar megtorpanhat, sőt – jelenlegi formájában – meg is szűnhet. Menedzsmentjét tekintve a kft. „flexibilisebb”, mivel a munkahelyeket gyorsabban lehet betölteni, mint az állami/községi vállalatoknál, miközben azok hamarabb meg is szüntethetők. A zenekarok számára alkalmas jogi formaként az ún. „nem tipikus alapítvány” bizonyult. Eszerint a modell szerint

működnek ma a Berliini Filharmonikusok. Egy ilyen alapítványt nem lehet megszüntetni vagy törölni, mivel azt egy „határozatlan mindig”- re (ún. örökigényre) alapították. Nem rendelkezik számottevően saját tőkével, pénzeszközeit az éves, mindenkori fenntartó – itt a Berlin tartomány – által juttatott ellátmányból nyeri, amit többéves turnusban állapítanak meg. Az alapítványba mindenki annyit fizet be, amennyit akar.

A kulturális intézményeket támogató vállalatok szemszögéből nézve a zenekarok jogállása nem játszik szerepet. A vállalatok csupán akkor reagálnak rendkívül érzékenyen, ha észreveszik, hogy a mindenkori jogi forma mögött az első forrást juttató politikai akarat hiányzik. A mecénások, adományozók és szponzorok az ún. deficit finanszírozásban nem kívánnak részt venni. Ezek minden bizonnyal mérgesen vonulnak vissza akkor, ha egy zenekar a költségvetését például harmadik forrásból megtámogatja, és az állami fenntartó ezért a hozzájárulását csökkenti. Ez alapvető tapasztalat a privát kulturális finanszírozás területén.

A privát kulturális finanszírozásnak ezért adózás szempontjából vonzóknak kell lennie. Itt a közhasznú ill. adózás szempontjából kedvező struktúrák előnyt élveznek. A közhasznúsági jog 2007. évi reformja óta az adományok és alapítványok Németországban működésbe léptek. Évente mintegy 1000 alapítványt hoznak létre. Ezek valódi, tőkével ellátott alapítványok, amelyek kamata szolgál a mindenkori adományok alapjául. Azzal, hogy a bankok kamat-százaléka változik, természetesen számolni kell. A 2008-ban alapított Siemens Alapítvány tőkéje például mintegy 500 millió euró. Van az afrikai civiltársadalmi elkötelezettségű osztálya mellett egy

kulturális, egyebek mellett német szólisták támogatására létrehozott munkaterülete is.

„Hab” nélkül nincs torta

Amint azt a deficit finanszírozás példájánál láttuk, a privát kulturális finanszírozás hamar határokba ütközik. Vajon hol lehetséges, hol van értelme? Ezek csupán egyes projektek lehetnek, mint pl. gyerekeknek, fiataloknak adott-koncertek, amelyek az adományozók imázsát leginkább fényezik? A Kultúrkör tanulmánya szerint ez nem bizonyítható. „A vállalatokat éppen úgy érdekli az intézményi támogatás”, mondja Stephan Frucht. A tanulmány rezüméje szerint mindezek ellenére érvényes: az alapfinanszírozás az állam feladata. Egy operaháznál például a történelmi ingatlan fenntartása alapvető feladat. Ha az opera azonban az előcsarnokban szebb díszítést, vagy a nézőterre kényelmesebb székeket szeretne, ez már a privát adományozók, – nemcsak vállalatok, hanem privát személyek – körébe tartozik. Németországban ilyen kezdemények alapján valószínűleg ezrelék újultak meg színházakban és hangversenytermekben a székek. Ezzel bizonyosságot nyert, hogy a privát kultúra-finanszírozás ugyan nem jelent alapellátást, de semmi esetre sem „hab a tortán”, ami akár elhagyható is lenne. Az elvárásoknál a kulturális intézmény és a harmadik forrás adományozója közötti kapcsolat is számít. Stephan Frucht: „Ha itt csupán a pénzszerzésre törekednénk, nem sokra jutnánk. Jobb ha a művészeti produktum márkáját helyezzük magasabbra, akkor a fundraising* is egyszerűbb.

* A fundraising jellegzetesen amerikai tevékenység, amely társadalmi erőforrások mozgósításával igyekszik kiegészíteni vagy teljes mértékben fedezni egy-egy feladatot költségvetési keretben

Peter Gartiser

A jegyár nem játszik szerepet?

Zenekarok és koncert-központok árpolitikája és árképzése

A kulturális rendezvények árképzése nem követ felismerhető szabályokat. Vajon ez a „költségek + X” kalkulációk eredménye? Vagy ez a verseny követelte ár, egyszer éppen felette, egyszer éppen alatta? Olyan ár ez, ami felett egy grémium, a fenntartó vagy a finanszírozó, esetleg az önkormányzat dönt? Vagy ez egy olyan összeg, amit a vásárló kész megfizetni?

Mialatt a létfenntartási költségek az elmúlt húsz évben 32,3 (az elmúlt tíz évben pedig 15,5) százalékkal emelkedtek, a szabadidő, szórakozás és kultúra költségei átlagban 11,6 százalékkal növekedtek. A koncertek és színházak állami szolgáltatói kerek tíz év óta erős nyomás alatt állnak. Ennek oka a rendezvények aránytalanul megnövekedett számában keresendő. Ugyanakkor a klaszszikus koncertek, zenés színházak, színházak és musicalek kereskedelmi műsorszolgáltatóinak a sztárkoncertekhez sikerült

magas jegyárakat érvényesíteniük. Vajon elmulasztották az állami szervezők áraikat a piaci környezethez passzítani? A saját bevételek növelésénél a jegyáraknak nincs döntő szerepe? Vagy az intendánsok a rendezvények kihasználtságát az árak emelésétől féltik?

A német színházak teljes bevételének a belépődíjak átlagban 12 százalékat teszik ki. Az elmúlt tíz évben ezt a kvótát marginálisan emelni lehetett. Az árak emelése egyébként jelentéktelen szerepet játszott, a lényeg-

ges a rendezvénykínálat következtében megnövekedett jegyeladás volt. Mindenesetre kitűnik, hogy az árképzést a bevételek növelésére még nem minden zenekar-nál és koncert-központnál használták ki.

A vásárlók érdekeinek figyelembe vétele

Az árpolitikában nem kevés esetben „a megérzett árszínvonal” dönt. Előző szezonok tapasztalati tényezői szerint állapítják meg, hogy egy városban milyen árszínvonal honosodott meg. Az áremeléseket a hiányos kihasználtság miatti nagy félelem miatt érthetően kerülnek. Az ár és jegyértékesítés kapcsolatát azonban a következő módszerek differenciáltabban segítenek megtervezni:

- A jegyeladás szisztematikus megfigyelése az elővásárlástól kezdve, és minden információ kiértékelése. Például: mely ár-kategóriájú jegyeket adják el legelőször? A legdrágábbtól az olcsóbb felé haladva kiderülhet, hogy a felső kategória árait csekély mértékben magasabban is megállapíthatták volna.
- Egy belső ellenőrzési rendszer dokumentálja a magasabb árú jegyek eladásának tapasztalatait. Milyen emelést fogadnak el „zokszó” nélkül, hol fekszik az ár-optimum? A rendezőknek szisztematikus fel kellene mérniük saját tapasztalataikat az „árkelendőség-relációról” és pontos ismereteket szerezniük a vevőkör magatartásáról.
- A rendszeres kereslet-felmérés tájékoztatót jelenthet a helyes árpolitika meghatározásához. Jó tapasztalatok vannak az ún. fókusz-csoportokkal, a publikumból létrehozott reprezentatív személyiségcsoportokkal, akikkel a programról, művészekről a szolgáltatásról és marketingről, az árkialakításról rendszeresen beszélnek. Amennyiben eközben kiderül, hogy az ár „megfelelőnek” találtatott, ha a jegyárakra spontán nem emlékeznek, ha a kedvezmények előnyei, esetleg bérleteknél, nem ismeretesek, előjel lehet arra, hogy az ár „nem játszik szerepet” és egy óvatos áremelés végrehajtható.
- A (kulturális-) rendezvények piaci környezetének szisztematikus megfigyelésénél sok városban éppen a privát koncert-rendezők veszik át az árvezetést, és megmutatják, a kulturális rendezvényeknél a piacon mely árnívók kivihetőek. Az állami rendezők nem mindig engedhetik meg maguknak az árak ilyen magas szintjét.
- Egy marketing adatbank jól kimutathatja az ár és jegyeladás (kihasználtság) között-

ti kapcsolatot különböző kritériumok szerint: a résztvevő karmesterek és szólísták (szuper-sztár ill. művészek nemzetközi, nemzeti, regionális jelentőséggel), program (a rendezvény napja, hétköznap, ünnepek és vakációk), konkurens események (futball-világbajnokság, stb.) és a rendezvény helyszíne.

- Egy marketing-adatbank létrehozása és rendszeres „etetés” érvényes adatokkal alátámasztja a „megérzéseket”.

Az árkialakítás eszközei

Mely ár megfelelő és olcsó? A vevőknek a kiskereskedelem kerekén két tucat standard termékének ára van a fejében. Ennek a „KVI – Key Value Items”-nek alapján állapítják meg egy üzlet árnívóját. Kulturális rendezvényekre átvetve, ez az orientálás csak csekély mértékű, mivel a programok és művészek változnak. Egy koncert abszolút árait vagy egy bérletét megtanulják, a mögötte álló ráfordításokat általában alig számítják. Egyedül egyes sztároknál törhető át ez a keret. Anna Netrebko vagy Anne-Sophie Mutter szólókoncertjénél egy jelentősen magasabb árat jobban elfogadnak, mint a város soktagú szimfonikus zenekarát egy neves karmesterrel. Az árakat lokálisan bírálják el. Ha az azonos koncert, azonos programmal és azonos fellépőkkel a Salz-burgi Ünnepi Játékok alkalmával hangzik el, zokszó nélkül kifizetnek 250 eurót, miatt ennek „otthon” maximum 98 euró lehet az ára.

A koncertlátogatók orientációját szolgálja ezért az ármegosztás, amely az első helykategoria magasságával a művészi nívót és a rendezvény társadalmi értékét rögzíti, és az árak ügyes elosztásával az utolsó helykategoriai alacsony árakkal jelzi, hogy a koncert minden szociális népcsoport részére elérhető. Ehhez a helykategoriai szerinti vertikális árelosztáshoz hozzá adódik a horizontális, a rendezvénykategoriai szerinti elosztás. Az operaházakban már régen kipróbálták, a zenekarok és hangverseny-centrumok is rájöttek, hogy program-ráfordításaikat az ár-kategoriai differenciáltan tükröztessék, pl. kórusprojektek vagy különleges vendégek és szólísták esetében. A vevőknek ez először is egy olyan árdimenziót jelent, amit meg kell tanulniuk és egyúttal el kell fogadniuk, ha azt megfelelő indoklással látják el.

Az árképzéshez tartozik a kedvezmények és előnyös szolgáltatásoknak a törzsvetők számára jogosan kitalált rendszere. A német koncerttermekben és színházakban azonban olyan igényes feltételeket isme-

rünk, amelyek nem helyesek és nem bevétel-növelők. Íme, néhány tapasztalat tanácsadói praxisunkból:

- A bérlet a kulturáltan érdeklődő és rendszeresen koncertre járó, kényelmetlen programot is elfogadó és mindig ugyanazon a helyen ülni kívánó vevőkhöz tartozik. Ők már korán döntenek a jegyvételről, ennek fejében előnyt élveznek az ár tekintetében és a rendezők számára a programban, marketingben és kihasználtságban tervezési biztonságot jelentenek.
- A bérletesek és egyúttal a ház legfontosabb vevői azonban állandó „megszólításnak” vannak kitéve: a bon, amelyet egy bérletes koncertért cserébe adnak; a bonfüzet, amelyet, mint előfizetési lehetőséget adnak el; a koncert- vagy színház-kártya, amely kedvezményt nyújt, amely még az esti pénztárnál beváltható és ami a bérlet árelőnyét már messzemenően nem teszi vonzóvá, ugyanis mint színházi bérletes a jogosultsága ugyanazon előnyökkel az operára és koncertre is átvihető. Így egy színházi bérlet négy előadással kilenc euróért (a legolcsóbb ár-kategória) igazolványként a zenés színház és koncert minden előadásának kedvezményére és ott minden helykategorira érvényes. A legszebb az, hogy: még négy családtagot vagy barátot is magukkal hozhatnak ugyanazon feltételek mellett.
- Minden előny ügyes kombinációjával az egyes jegyárakból 80 százalékig vezethetőek le a kedvezmények. A németországi állami kultúra-szervezők üzleti feltételei a mindig legkedvezményesebb árak „vadászainak” tág területe! Az egy előadásra szóló jegyet vásárló, aki a teljes árat megfizeti, az ostoba. A bevétel pedig a lehetőségek alatt marad. Míg az elmúlt tíz évben a hangverseny-látogatások kerek 15 százalékkal növekedtek, a jegyértékesítés 30 százalékkal növekedett. Eredmény: csökkenő kihasználtság. A legjobb jegyár-politika sem használ tehát, ha túl sok a jegy és rendezvény-ajánlat. A teljes jegyvolumennek az igényeknek kellene megfelelnie.

A rossz kihasználtságtól való félelem sok koncerttermet visszatart attól, hogy igazságos és megfelelően tartott árszisztémát vezessen be. Ellenkezőleg, általában rövid távú marketing-akciókkal próbálják a házat mindenféle eszközzel megtölteni. Legyen ez egy erősen kedvezményes ár egy újsághirdetés kuponjával, egy „5 euró minden

helyre” akció vagy bonok és szabadjegyek osztogatása – a vesztesek a fizetős publikum, a ház bevétele és a művészet, amely el lett kótyavetyélve. A kihasználtsági vagy „Yield” menedzsment valójában még nem érte el a kultúrát. Mialatt a Lufthansa naponta alkalmaz 1500 árváltozást, hogy kihasználtságot és bevételét optimalizálja, a rendezők relatíve rugalmatlanok. Azonban egy igényorientált árki alakítás meggondolandó volna, amely a jegyvásárlásnál a korai döntést jutalmazza és növekvő kereslet mellett az árat emeli. Az igény-előrejelzés modell, egy adatbankon keresztül figyelve, a kihasználtság menedzsmentet optimalizálni tudná. Egy ezzel kapcsolatos korlátozott jegykontingens nyújthatná az első tapasztalatot, hogy miképp válhatna a jegyár a kihasználtság-eszközzé. A Szentpétervári Mariinszki Színház ezt a rendszert évek óta sikeresen használja.

Összegzés

Mit jelent egy jó árpolitika? Először is a jegyvétel üzleti feltételeit optimalizálni kell és a bérletet a rövid döntésekkel szemben világos előnyökkel meg kell erősíteni. Ebben rejlenek a legnagyobb lehetőségek a bevétel növelésére. Célul kell kitűzni, hogy a jegyvétel feletti döntés lehetőség szerint messze az előadás időpontja előtt történjék, és a törzsközönség részét pedig jelentősen növelni kell.

A következő lépés egy stratégiai kihasználtság menedzsment bevezetése, amely a váltót állítja az értékesítési és marketing-intézkedések egyensúlya érdekében, és amely a bevétel növeléséhez ugyancsak nagy hozzájárulást jelent. Azután az egyes hely- és árkategóriák kialakítását a piaci környezetre tekintettel kell kidolgozni. Az áremeléseket, tapasztalatunk szerint, csak akkor kellene érvényesíteni, ha a fent említett intézkedések közel a teljes kihasználtságot elérték. De tisztázni kell azt is, hogy a jó árpolitika sem oldhatja meg a túlkínálat és helytelen szezon- vagy ajánlat-tervezés okozta problémákat.

JÓ PÉLDÁK A BEVÉTEL NÖVELÉSÉRE

1. A repülő zenekar

Egy különösen „kövér halat” fogott a kölni Gürzenich-Orchester. 2010-ben, azóta mint „First Global Partner” a német Lufthansa támogatását élvezi. A szponzor öt éven keresztül évente 250 000 euróval járul hozzá az együttes bizonyos költségeihez. Hogy történhetett ez?

Sok zenekar álmodik arról – különösen, ha sokat utazik –, hogy megnyeri a Lufthansát szponzor partnernek. A Gürzenich-Orchester ügyvezető igazgatója korábbi, a lipcsei Gewandhaus-orchesternél szerzett tapasztalatai alapján kezdeményezte azt a koncepciót, amit a Lufthansának sikerrel prezentáltak. Ez tulajdonképpen szokatlanul gyors döntés volt, és jelzés a kölcsönös megértésre. Ebben az üzletben egy szempont különösen jelentős: személyes érdeklődés nélkül nem megy a szponzorálás. Ebben az esetben is ez igazolódott be.

A Lufthansa első alkalommal kötelezte el magát egy német zenekar mellett. A légitársaság ugyan sok éve aktív támogatója a képzőművészetnek és zenének. Mint nemzetközi téren működő vállalat fontos számára a különböző származású emberekkel való kapcsolat. Ez a Lufthansánál éppen úgy történik, mint egy zenekarban a muzikusok, a dirigensek, a szólisták és a publikum között. A cél az emberek összehozása, és mi lehetne ebben a célban nagyobb segítség, mint egy szimfonikus zenekar támogatása, amely az összhangot már eleve prezentálja.

Elkötelezettségénél fogva a konzern részéről ez a támogatás jelentős jelzés a Kölnnel való kapcsolatra. A Lufthansa tradicionálisan kötődik Kölnhöz. Az 1950-es évek elején, a háború után, egy kis iroda volt itt a „csírája” a Lufthansa későbbi fejlődésének. Köln még ma is jogi fővárosa a vállalatnak, ahol több mint 3000 embert foglalkoztat. Ugyanakkor a Gürzenich-Orchester pedig a kedvelt és szeretett „koncertmárkája” Kölnnek, amely 150 éve a város zenekultúrájának középpontja. Egyéb közös jellemzője is van a két félnek, mindkettő elismert, minőségileg igényes képviselője ágazatának. Kölni gyökerei mellett mindkettő nemzetközi téren működik. Még valami kapcsolatja össze őket: az innovációs készség.

A kölni szponzori partnerségnek rendkívüli a formája. A magas finansziális támogatás révén a zenekarnak lehetősége van a piacon célzottan, még jobban pozicionálnia önmagát. Az éves szponzori bevételből erősíti pedagógiai tevékenységét, a gyerekek és fiatalok számára közös próbák, koncertlátogatások, zenei projektek és találkozások formájában.

Nemzetközi hírnevét pedig erősíteni tudja más zenei metropolisokban, fesztiválok keretében. Végül pedig a helyi közönség számára is érzékelhetővé válik a szponzorálás, az évi 40 koncert keretében elsőrendű szólisták, vendégkarmesterek meghívásával. A Lufthansa partnerség nem mindig csak

pénzben fejeződik ki. A légitársaság és a zenekar kölcsönösen hozzájárulnak egymás propagandájához. A Lufthansa használja a logót: „First Global Partner des Gürzenich-Orchesters Köln”, míg a Lufthansa logó a szimfonikus zenekar számos publikációjában és az internetes honlapján is szerepel. Egy bizonyos koncertjegy kontingens a légitársaság rendelkezésére áll, koncertjegy-vásárlásnál elővételi joga van, próbálátogatások és turné kíséret, valamint VIP-rendezvényekhez szóló meghívás előnyeit élvezi. A Lufthansa számára kedvező kapcsolatot jelent ez olyan formában is, hogy üzleti partnereit meghívhatja a zenekar koncertjeire, sőt backstage-élményeket nyújthat számukra a muzikusokkal, dirigensekkel és szólistákkal való találkozások formájában. Ezek mind olyan dolgok, amelyek nem lehet pénzzel megvásárolni. A Lufthansa a zenekar nemzetközi koncert turnéi során az ottani leányvállalatai számára is előnyös lehetőségeket teremthet.

2. „Tégy jót és beszélj róla”

A Berlini koncertközpontot a berlini szövetségi állam finanszírozza, de adományokból és szponzorpénzekből is profitál. Ez utóbbiak részesedése a teljes költségvetésből még csekély. Bár a főszponzor juttatása, az évi félmillió euró, nagy hozzájárulás, de egy szimfonikus zenekar és egy koncertközpont fenntartásának óriási költségeihez képest, mely évente kb. 600 rendezvény tart, nem sok. Az USA-ban szerzett tapasztalatok alapján a koncertközpont mellett 2000-ben egy szponzorálással foglalkozó egyesületet létesítettek, amely egyrészt pénzszerzéssel foglalkozik, másrészt a politika felé jelzi, hogy a ház mögött egy erős szervezet áll. Az egyesület széles hálózattal rendelkezik, az egyes projekteknek megfelelően épít ki partneri kapcsolatokat. Az egyesület mind az egyéni adakozókkal – akik ellenszolgáltatásként pl. egy bizonyos szabadjegy kontingensre tarthatnak igényt, mind szponzoráló vállalatokkal foglalkozik. Ők viszont éppen úgy részesülnek kedvezményekben, mint a privát támogatók. Számukra rendszeres találkozók szerveznek és információkat juttatnak el. Ehhez a körhöz tartoznak cégek vezetőségi tagjai is, akik így elkötelezve érzik magukat a kulturális centrumhoz.

A koncert-központ intendánsa szerint számukra nem az a lényeges kérdés, hogy valaki szponzorként aktivizálódik, vagy az egyesületet adományokkal támogatja-e. Inkább arról van szó, hogy a támogatókat széles körben „testre szabott” projektekkel

hozzák össze. Egy DAX-cég (tőzsdei vállalat), amely 50 000 eurót ad, olyan privát személlyel hasonlítható össze, aki 500 eurót adományoz. Mindkettő fontos.

Az viszont lényeges, hogy a fundraising folyamán az adományozókat és szponzorokat nem szabad előre egy bizonyos „fiókba” bedugni. A potenciális támogató néha egészen egyedi érdeklődés mutat, pl. egy jubileumi előadásnál vagy egy éppen újonnan alapított alapítványnál. Ezért rendkívül fontos a támogatókkal kapcsolatban a rendszeres eszmecsere.

A koncert központ mellett működő egyesület egyik utóbbi eredménye, hogy támogatói segítségével egy új Steinway koncertzongorát tudtak vásárolni. Ők egyébként az éves gyermekopera-gála költségeihez is hozzájárulnak. A zenekari akadémia is egy folyamatos projekt, ugyanúgy, mint a Mozart matiné gyermek-megőrzéssel vagy a „Nyílt ajtók napjai”. Az ajánlatok igen különbözők. Van támogató, aki gyermekhangszerek vásárlásában érdekelt. Egy másik alapítvány pedig a kortárs zene népszerűsítését tartja fontosnak, és pedig speciálisan felnőttek számára. Az ő támogatásukkal finanszírozzák a „2 x meghallgatni” koncertsorozatot. Az alapítványok főleg több évre kötelezik el magukat, míg más szponzorokkal a kapcsolat egy vagy két év után elhal.

Felmerül a kérdés, hogy a támogatók adományai nem veszélyeztetik-e a közpénzek juttatását. A koncert központ intendánsa szerint ez természetesen nem fordul elő, hiszen szponzorok, privát adakozók célzottan bizonyos projekteket támogatnak. A magas személyi- vagy menedzselési költségeket továbbra is szubvencionálni kell, mivel erre a célra nem lehet privát pénzeket találni.

A gazdasági krízis bizonyos mértékig csökkentette az adakozók érdeklődését, de ezt az időszakot a koncert központnak sikerült átvészelnie. A fundraising szektor új terveit egy „fiatalok baráti köre” megteremtésével szeretné megvalósítani. Csekélyebb finansziális hozzájárulásokkal ugyan, de fiatalokkal is bővíteni lehetne a támogatók körét, akik aztán azonosulni tudnának a ház programjával. Ez különösen a pedagógiai jellegű rendezvényeknél fontos. Igen sajnálatos, hogy a politika nem követi a ház illetén koncepcióját, és elhanyagolja az iskolák zeneoktatását. A koncert központok ennek a hiánynak pótlása szempontjából nem tehetőek felelőssé. A közönség nevelése szempontjából nemcsak a gyermekek fontosak, hanem pl. a „Mozart matinék” sorozat alkalmával vasárnaponként igen elfoglalt mene-

dzserek is érkeznek, akik a koncert előtt a családjukkal ott reggelizhetnek. Az ilyen embereket aztán könnyebben meg lehet nyerni támogatóként is. Itt esetleg olyanokról is szó van, akik eredetileg nem voltak a klasszikus zene hívei. A ház természetesen nem kínálhat mindenhol kifliket. A legfontosabb cél az marad, hogy egy új publikumot kell megnyerni bérletes közönségnek.

3. Fundraising az operaházban

A müncheni Bayerische Staatsoper fundraising-programja minden évben majdnem négy millió eurót eredményez adakozó privát személyek és vállalatok jóvoltából. Mi az oka annak, hogy az ún. harmadik forrás összege Berlinben viszont alacsony? Berlin a fundraising szempontjából nehezebb eset lenne? Szakértők szerint a probléma abban keresendő, hogy Berlinben nincsenek tőzsdei cégek. Berlinben minden „jó pénz” az államkasszából származik. A fundraising az azon felüli extra aktivitásokat szolgálja. A berliniek attól is félnek, hogy alapfinanszírozásuk veszélybe kerülhet. Ezért csak az olyan nehezen realizálható projektekre tudnak támogatót szerezni, mint például a zenés színházi fesztivál. Intendánsuk óvatosságra int fundraising ügyben. Ha találni is egy erős tőkével rendelkező vállalatot, nem lehet oda csak úgy betörni a kéréssel, hogy adakozzanak. Itt általában rendkívül sokat számítanak a személyes kapcsolatok. Ami a privát támogatásokat illeti, erről a Staatsoper baráti köre gondoskodik. Az elmúlt szezon végéig volt ugyan szerződésük egy ügynökséggel, amely fundraising feladatot látott el az opera számára, de ez a kapcsolat négy év után mindkét fél közös döntése alapján, különböző okok miatt megszűnt. Arra a kérdésre, hogy most mindent előlről kell-e kezdeni, az intendáns azt nyilatkozta, hogy néhány projekt folytatódhat, de pillantásra a Staatsoper Unter den Linden 2013 évi újrainvitására, egészen más kritériumok játszanak szerepet, mint a jelenlegi kontextus. A Staatsoper a három éves szanálási munkálatok alatt a charlottenburgi Schiller Theater-be költözött. Ezen a környéken található a műszaki egyetem és a művészetek egyeteme. Mindkettővel intenzív kapcsolatban állnak, a Freie Universitätvel hasonlóképpen. Ennek a hálózatnak a keretében sok lehetőség nyílt – kommunikációs szempontból is – mind technikai-tudományos, mint művészeti téren. Ebből a kapcsolatból mindeki profitált.

A kérdés az, miképpen lehet ezeket az innovatív projekteket és a kooperációt újra megteremteni. Mindez még tervezeti szinten van. A műszaki egyetemen és a Telekommal egy audió-vizuális információs rendszer kiépítése folyik, aminek segítségével a látogatók beléphetnek virtuálisan a nézőtérre. Akkor nemcsak azt tapasztalhatják meg, hogy egyes helyekről mennyire látni a színpadot, hanem azt is, hogy onnan hogyan hallani a zenét. Ez egy 3D-minőségű jegyszervizként fogható fel, amely hasznosítja a legújabb akusztikai kutatások eredményét, mivel a mindenkori hangforrásnak a hangzó terület 360 fokos megjelenítéséről van szó. Ezen túl egy olyan projektről beszélhetünk, ami speciálisan a fiatal publikum igényeihez alkalmazkodik. Egy alkotás – legyen az a klasszikus operától egészen az új zenéig vagy jazz – egyes hangszerekig vagy hangszercsoportokig bontható le, egy érintő képernyőn aztán kvázi „rekonstruálni” és újra valami újjá alakítani lehet.

Ha ezután arról beszélünk, hogy a finansziális lehetőségek bővítésére talán nincs is szükség, az intendánsnak az a véleménye, hogy nemcsak pénzszerzésről van szó. Sokkal jobb arra figyelni, hogy kivel lehet kreatív, produktív kooperációt létrehozni, például egy műszaki egyetemen. Ők az ő know-how-jukat nyújtják, az opera a sajátját. Meg kell találni azokat a pontokat, ahol kölcsönösen támogathatják egymást, tudással, ötletekkel. El kell indulni egy intelligens szponzorálás útján. Ha ki kellene fizetni az egyetem információs rendszerét, arra az operaház nem volna képes.

A ház egyéb projektjei kissé prózaiabbak. 2007 óta a Staatsoper a BMW-vel közösen rendezi meg az „Opera mindenkinek” programot. Egyetlen hét végén minden évben 50 000 látogató özönlik a Bebel Platzra élvezni Daniel Barenboimot, a berlini Staatskapelle-t és egy kiváló együttest. A BMW-vel való kapcsolat tovább szélesedik és kiterjed a gyermek- és ifjúsági operára is. Egy hasonló, éppen olyan sikeres kooperációt jelent a Liz Mohn Kultur- és Musikstiftunggal való kapcsolat, amelyik a nemzetközi operastúdiót támogatja. Az egész világról rendkívül tehetséges fiatal énekesek jönnek össze, hogy itt értékes tapasztalatokat szerezzenek és egy sokoldalú repertoárba kapcsolódjanak be. Az ő megjelenésük a Staatsoper színpadán gyakran egyúttal ugrodéskát jelenthet számukra egy nagy karrierhez.

(Das Orchester 2011/5)

BUDAPESTI FILHARMÓNIAI TÁRSASÁG ZENEKARA

Október 28. péntek 19.30

Operaház

Erkel bérlet 1.

Ligeti: Kettősverseny
Brahms: Német Requiem
Vez.: Christoph von Dohnanyi
Szólisták: Szabóki Tünde (szoprán), Horváth Ádám (bariton)
Km.: Bálint János (fuvola), Kiss József (oboa), MÁO Énekkar

Október 29. szombat este 19.30

Operaház

Mabler bérlet 1.

Ligeti: Kettősverseny
Brahms: Német Requiem
Vez.: Christoph von Dohnanyi
Szólisták: Szabóki Tünde (szoprán), Horváth Ádám (bariton)
Km.: Bálint János (fuvola), Kiss József (oboa), MÁO Énekkar

Október 31. hétfő 19.30, MŰPA

Dohnányi bérlet 2

Beethoven: Egmont – kísérőzene részletek
Bartók: Kossuth szimfónia
Moór Emánuel: C-dúr (Kossuth Lajos) szimfónia
Vez.: Kovács János

November 13. vasárnap 11.00,

Operaház

Kodály bérlet 2.

Szóllósy: Transfigurazioni
Rachmaninov: Rapszódia egy Paganini témára Op.43.
Strauss:Till Eulenspiegel,
Rosenkavalier-suite
Vez.: Juraj Valcuha
Km.: Evgeny Bozanov (zongora)

November 14. hétfő 19.30,

Operaház

Dohnányi bérlet 3.

Szóllósy: Transfigurazioni
Rachmaninov: Rapszódia egy Paganini témára Op.43.,
Strauss:Till Eulenspiegel,
Rosenkavalier-suite
Vez.: Juraj Valcuha
Km.: Evgeny Bozanov (zongora)

DUNA SZIMFONIKUS ZENEKAR

Október 1. szombat 20.00

Duna Palota – Színházterem

Duna koncert

Válogatás a legnagyobb magyar és külföldi zeneszerzők műveiből
Vez.: Deák András

Október 7. péntek 19.00

Duna Palota – Színházterem

Őszi bérlet 2.

Rossini: Semiramis nyitány
Mozart: Á-dúr klarinétverseny KV 622
Schumann: 3. Esz-dúr szimfónia („Rajnai”)

Km.: Horváth Péter (klarinét) a 2011. évi Fischer Annie ösztöndíj nyertese
Vez.: Ligeti András

Október 8. szombat 20.00

Duna Palota – Színházterem

Duna koncert

Válogatás a legnagyobb magyar és külföldi zeneszerzők műveiből
Vez.: Deák András

Október 15. szombat 20.00

Duna Palota – Színházterem

Duna koncert

Válogatás a legnagyobb magyar és külföldi zeneszerzők műveiből
Vez.: Horváth Gábor

Október 16. vasárnap 10.30

Duna Palota – Színházterem

Iffjúsági bérlet 1.

A legkisebbtől a legnagyobbig – bemutatkoznak a hangszerek
Vez.: Deák András
Műsorvezető: Zelinka Tamás

Október 22. szombat 20.00

Duna Palota – Színházterem

Duna koncert

Válogatás a legnagyobb magyar és külföldi zeneszerzők műveiből
Vez.: Ménesi Gergely

Október 28. péntek 19.00

Duna Palota – Színházterem

Őszi bérlet 3.

Mozart másként
Rendhagyó koncert a bécsi klasszikus mester, különböző műfajú műveinek (nyitány, énekes számok /áriák, duettek/, zenekari- és versenyművek) egyes részleteiből megszerkesztve.
Km.: Galambos Livia (ének), Káldi Kiss András (ének), Demeter László (fuvola)
Vez.: Deák András

November 13. vasárnap 10.30

Duna Palota – Színházterem

Iffjúsági bérlet 2.

Mesék, történetek Liszt Ferenc műveiben (Mefisztó keringő, Mazeppa, Les Preludes)
Vez.: Deák András
Műsorvezető: Zelinka Tamás

November 18. péntek 19.00

Duna Palota – Színházterem

Őszi bérlet 4.

Ljadov:
Az elvarázsolt tó – legenda op. 62
F. Arimov – E. Nazirova: Koncert zongorára és zenekarra
Prokofjev: Rómeó és Júlia I-II. szvit
Km.: Zohrab Adigeczade (Azerbajdzsán)
Vez.: Deák András

December 3. szombat 19.30

Művészetek Palotája – Bartók Béla Nemzeti Hangversenyterem

Őszi bérlet 5.

Muszorgszkij:
Egy éj a kopár hegyen

Gyöngyösi Levente:
Zongoraverseny (ősbemutató)
Muszorgszkij-Ravel:
Egy kiállítás képei
Km.: Balog József (zongora)
Vez.: Deák András

GYŐRI FILHARMONIKUS ZENEKAR

Október 1., szombat, 19.00

Győr, Richter-terem

Nikisch Artur bérlet

A zene világnapja

Liszt: Mazeppa
Liszt: Esz-dúr zongoraverseny
Dvořák: IX. (e-moll) „Új világ” szimfónia, op. 95
Vez.: Berkes Kálmán
Km.: Kaneko Miyuji (Japán) – zongora

Október 6., kedd, 9.00, 10.30,

14.00, Győr, Richter-terem

Iffjúsági hangverseny

Dvořák: IX. (e-moll) „Új világ” szimfónia, op. 95, 1.,2.,4., tétel
Vez.: Cser Ádám

Km.: a Győri Tánc- és Képzőművészeti Ált. Isk. és Szakközépiskola növendékei

Október 9., vasárnap, 16.00 Győr,

Egyetemi Hangversenyterem

Flesch Károly bérlet

Bolero J. N. Hummel: Esz-dúr
Oktett-Partita
Ch. Gounod:
Petite Symphonie, op. 216
Durkó Zs.: Octet
Km.: Bolero Fúvóegyüttes – Győr

Október 10–14.

Győri iskolák és Richter-terem

Iffjúsági hangversenyek (12 előadás)

W. A. Mozart: Sinfonia concertante, K 364 / III. tetele
G. F. Händel: Sába királynőjének bevonulása / Salamon
J. Pachelbel: Kánon
J. Werner: „Joseph Haydn dél-amerikai kiruccanásai”
W. A. Mozart:
Sinfonia concertante, K 364 / I. tetele
koncertmester és szólista:
Wolfgang Göllner
Km.: Kóczán Péter, brácsa

Október 12. 18.00, Sopron

Liszt Ferenc Konferencia és

Kulturális Központ Liszt-terem

Angyalok, pásztorok, vándorok – angyalok koncert

W.A. Mozart: Sinfonia concertante, K 364 / III. tetele
G. F. Händel: Sába királynőjének bevonulása / Salamon
J. Pachelbel: Kánon
J. Werner: „Joseph Haydn dél-amerikai kiruccanásai”
W. A. Mozart: Sinfonia concertante, K 364 / I. tetele
koncertmester és szólista:
Wolfgang Göllner
Km.: Kóczán Péter, brácsa

Október 22., szombat, 19.00

Győr, Richter-terem

Richter bérlet – „Liszt 200”

Liszt: Krisztus – oratórium
Km.: Kriszta Kinga, Wiedemann Bernadett, Nyári Zoltán, Haja Zolt, Hámos Szabolcs, Szlovák Filharmónia kórusa (karigazgató: Blanka Juhanáková)

Október 29., szombat, 19.00

Győr, Richter-terem

Verdi: Requiem
Vez.: Kobayashi Ken-Ichiro
Km.: Sümei Eszter, Wiedemann Bernadett, Kiss B. Attila, Kovács István, Nemzeti Énekkar (karigazgató: Antal Mátyás)

November 1, kedd, 19.30,

Budapest, Művészetek Palotája,

Bartók Béla Nemzeti Hangversenytere

Verdi: Requiem
Vez.: Kobayashi Ken-Ichiro
Km.: Sümei Eszter, Wiedemann Bernadett, Kiss B. Attila, Kovács István
Nemzeti Énekkar (karigazgató: Antal Mátyás)

November 12., szombat, 19.00

Győr, Richter-terem

R. Wagner: A nürnbergi mesterdalnokok - nyitány
L. van Beethoven: IX. (d-moll) szimfónia, op. 125
Vez.: Berkes Kálmán
Km.: Varga Viktória, Dobay Kinga, Pataki Potyók Dániel, Bakonyi Marcell, Győri Filharmonikus Egyetemi kórus (karigazgató: Nemes László Norbert)

November 26., szombat, 19.00

Győr, Richter-terem

„Mabler 100”

W. A. Mozart: C-dúr „Prágai” szimfónia, KV 504
G. Mahler: I. (D-dúr) „Titán” szimfónia
Vez.: Keller András

December 1–7.

Győri iskolák és Richter-terem

Iffjúsági hangverseny (12 előadás)

Vez.: Gál Tamás

KODÁLY FILHARMÓNIA DEBRECEN

Október 1. 19.30, Bartók terem

Zenei Világnap

Kodály: Psalmus Hungaricus
Kodály: Jézus és a kufárok
Kodály: A magyar nemzet
Muszorgszkij: Egy kiállítás képei
Borodin: Poloveci táncok
Km.: Pataki P. Dániel- ének
Kodály Kórus Debrecen
Karigazgató: Pad Zoltán
Voces Iuvenum Gyermekkar
Karigazgató: Dobi Lászlóné
Vez.: Somogyi-Tóth Dániel

Október 4. 19.30

Budapest, Egyetemi templom

Gyöngyösi L.:
Missa vanitatum vanitas
Tóth Péter:
Te lucis ante terminum motetta
Vez.: Vashegyi György

Október 11. 19.30

Bartók terem

Gulyás bérlet I. (A/1)
Egyházzene régen és ma
Gyöngyösi L.:
Missa Vanitas vanitatum
J. Brahms:
Német requiem Op. 45
Kolonits Klára, Cser Krisztián – ének
Kodály Kórus Debrecen
(karigazgató: Pad Zoltán)
Vez.: Vashegyi György

Október 18.

Budapest MŰPA

Liszt: Missa Coralis
Km.: Király Csaba – orgona
Vez.: Scholtz Péter

Október 24. 19.30

Bartók terem

B/1
Liszt, Tarbuk és Webber művei
Liszt F.: Les Préludes
M. Tarbuk:
Európai képeslapok
A. L. Webber: Requiem
Rendes Ágnes – ének
Cselóczki Tamás – ének
Kodály Kórus Debrecen
(karigazgató: Pad Zoltán)
Nyíregyházi Cantemus Kórus
(karigazgató: Szabó Soma)
Vez.: Mladen Tarbuk

November 7. 19.30

Bartók terem

Divertimento bérlet I. (A/2)
Kamarazenei koncert
Bach, Mozart és Schubert műveiből
W.A. Mozart:
G-dúr vonósnégyes K 156
vonózenekari változat
F. Schubert: 5 Menüett és 6 Trió D. 89
J.S. Bach: d-moll hegedű kettősverseny BWV: 1043
W.A. Mozart:
A-dúr szimfónia K 201
Alexáné Kardos Ildikó,
Simon Vivien – hegedű
Vez.: Bényi Tibor

November 8.

Miskolc Művészetek Háza

November 9., Tokaj

Iffjúsági kocert
a'cappella
Vez.: Pad Zoltán

November 17. 19.30, Bartók terem

Gulyás bérlet II. (B/2)
Liszt F.: Esztergomi mise
Szöllösi Kármén, Mester Viktória,
Szerekován János, Rezsnyák
Róbert – ének
Kodály Filharmonikusok Debrecen
Kodály Kórus Debrecen
Vez.: Pad Zoltán

November 22. 19.00

DE Aula

Universitas bérlet I. (A/3)
Angyalok és démonok – Ünnepi hangverseny Liszt Ferenc tiszteletére
A Debreceni Egyetem zeneművészeti Kar Szimfonikus Zenekara hangversenye
Liszt Ferenc: A Strasbourg-i katedrális harangjai
Két jelenet Lenau „Faust”-jából
2. Mefisztó-keringő
Részletek a Magyar koronázási miséből:
Sanctus, Benedictus, Agnus Dei
Kriszta Kinga, Busa Gabriella, Balczó Péter, Donkó Imre – ének
Canticum Novum Kamarakórus (karigazgató: Török Ágnes)
Bárdos Lajos Leánykar (karigazgató: Dr. Ordasi Péter)
DE ZK Vegyeskar (karigazgató: Sándor Bence)
Vez.: Hámosi Máté

December 8. 19.30

Bartók terem

(B/3)
Wagner est
Tannhäuser-nyitány
Nagypénteki varázs
Walkürök lovaglása
Trisztán és Izolda – előjáték és Izolda szerelmi halála
Istenek alkonya – Gyászinduló és zárójelenet
Sümegei Eszter – ének
Vez.: Medveczky Ádám

MÁV SZIMFONIKUS ZENEKAR

Október 7., péntek 19.00

Olasz Kultúrintézet

Lukács Miklós-bérlet
Brahms: Kettősverseny, op. 102
Beethoven:
VI., F-dúr (Pastorale) szimfónia
Km.: Kim Fabiola – hegedű,
Kirill Rodin – gordonka
Vez.: Francesco La Vecchia

Október 13., csütörtök 17.00

Magyar Nemzeti Múzeum

Glinka: Ruszlán és Ludmilla – nyitány
Muszorgszkij:
Egy éj a kopár hegyen
Borodin: Poloveci táncok
Csajkovszkij: IV. szimfónia
Vezényel: Michele Santorsola

Október 20., csütörtök 19.30

Szent István Bazilika

Liszt: Az egyház alapítása – részlet a Krisztus oratóriumból
Liszt: Koronázási mise
Km.: Matkocsik Éva – szoprán
Bakos Kornélia – alt
Molnár András – tenor
Tóth János – basszus
Virágh András Gábor – orgona
a Szent István Bazilika Kórusa

(karig.: Fehér László) a Budapesti Kórus (karig.: Virágh András)
Vez.: Fehér László

Október 28., péntek 19.00

Olasz Kultúrintézet

Erdélyi Miklós-bérlet
Mozart: Don Giovanni - nyitány
Mozart:
D-dúr (Prágai) szimfónia K.504
Brahms: I., c-moll szimfónia, op. 68
Vez.: Takács-Nagy Gábor

Október 29., szombat 11.00

Olasz Kultúrintézet

VARGA LÁSZLÓ-BÉRLET
Mozart: Don Giovanni – nyitány
Mozart:
D-dúr (Prágai) szimfónia K.504
Brahms: I., c-moll szimfónia, op. 68
Vez.: Takács-Nagy Gábor

November 4., péntek 19.00

Olasz Kultúrintézet

Varga László-bérlet
Sztravinszkij:
Tűzmadár – szvit (1919)
Beethoven: III., Esz-dúr (Eroica) szimfónia
Vez.: Kobayashi Ken-Ichiro

November 10., csütörtök 19.00

Olasz Kultúrintézet

Lukács Miklós-bérlet
Mozart: Varázsfuvola - nyitány
Mozart: Esz-dúr szimfónia K. 543
Brahms: II.,D-dúr szimfónia, op. 73
Vez.: Takács-Nagy Gábor

November 12., szombat 11.00

Olasz Kultúrintézet

Varga László-bérlet
Mozart: Varázsfuvola – nyitány
Mozart: Esz-dúr szimfónia K. 543
Brahms: II.,D-dúr szimfónia, op. 73
Vez.: Takács-Nagy Gábor

November 26., szombat

Magyar Nemzeti Múzeum

Unokák és nagyszülők hangversenyei
Királyok szórakozása: a vadászat
Vadász-zenék kürtegyüttesre
Vivaldi: A négy évszak – Ősz
J. Haydn: G-dúr szimfónia Nr. 73.
„A vadászat” – részlet
Weber: A bűvös vadász – nyitány
Km.: Pusker Júlia – hegedű, és a MÁV Szimfonikusok kürtművészei
Vez.: Rodrigo de Carvalho

November 30., szerda 18.00

Festetics Palota Tükörterme

Festetics-bérlet
F.Mendelssohn-Bartholdy:
Notturmo a „Szentivánéji álom”-ból
F. Lachner: Serenade
S. Mercadante: „La Poesia”
I. Albeniz:
3 tánc Tango – Cadiz - Cataluna
A. Dvořák: Erdei csönd
J. Klengel: Impromptu op.30
Schoenberg:
„Kammersymphonie no. 1”, op.9,
Vidovsky László: 9 kis Kurtág
köszöntő korál
Km.: Nagy Róbert gordonka-
művész és a zenekar
gordonkaegyüttese
Vez.: Rodrigo de Carvalho

December 7., szerda 19.30

Műpa Bartók Béla Nemzeti Hangversenyterem

Szöke Tibor-mesterbérlet
Wiedemann Bernadett operagálaestje
Vez.: Kesselyák Gergely

MISKOLCI SZIMFONIKUS ZENEKAR

Szeptember 27., kedd 19.30

Művészetek Palotája, Budapest

Marcello Giordani és Komlósi Ildikó áriaestje:
Verdi:
A szicíliai vecsernye – nyitány
Verdi: Luisa Miller – Rodolfo áriája (Quando le sere al placido)
Ciléa: Adriana Lecouvreur – A Hercegné áriája (O vagabonda)
Mascagni: Parasztsücsület – Intermezzo
Leoncavallo: Bajazzók – Canio áriája (Vesti la giubba)
Mascagni: Parasztsücsület – Santuzza áriája (Voi lo sapete o mamma)
Mascagni: Parasztsücsület – Santuzza és Turiddu duettje (No, no, Turiddu, rimani rimani ancora)
Verdi: A végzet hatalma – nyitány
Verdi: Aida – Radames románca (Celeste Aida)
Verdi: Aida - Amneris és Radames duettje (Gia i sacerdoti)
Bizet: Carmen – nyitány
Bizet: Carmen – Carmen áriája, Habanera (L'amour est un oiseau rebelle)
Bizet: Carmen – Don José áriája , Virágária (La fleur que tu m'avais jetée)
Bizet: Carmen -Carmen áriája, Seguidilla (Prés des remparts de Séville)
Bizet: Carmen -Carmen és Don José kettőse (C'est toi? C'est moi!)
Vez.: Marco Balderi

Október 1., szombat 19.00

Művészetek Háza, Miskolc

Klazz koncert
Km.: Hot Jazz Band
Vez.: Kovács László

Október 1. 20.00

Marktoberdorf, Németország

Ünnepi koncert Carl Maria von Weber születésének 225. évfordulóján
Carl Maria von Weber:
C-dúr szimfónia Nr. 2 J.51
Grand potpourri für Violoncello und Orchester D-Dur op.20 J.64
"Peter Schmolli" – nyitány
Esz-dúr zongoraverseny Nr. 2 op.32 J.155

Cselló: Jávorkai Ádám
Zongora: Vadim Chaimovich
Vez.: Christian Simonis

Október 6., csütörtök 19.00

Művészetek Háza, Miskolc

Mesterbérlet

Pjotr Iljics Csajkovszkij: Anyegin
Anyegin: Molnár Levente
Lenszkij: Nyári Zoltán
Tatjana: Bátori Éva
Olga: Mester Viktória
Larina: Balatoni Éva
Filipjevna: Kovács Annamária
Gremm: Fried Péter
Zareckij: Clementis Tamás
Triquet: Boncsér Gergely
Km.: Miskolci Cardinal
Mindszenty Kórus, Cantus
Agriensis Kamarakórus
Művészeti vez.: Gergely Péter Pál
Vez.: Kovács László

Október 17., hétfő 19.00

Művészetek Háza, Miskolc

Szezonbérlet

Liszt Ferenc: Ünnepi hangok
Gustav Mahler: Adagio
Andrew Lloyd Webber: Requiem
Km.: Nemzeti Énekkar
Ének: Röser Orsolya Hajnalka,
László Boldizsár, Magyar Rádió
Gyermekkórusának szólistái
Vez.: Kovács László

Október 24. hétfő 19.00

Művészetek Háza, Miskolc

Népszerű zenei esték

Joseph Haydn: „La Reine” B-dúr
szimfónia No.85
Robert Schumann:
a-moll csellóverseny
Ottorino Respighi: Római ünnepek
Cselló: Szergej Kaljanov
Vez.: Oliver von Dohnányi

November 2. szerda 18.00

Selyemréti Szent István templom, Miskolc

Mozart: Requiem
Ének: Fodor Beatrix, Erdélyi
Erzsébet, Tarjányi Tamás, Cser
Krisztián
Km.: Debreceni Kodály Kórus
Vez.: Kovács László

November 14., hétfő 13.30

Művészetek Háza

Iffjúsági koncert

Johannes Brahms: Változatok egy
Haydn-témára, Op. 56a
Oláh Kálmán: Passacaglia for
Orchestra & Jazz Trio
Szergej Rahmanyinov: A holtak
szigete Op.29
John Williams: Csillagok háborúja
– szvit
Vez.: Kovács László

November 14. hétfő 19.00

Művészetek Háza, Miskolc

Népszerű zenei esték

Johannes Brahms: Változatok egy
Haydn-témára, Op. 56a
Oláh Kálmán: Passacaglia for
Orchestra & Jazz Trio
Szergej Rahmanyinov:
A holtak szigete Op.29
John Williams:
Csillagok háborúja – szvit
Közreműködnek: Oláh Kálmán Trió
Vez.: Kovács László

November 18. péntek 19.30

Művészetek Palotája, Budapest

Szimfonikus felfedezések

Mozart: B-dúr hegedűverseny K.207
Kovács Zoltán: Kettősverseny
trombitára, harsonára és zenekarra
Liszt-Weiner: h-moll szonáta
Hegedű: Soós Máté
Trombita: Horváth Bence
Harsona: Fejér András
Vez.: Kovács László

November 21., hétfő 10.00, 12.00,

13.40, Művészetek Háza, Miskolc

Iffjúsági sorozat

„Mitől szól...?”
Vez.: Kovács László

November 22., kedd 10.00, 11.15

Művészetek Háza, Miskolc

Iffjúsági sorozat

„Mitől szól...?”
Vez.: Kovács László

November 23., szerda 10.30, 12.30,

13.30, Művészetek Háza, Miskolc

Iffjúsági sorozat

„Mitől szól...?”
Vez.: Kovács László

November 24., csütörtök 10.00,

12.30, 14.30, Művészetek Háza,

Miskolc

Iffjúsági sorozat

„Mitől szól...?”
Vez.: Kovács László

December 5. hétfő 19.00

Művészetek Háza, Miskolc

Népszerű zenei esték

Richard Strauss: Don Juan
Claude Debussy: Skót induló
Claude Debussy-Kocsis Zoltán:
Hét dal
Bartók Béla: Concerto
Ének: Hajnóczy Júlia
Vez.: Kocsis Zoltán

NEMZETI FILHARMONIKUSOK

Október 5. szerda 19.30

Bartók Béla Nemzeti Hangver- senyterem

Ferencsik bérlet/1.

Richard Strauss: Daphné op.82 -
pásztor-szomorújáték egy
felvonásban
Km.: Rost Andrea – Daphné
Janez Lotri – Apollo
Júlia Merca – Gaia
Palerdi András - Peneiosz
Horváth István – Leukipposz
Szalai Ágnes, Kristófi Ágnes – szol-
gálók, a Nemzeti Énekkar
Férfikara (karigazgató: Antal
Mátyás). Vez.: Kocsis Zoltán

Október 9. vasárnap 11.00 és 15.00, MŰPA Fesztivál Színház

Iffjúsági bérlet / 1.

A gyermekszoba titkai
Georges Bizet: Gyermekjátékok
Claude Debussy: Játékdoboz L.128
Engelbert Humperdinck:
Jancsi és Juliska (részlet)

Ránki György: A hétfejű sárkány
szerenádja

Igor Sztravinszkij: Cirkusz-polka
Franz Schubert: Katonainduló

Km.: Báll Dávid- zongora

Nemzeti Énekkar

Antal Mátyás – karmester

Október 26. szerda 19.30

Bartók Béla

Nemzeti Hangversenyterem

Klemperer bérlet/2.

Csiky Boldizsár: Gulág (magyaror-
szági bemutató)

Dmitrij Dmitrijevics Sosztakovics:

I. csellóverseny Esz-dúr, op.107

Wolfgang Amadeus Mozart:

Requiem K.626

Km.: Heinrich Schiff – gordonka

Rácz Rita – szoprán

Mester Viktória – mezzoszoprán

Pataki Adorján – tenor

Cser Péter - basszus

a Nemzeti Énekkar

(karigazgató: Antal Mátyás)

Vez.: Kocsis Zoltán

November 8. kedd 19.30

Bartók Béla Nemzeti

Hangversenyterem

Ferencsik bérlet/2.

B. Smetana: Hazám – szimfonikus
ciklus

Vez.: Libor Pešek

November 12. szombat 19.30,

Nemzeti Filharmonikusok

próbatere

Kamarazenei bérlet /1.

Alejandro Viñao: A szél alakzatai
(Formas del Viento)

François-Bernard Mâche:

Alakzatok (Figures)

Gioacchino Rossini: Duett

gordonkára és nagybőgőre

Igor Sztravinszkij: A katona

története – elbeszélésre, játékra

és táncra, két részben

Házigazda:

Antal Mátyás karigazgató

November 17. csütörtök 19.30,

Bartók Béla Nemzeti Hangver- senyterem

Klemperer bérlet/3.

Oseph Haydn: Te Deum Mária

Terézia császárnő tiszteletére

Hob.XIII.c.2 (cca:1799-1800)

Wolf Péter: Utazás –

hegedűverseny, szimfonikus

zenekari kísérettel (ösbemutató)

Erich Wolfgang Korngold:

Hegedűverseny, op.35

Anton Bruckner: Te Deum

Km.: Baráti Kristóf – hegedű

Fodor Beatrix – szoprán

Meláth Andrea – alt

Brickner Szabolcs – tenor

Bretz Gábor – basszus

a Nemzeti Énekkar

(karigazgató: Antal Mátyás)

Vez.: Antal Mátyás

November 24. csütörtök 19.30,

Bartók Béla Nemzeti Hangver- senyterem

Ferencsik bérlet/3.

Claude Debussy: Szent Sebestyén

vértanúsága L.124 – misztérium

Leoš Janáček: Glagolita mise

Km.: Pápai Erika – narrátor

Celeng Mária – szoprán

Schöck Atala – alt

Borsos Edith – szoprán

Kovács Annamária – alt

Fekete Attila – tenor

Kálmán Péter – bariton

a Nemzeti Énekkar

(karigazgató: Antal Mátyás)

Vez.: Kovács János

December 6. kedd 19.30

Bartók Béla

Nemzeti Hangversenyterem

Klemperer bérlet/4.

Yoav Talmi: Elégia vonós

hangszerekre, timpanira és

harmonikára (Dachau Reflections)

Felix Mendelssohn-Bartholdy: I.

zongoraverseny g-moll, op.25

Antonín Dvořák: VII. szimfónia

d-moll, op.70

Km.: Cyprien Katsaris - zongora

Vez.: Yoav Talmi

PANNON FILHARMONIKUSOK – PÉCS

Október 1., szombat 19.00

Kodály Központ

Zene a Zenéért díszhangverseny

Deitrich Buxtehude: Kantáták

J. S. Bach: III. brandenburgi verseny

Mendelssohn: II. „Dicsőítő ének”

szimfónia

Vezényel: Bogányi Tibor

Október 13., csütörtök 19.30

Kodály Központ

Music by...

John Williams: Harry Potter és a

titkok kamrája

Klaus Badelt:

A Karib-tenger kalóza

John Williams:

Harry Potter és az azkabani fogoly

John Williams:

Harry Potter és a bölcsék köve

John Williams: E.T. Suite -

Adventures on Earth

Vez.: Vass András

Október 15., szombat 15.00, 16.30,

Kodály Központ

Csigabáz

Egy fafűvös család

A Pannon Filharmonikusok egyedi

zenei programja KICSIKNEK!

(4-8 év)

Km.: Haszon Balázs – fagott,

Nepp Ivett – fuvala

Október 20., csütörtök 19.30

Kodály Központ

PFZ200Erkel200Liszt200

Liszt: Két epizód Lenau Faustjából

- Éji menet; Mefisztó keringő

Liszt: Malédiction (Átok)

Mahler: V. szimfónia

Előadja: Concerto Budapest

Vez.: Keller András

Km.: Várjon Dénes – zongora

Október 22., szombat 18.00

Kodály Központ

Maestro Schumann

Liszt: Mazepa
Liszt: A-dúr zongoraverseny
Wagner: Rienzi – nyitány
Wagner: Istenek alkonya – Gyászinduló
Wagner: A walkür – Walkürök lovaglása
Wagner: Tannhäuser – nyitány
Vez.: Christian Schumann
Km.: Fülel Balázs – zongora

Október 31., hétfő 19.30

Pécsi Bazilika

Hangverseny az elhunytak emlékére

Albinoni: Adagio
Fauré: Requiem
Mahler: Adagio
Vez.: Ménesi Gergely
Km.: Vermes Tímea – szoprán,
Rác István – basszus, Cantemus
kórus (Karig.: Szabó Soma)

November 5., szombat 19.30

Kodály Központ

Kobayashi Ken Ichiro Pécsset
Sztravinszkij: Tűzmadár
Beethoven: III. „Eroica” szimfónia
Vezényel: Kobayashi Ken Ichiro

November 10., csütörtök 19.30

Kodály Központ

Virágóra

Haydn: D-dúr „Óra” szimfónia
No.101
Francaix: Virágóra
Kodály: Epigrammák
Elgar: Enigma – variációk
Vez.: Howard Williams
Km.: Lencsés Lajos – oboa

November 12., szombat 15.00,

16.30, Kodály Központ

Csigabáz

Brémai muzsikuskok
A Pannon Filharmonikusok egyedi
zenei programja KICSIKNEK!
(4-8 év)

November 19., szombat 18.00

Kodály Központ

Maestro Bogányi – Bogányi
Dohnányi: Szimfonikus percek
Csajkovszkij: Rokokó variációk
Csajkovszkij: V. szimfónia
Vez.: Bogányi Tibor
Km.: Bogányi Tibor – cselló

November 20., vasárnap 19.30,

Művészetek Palotája Bartók Béla

Nemzeti Hangversenyterem,

Budapest

Bogányi Tibor karmesterpálccával
és csellóvonóval...
Dohnányi: Szimfonikus percek
Csajkovszkij: Rokokó variációk
Csajkovszkij: V. szimfónia (e-moll)
Vez.: Bogányi Tibor
Km.: Bogányi Tibor – cselló

November 24., csütörtök 19.30

Kodály Központ

C. P. E. B.

Mozart:
Szabadkőműves gyászzené K.477
C. P. E. Bach:
A-dúr gordonkaverseny
Dvořák: Klid (Csendes erdők)
Mozart:
D-dúr „Prágai” szimfónia K.504

Vez.: Vass András
Km.: Rohmann Ditta – cselló

November 26., szombat 18.00

Kodály Központ

Segítség, komolyzene!
Nem állunk csehül!
Mozart:
D-dúr „Prágai” szimfónia K.504
Vez.: Vass András
Km.: Bujtor Balázs, László Csaba

December 3., szombat 15.00, 15.30,

Kodály Központ

Csigabáz

Csigapó itt van
A Pannon Filharmonikusok egyedi
zenei programja KICSIKNEK! (4-8
év)
Közreműködik: Laduver Mihály
– klarinét, Kiss Szabolcs – harsona,
Szendrői Zsuzsanna – szaxofon

SZEGEDI SZIMFONIKUS ZENEKAR

Október 22. szombat 19.30

Dóm

Liszt: Krisztus – oratórium
Km.: MÁO énekesei, Vaszy Kórus
Vez.: Gyüdi Sándor

Október 24. hétfő, 19.30

Jókai Színház Békéscsaba

Csajkovszkij est

Rómeó és Júlia – nyitányfantázia
b-moll zongoraverseny
V. szimfónia, e-moll. op.64
Km.: Szekendy Tamás – zongora
Vez.: Pál Tamás

Október 25. kedd 9.30, Színház

Fricsay/1

Csajkovszkij est
Rómeó és Júlia – nyitányfantázia
b-moll zongoraverseny
V. szimfónia, e-moll. op.64
Km.: Szekendy Tamás – zongora
Vez.: Pál Tamás

Október 28. péntek 19.30

Szegedi Dóm

Bónusz-koncert

Mozart: c-moll mise
Fauré: Requiem
Km.: Fodor Beatrix – szoprán
Gaál-Wéber Ildikó – alt
Szerekován János – tenor
Kelemen Zoltán – bariton
Vaszy Viktor Kórus
Vez.: Gyüdi Sándor

Október 30. vasárnap 11.00,

Színház

Matiné/1

„Híres versenyművek”
Csajkovszkij: b-moll zongoraver-
seny
Szekendy Tamás – zongora
Vez.: Pál Tamás
A műsort ismerteti: Meszlényi
László

November 8. kedd 19.30

Színház

Vaszy/1

Beethoven:
III. Leonora-nyitány, op. 72
Mozart:
B-dúr zongoraverseny KV 595.
Haydn: D-dúr szimfónia (London),
Nr. 104.
Km.: Szőke Diána – zongora
Vez.: Gyüdi Sándor

November 22. kedd 19.30

Színház

Fricsay/2

Berlioz: Római karnevál – nyitány
Liszt: A-dúr zongoraverseny
Dvořák: IX. szimfónia, e-moll „Az
új világból” op.95
Km.: Érdi Tamás - zongora
Vez.: Kocsis Zoltán

Dcember 3. szombat 19.30

Honvéd téri ref. templom

ZAM/B/1/

Adventi koncert
Szegedi Kamarazenekar
Giuseppe Sammartini: Karácsonyi
concerto grosso; Charpentier:
Hangszeres karácsony; Händel:
Alceste áriája; Locatelli: f-moll
concerto grosso
Szólista: Kőrösi Györgyi – gordon-
ka, Somogyvári Tímea Zita – ének,
Kosztándi István – hegedű

SZOLNOKI SZIMFONIKUS ZENEKAR

Szeptember 28. szerda 19.00

Aba-Novák Kulturális Központ

Liszt Ferenc hangversenyterme

Aba-Novák bérlet 1.

Évadnyitó hangverseny
Beethoven:
Leonóra nyitány No.3, Op.72b
Mozart:
Esz-dúr szimfonia No.39 KV. 543
Beethoven:
V. c-moll „Sors” szimfónia
Vez.: Izaki Maszahiro, Bolyky
Zoltán, Bánfi Balázs

Október 22. szombat 19.00

Megyháza díszterme

Fantázia bérlet 1

Zongora-est – Mozart és
Sosztakovics –
W. A. Mozart: „A színigazgató”
nyitány
W. A. Mozart:
C-dúr Zongoraverseny K.467
D. Sosztakovics: I. vonósnégyes,
C-dúr, Op. 49 (vonózenekar
verzió)
D. Sosztakovics: I. zongoraverseny,
Op. 12
Km.: Ni Hsin zongoraművész
(Tajvan)
Vez.: Izaki Maszahiro

November 21. hétfő 19.00

Szolnoki Főiskola, CAMPUS

főépület

Campus bérlet 1. -
Schubert – Doppler
Vez.: Bánfi Balázs

November 28. hétfő 19.00

Aba-Novák Kulturális Központ

Liszt Ferenc hangversenyterme

Aba-Novák bérlet 2.

„Almaviva gróftól Zerlináig” – Mo-
zart operagála
Figaro házassága – nyitány
Figaro áriája („Non più andrai...”)
Susanna „Rózsa”-áriája
Don Giovanni-nyitány
Leporello „Regiszer” -áriája
Varázsfuvola – nyitány
Papageno áriája („Der Vogelfanger
bin ich ja...”)
Pamina áriája („Ach, ich fühl's...”)
Papageno-Papagena duett
Vez.: Bolyky Zoltán

ZUGLÓI FILHARMÓNIA – SZENT ISTVÁN KIRÁLY SZIMFONIKUS ZENEKAR ÉS ORATÓRIUMKÓRUS

Október 15., szombat 19.30

űvészetek Palotája

Bérletsorozat V/1.

Brahms: Német Requiem
Km.: Kolonits Klára,
Bátki Fazekas Zoltán
Beethoven: V. szimfónia, c-moll
(Sors) Op. 67
Vez.: Medvezky Ádám

November 4., péntek 19.30

Budapest-Zugló Páduai Szent

Antal templom

Bérletsorozat V/2. „A”
Az 1956-os forradalom hőseinek
emlékére
Mozart: Requiem
Km.: Geszthy Veronika,
Schöck Atala, Megyesi Zoltán,
Cser Krisztián
Vez.: Záborszky Kálmán

November 5., szombat 19.30

Budapest-Zugló Páduai Szent

Antal templom

Az 1956-os forradalom hőseinek
emlékére
Bérletsorozat V/2. „B”
Mozart: Requiem
Km.: Geszthy Veronika, Schöck
Atala, Megyesi Zoltán, Cser
Krisztián
Vez.: Záborszky Kálmán

November 19., szombat 18.00

Művészetek Palotája

Bérletsorozat V/3.

Wagner: A Nürnbergi
mesterdalnokok-nyitány
Hubay: Carmen fantázia
Hubay: Románc
Hubay: II. Csárdajelenet
km.: Szecsődi Ferenc
Haydn: Évszakok – Ősz, Tél
km.: Szabóki Tünde, Kálmán
László, Kovács István
Szent István Király Zeneművészeti
Szakközépiskola Vegyeskara
Szent István Gimnázium
Vegyeskara
Vez.: Vashegyi György

FELHÍVÁS

A PANNON FILHARMONIKUSOK – PÉCS PRÓBAJÁTÉKOT HIRDET AZ ALÁBBI ÁLLÁSRA

NAGYBŐGŐ szólamvezető helyettes

Próbajáték anyaga: Bach: Cselló-szvit I. tétel
Dittersdorf: Nagybőgőverseny I.II. tétel kadenciával

Zenekari szemelvények:

Bartók: Concerto I. tétel eleje a „66” utáni 10. ütemig.
Bartók: A kékszakállú herceg vára „112”-től a „118”-ig .
Beethoven: 9. szimfónia IV. tétel eleje a 115. ütemig
Brahms: 1. szimfónia I. tétel „E” – től az „E” után 25-ig.
Mahler: 2. szimfónia I. tétel első 41 üteme
Schumann: 4. szimfónia IV. tétel 660. ütemtől a 720.-ig. ill. a 831.-től a végéig
Mozart: Haffner szimfónia KV.835 IV. tétel eleje „A”-ig
R. Strauss: Don Juan „O” után 7. től az „S”-ig
Wagner: Rienzi – nyitány 195. ütemtől a 270. ütemig
Sosztakovics: I. zongoraverseny IV. tétel 68”-től 71”-ig
Haydn: No.31 „Mit dem Hornsignal” szimfónia – nagybőgő szóló
Mahler: 1. szimfónia – nagybőgő szóló
Sztravinszkij: Pulcinella-szvit – nagybőgő szóló

Az írásbeli jelentkezéseket kérjük beküldeni az alábbi címre:

Pannon Filharmonikusok – Pécs
7622 Pécs Breuer Marcell sétány 4. vagy az info@pfz.hu címre

A zenekari szemelvényeket a jelentkezés regisztrálása után a meghívott pályázónak megküldjük, illetve személyesen a zenekar székházában átvehetők. Zongorakisérőt biztosítunk!
A próbajáték pontos időpontjáról később adunk tájékoztatást.
Az állás betöltése: megegyezés szerint.

Bővebb felvilágosítást a 72/500-328 ill. 20/4488502 telefonszámon adunk!

Pécs, 2011. augusztus 29.

Horváth Zsolt
igazgató

FELHÍVÁS

A PANNON FILHARMONIKUSOK – PÉCS PRÓBAJÁTÉKOT HIRDET AZ ALÁBBI ÁLLÁSRA

II. hegedűszólamvezető

Próbajáték anyaga:

Bach partita szabadon választott tétele
Egy szabadon választott versenyműl. tétele kadenciával

Zenekari szemelvények:

Mozart: „Prágai” szimfónia – I. tétel
Brahms: II. szimfónia – IV. tétel
R. Strauss: Don Juan – a műeleje a „D” betűig
Bartók: Concerto – V. tétel (fuga)
Verdi: Falstaff – a művet záró fuga (56 ziffertől)
Dvořák: E-dúr szerenád – I. tétel

Az írásbeli jelentkezéseket kérjük beküldeni az alábbi címre:

Pannon Filharmonikusok – Pécs
7622 Pécs Breuer Marcell sétány 4. vagy az info@pfz.hu címre

A próbajáték anyagát a jelentkezés regisztrálása után a meghívott pályázónak megküldjük, illetve személyesen a zenekar székházában átvehetők. Zongorakisérőt biztosítunk!

A próbajáték tervezett időpontja: 2011. október 3.

A pontos időpontról a próbajáték anyagával egy időben adunk tájékoztatást.
Az állás betöltése: megegyezés szerint.

Bővebb felvilágosítást a 72/500-328 telefon számon adunk.

Pécs, 2011. augusztus 26.

Horváth Zsolt
igazgató

FELHÍVÁS

A PANNON FILHARMONIKUSOK – PÉCS PRÓBAJÁTÉKOT HIRDET AZ ALÁBBI ÁLLÁSRA

II. hegedűtutti

Próbajáték anyaga:

Bach partita szabadon választott tétele
Egy szabadon választott versenymű I. tétele kadenciával

Zenekari szemelvények:

Mozart: „Prágai” szimfónia – I. tétel
Brahms: II. szimfónia – IV. tétel
R. Strauss: Don Juan – a műeleje a „D” betűig
Bartók: Concerto – V. tétel (fuga)
Verdi: Falstaff – a művet záró fuga (56 ziffertől)

Az írásbeli jelentkezéseket kérjük beküldeni az alábbi címre:

Pannon Filharmonikusok-Pécs
7622 Pécs Breuer Marcell sétány 4. vagy az info@pfz.hu címre

A próbajáték anyagát a jelentkezés regisztrálása után a meghívott pályázónak megküldjük, illetve személyesen a zenekar székházában átvehetők. Zongorakisérőt biztosítunk!

A próbajáték tervezett időpontja: 2011. október 3. A pontos időpontról a próbajáték anyagával egy időben adunk tájékoztatást.

Az állás betöltése: megegyezés szerint.

Bővebb felvilágosítást a 72/ 500-328 telefon számon adunk.

Pécs, 2011. augusztus 26.

Horváth Zsolt
igazgató

PRÓBAJÁTÉK FELHÍVÁS

A MISKOLCI SZIMFONIKUS ZENEKAR PRÓBAJÁTÉKOT HIRDET

I. FUVOLA, VÁLTÓ PICCOLO ÁLLÁSRA

A próbajáték ideje: 2011. október 12. 12.15

helye: Zenekari színház (3525 Miskolc, Fábán u. 6/a)

A próbajáték anyaga:

- Mozart: G-dúr Fuvolaverseny I. tétel
- Vivaldi: a-moll Piccoloverseny II. tétel

Zenekari állások – kijelölt részek a következő művekből:

Beethoven: III. Leonora – nyitány 279-től végig
Rossini: Tell Vilmos – nyitány 180-tól végig
Ravel: Daphnise és Cloe 176-től végig
Mendelssohn: Szentivánéji álom – Scherzo 338-tól végig
Erkel: Hunyadi László – nyitány 11-től 12 után 10. ütemig
Bartók: Concerto – Párok tánca I. és II. fuvola is
Bartók: A kékszakállú herceg vára 62-től 68-ig, 85-től 89-ig

Piccolo-val:

Bartók: Concerto III. tétel 28-től 34-ig
Kodály: Galántai táncok 534-től végig

Jelentkezés: írásban, szakmai önéletrajzzal (kérjük az elérhetőséget is megadni!) 2011. október 5-ig levélben, vagy személyesen a zenekar irodájában (cím: 3525 Miskolc, Fábán u. 6/a). A zenekari szólamok kottái az irodában átvehetők, ill. igényelhetők. H.–Cs.: 8-16, P.: 8–12 óra között a 46/323-488-as telefonszámon. A zenekar zongorakisérőt nem biztosít. Bérézés: Kjt. szerint
Sikeres próbajáték esetén a munkaszerződés megkötésének a feltétele az érvényes erkölcsi bizonyítvány bemutatása.

Miskolc, 2011. július 1.

Szabó Péter
igazgató

Hírek Klasszikusok Műhely Zenei életrajzok Zenekar-újság Művészeti szervezetek Partnereink Hangszerbörze Kritikák

Megújuló Zenekadémia

A muzsikuskor és a zeneszerelő közösség egyaránt örömmel fogadja a hírt, hogy hosszú huzavonások után végre elkezdődött a Zenekadémia teljes rekonstrukciója. A zeneiskolák és a közönséget egyaránt érintő átértékelés technikai részleteiről, tükörről Lászlós Gergely főmunkács nyitja meg a Zenekar most megjelenő, legfrissebb számában.

>>> tovább

Próbajátékok

- Próbajáték nagybőgő tutti állásra
- Próbajáték II. hegedű szólamvezetői állásra
- Próbajáték II. hegedű tutti állásra
- Próbajáték nagybőgő állásra
- Próbajáték hegedű tutti állásra
- Próbajáték II. hegedű szólamvezetői állásra
- Próbajáték koncertmesterei állásra
- Próbajáték cselló tutti állásra
- Próbajáték I. fuvola állásra

>>> TOVÁBBI PRÓBAJÁTEKOK

Parlando

Magyar Zenei Szervezetek és Tanulmányi Szakszervezetek Szakvizsgálótestületének folyóirata

Eseménynaptár

<< Előző EV / HONAP KÖV. EV / HONAP >>

>>> további hírek

Armel operaverseny - egy hónappal korábban

2011. szeptember 22.

A negyedik nemzetközi Armel Operaverseny és Fesztivál szegedi döntőjét a korábbi novemberi időszak helyett október 6. és 15. között tartják.

Liszt-év - Liszt Ferencről nevezték el az SZTE Zeneművészeti Karának kamaratermét

2011. szeptember 21.

Liszt Ferenc születésének bicentennáriuma alkalmából a tanácskozó nevével veseli keddjét a Szegedi.

AMI BENNÜNKET ÉRDEKEL – NAPI FRISSÍTÉSSEL!

A zenekar újság online változata több hírrel, friss próbajáték kiírásokkal, hangverseny programokkal, archív cikkekkel zene-kar.hu címen!

A Zenekar újságot 1994-ben indította a Magyar Szimfonikus Zenekarok Szövetsége, valamint a Magyar Zeneművészek és Táncművészek Szakszervezete. A kéthavonta megjelenő folyóirat azóta is az egyetlen olyan szaklap, amely kimondottan a szimfonikus zenekarokhoz és azokról szól, érintve minden olyan témát, amely a zenészek érdeklődési körébe tartozik: közélet, hangversenykritika, zenei történet, hangszervilág, oktatás, egészség. A nyomtatott újság azonban nem tudja már betölteni gyorsuló világunk egyre nagyobb információhiányát, ezért párhuzamosan létrehoztuk a papíralapú újság internetes változatát, amely napi információkkal és érdekes interjúkkal, szakmai vitákkal kívánja olvasótáborra igényeit kielégíteni.

Internetes portálunkon napi frissítéssel olvashatunk a magyar zenei közélet eseményeiről, kritikai rovatunkban a szimfonikus zenekaraink Budapesten megrendezett hangversenyeiről. Ezek mellett könyv és CD kritikákat, zenei történeti tanulmányokat teszünk közzé, és Műhely rovatunkban foglalkozunk a kultúrát érintő kormányzati döntésekről, azok hátteréről. Hírt adunk tudományos kutatásokról a zenei, valamint a zenekari oktatás terén, a zenekari muzsikuskor egészséges életmódjával foglalkozó tudományos kutatásokról illetve a munkahelyi ártalmakról, új hangszerokról, hangszerkészítési módszerekről és egyéb elméleti kérdésekről, zenekari programokról, fesztiválokról, versenyekről és nem utolsósorban próbajátékokról, álláslehetőségekről.

RSS

A legfrissebb híreink és a próbajáték lehetőségek már közvetlenül elérhetők az RSS szolgáltatásunkon keresztül, akár mobiltelefonon is.

HÍREK: feed://zene-kar.hu/rss/news_rss.php

PRÓBAJÁTEKOK: feed://zene-kar.hu/rss/probajatekok_rss.php

A MAGYAR SZIMFONIKUS ZENEKAROK SZÖVETSÉGÉNEK, VALAMINT A MAGYAR ZENEMŰVÉSZEK ÉS TÁNCMŰVÉSZEK SZAKSZERVEZETÉNEK KÖZÖS LAPJA, A NEMZETI KULTURÁLIS ALAPPROGRAM TÁMOGATÁSÁVAL.

ALAPÍTOTTA: POPA PÉTER

A szerkesztőség címe:
MAGYAR SZIMFONIKUS ZENEKAROK SZÖVETSÉGE
1068 Budapest, Városligeti fasor 38.
e-mail: info@zenekarujrsag.hu
www.zene-kar.hu

Felelős kiadó és szerkesztő: POPA PÉTER

Nyomdai kivitelezés: PUBLICITAS
1021 Budapest, Tárogtató út 26.
Telefon/fax: 200-7330
e-mail: dtp@publicitas.hu • www.publicitas.hu
Felelős vezető: A Kft. ügyvezetője

ISSN: 1218-2702

Az interjúban elhangzott véleményekkel és kijelentésekkel szerkesztőségünk nem feltétlenül azonosul. Észrevételeknek, helyesbítéseknek készséggel helyt adunk.

A MAGYAR SZIMFONIKUS ZENEKAROK SZÖVETSÉGÉNEK TAGJAI:

Budafoki Dohnányi Ernő Szimfonikus Zenekar Közhasznú Nonprofit Kft.

Cím: 1221 Budapest, Tóth József u. 47.
Levél cím: 1775 Budapest, Pf. 122
Művészeti titkárság: 1087 Budapest, Kerepesi út 29/b. IV. ép.
Telefon: 322-1488 • Fax: 413-6365
E-mail: info@bdz.hu
www.bdz.hu

Budapesti Filharmoniai Társaság Zenekara

1061 Budapest, Andrássy út 22.
Tel.: 331-2550 • Fax: 331-9478
http://www.bpo.hu

DUNA szimfonikus Zenekar Duna Palota Nonprofit Kft.

1051 Budapest, Zrínyi u. 5.
Próbaterelem: 1038 Budapest, Csobánka tér 5.
Tel./fax: (+36-1) 355-8330
Bérletvásárlás, jegyrendelés:
Bokor Erzsébet 06/20 937-1399
www.dunaszimfonikusok.hu
E-mail: duna.szimf@dunapalota.hu

Győri Filharmonikus Zenekar

9021 Győr, Aradi vértanúk u. 16.
Tel.: (96) 312-452 • Fax: (96) 319-232
E-mail: office@gyfz.hu
www.gyfz.hu

Kodály Filharmonikusok Debrecen

4025 Debrecen, Simonffy u. 1/c.
Tel.: (52) 500-200 • Fax: (52) 412-395
E-mail: info@dbfilharmonikusok.hu
gazdvez@dbfilharmonikusok.hu
halasz.edit@dbfilharmonikusok.hu
www.dbfilharmonikusok.hu

Magyar Nemzeti Filharmonikus Zenekar, Énekar és Kottatár Nonprofit Kft.

1095 Budapest, Komor Marcell u. 1.
Tel.: 411-6600 • Fax: 411-6699
E-mail: kovacs.g@filharmonikusok.hu
www.filharmonikusok.hu

MÁV Szimfonikus Zenekar

1088 Budapest, Múzeum u. 11.
Tel.: 338-2664 • Tel./fax: 338-4085
E-mail: office@mavzenekar.hu
www.mavzenekar.hu

Miskolci Szimfonikus Zenekar

3525 Miskolc, Fábán u. 6/a.
Tel.: (46) 323-488
E-mail: missyo@hu.inter.net • www.mso.hu.

Óbudai Danubia Zenekar

1061 Budapest, Liszt Ferenc tér 5., I. em 4., kapucsengő: 26.
Levél cím: 1399 Budapest, Pf. 716
Tel.: (+36-1) 373-0228 • Tel./fax: (+36-1) 269-1178
E-mail: info@danubiazenekar.hu
www.danubiazenekar.hu

Pannon Filharmonikusok – Pécs

7622 Pécs, Breuer Marcell sétány 4.
Tel.: (72) 500-320 • Fax: (72) 500-330
E-mail: info@pfz.hu
www.pfz.hu

Savaria Szimfonikus Zenekar

9700 Szombathely, Rákóczi u. 3.
Tel.: (94) 314-472 • Fax: (94) 316-808
E-mail: info@sso.hu
www.sso.hu

Szegedi Szimfonikus Zenekar

6720 Szeged, Széchenyi tér 9.
Korzó Zeneház
Tel.: (62) 426-102
E-mail: orch@symph-szeged.hu • www.symph-szeged.hu

Szolnoki Szimfonikus Zenekar

5000 Szolnok, Hild tér 1
Aba-Novák Kulturális Központ
Tel.: (30) 9358-368
E-mail: info@szolnokszimfonikusok.hu
www.szolnokszimfonikusok.hu

Zuglói Filharmonia Non-profit Kft. – Szent István Király Szimfonikus Zenekar

1145 Budapest, Columbus u. 11.
Tel./Fax: (36 1) 467-0788; 467-0788;
E-mail: zugloifilharmonia@szenstivanzene.sulinet.hu
http://www.szentistvanzene.hu

Adams
Alexander
Alphasax
Amati
Bach
Bags
Berg Larsen
BG
Blackburn
Borgani
Buffet Crampon
B&S
Cannonball
Charles Bay
Cherub
Conn
Courtois
Denis Wick
Dotzauer
E. Schmid
Eastman
Edwards
Fontaine
Francois Louis
Getzen
Hammig
Hardcase
Holton
Hoyer
Jody Jazz
Jupiter
Keilwerth
King
König & Meyer
Kromat
Lebayle
Leblanc
Lorée
Ludwig
Majestic
Manhasset
Marca
Marigaux
Mateki
Melton
Miyazawa
Morizono
Muramatsu
Musser
Neotech
P. Mauriat
Paiste
Pearl
Powell
Premier
Rico
Rigotti
Roy Benson
Rudolf Meinl
Sankyo
Schagerl
Schneider
Schreiber
Seiko
Selmer
Sonaré
Steuer
Straubinger
Studio 49
Trevor J. James
Vandoren
VMI
Wilde + Spieth
Wittner
Yamaha
Yanagisawa

20 ÉV

TISZTA HANG

20 ÉVES A FON-TRADE MUSIC,
30 ÉVES A CSIDER HANGSZERÉSZMŰHELY

www.fontrademusic.hu

1081 Budapest, Kiss József utca 14., Telefon: 1 210 2790, 30 488 6622

FON
TRADE MUSIC